

รายงานผลการสัมมนา

โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการ
ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

สารบัญ

หน้า

รายละเอียดโครงการ

๑. หลักการและเหตุผลของโครงการ	๑
๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๓
๓. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินโครงการ	๓
๔. กิจกรรมการสัมมนา	๓
๕. ผู้เข้าร่วมโครงการ	๔
๖. ผู้รับผิดชอบโครงการ	๔
๗. งบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการ	๔
๘. ผลที่ได้รับจากโครงการ	๔

ผลการสัมมนา

๑. พิธีเปิดโครงการสัมมนา	๕
๒. การปาฐกถาพิเศษเรื่อง รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว	๗
๓. การบรรยายเรื่อง บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติ ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๙
๔. การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเรื่อง รูปแบบและแนวทางการพัฒนา การให้บริการด้านวิชาการรองรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” จำนวน ๔ กลุ่ม	๑๖
(๑) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ	
(๒) การพัฒนาการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัย	
(๓) การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ	
(๔) การวิเคราะห์ผลกระทบสำหรับการตรากฎหมาย	

สรุปภาพรวมของโครงการ ๒๕

ข้อเสนอแนะ ๒๖

ภาคผนวก

- ก คำสั่งสำนักวิชาการแต่งตั้งคณะทำงานโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- ข รายงานการประเมินผลโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- ค เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

รายงานผลการสัมมนา
โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

รายละเอียดโครงการ

๑. หลักการและเหตุผลของโครงการ

สำนักวิชาการเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศรัฐสภา เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ มีอำนาจหน้าที่ในการ สนับสนุนงานด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติ สำนักวิชาการถือเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญ ต่อการผลิตและสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้บริการวิชาการ แก่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือสมาชิกรัฐสภาและบุคคลในวงงานรัฐสภา บุคลากรของสำนักวิชาการต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนางานไปสู่ความเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๘) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนางองค์กรให้เป็นมืออาชีพด้านนิติบัญญัติ และยุทธศาสตร์ที่ ๕ เสริมสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีขีด สมรรถนะสูง มีธรรมาภิบาลและความผูกพันในการปฏิบัติงาน ซึ่งการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพและพัฒนา

บุคลากรที่มีขีดสมรรถนะสูงดังกล่าว บุคลากรของสำนักวิชาการจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ประสิทธิภาพและรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผลงานมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ขอรับบริการ ในระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักวิชาการจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ โครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการของสำนักวิชาการสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งบุคลากรสำนักวิชาการได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกับ หน่วยงานคู่เทียบที่มีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกับสำนักวิชาการทั้งด้านวิชาการ นวัตกรรม บรรณารักษ์ วิจัย และพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ ทำให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และมีโลกทัศน์กว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถ บูรณาการองค์ความรู้จากหน่วยงานคู่เทียบมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ อีกทั้งเกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เป็นคู่เทียบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาการให้บริการของ สำนักวิชาการระดับองค์กรวม นอกจากนั้นตามโครงการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติที่สำนักวิชาการจัดขึ้น ทำให้ได้รับแนวทาง สำหรับการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการหลากหลายรูปแบบ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาต่อยอดให้เกิด ผลสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมรองรับการให้บริการวิชาการสำหรับสนับสนุนงานด้าน นิติบัญญัติแก่สมาชิกรัฐสภาและบุคคลในวงงานรัฐสภาต่อไป

เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในระยะอันใกล้ จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ซึ่งบทบัญญัติบางประการได้เปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมโดยเฉพาะกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกรัฐสภา กระบวนการตรากฎหมายและระบบงานรัฐสภา รวมทั้งมีการบัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศเป็นเรื่องใหม่เข้าเป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งบทบัญญัติ ดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักวิชาการในการ สนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ สำนักวิชาการในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจในการให้บริการทาง วิชาการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว และจำเป็นต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แก่บุคลากรเพื่อรองรับการปฏิบัติงานสนับสนุนฝ่ายนิติบัญญัติ รวมทั้งบูรณาการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และ ประสบการณ์การทำงานร่วมกับสำนักด้านกระบวนการนิติบัญญัติ ประกอบด้วย สำนักการประชุม สำนัก กฎหมาย สำนักกรรมการ ๑ สำนักกรรมการ ๒ และสำนักกรรมการ ๓ และสำนักอื่นที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานด้านวิชาการและการพัฒนางานวิชาการ ทั้งนี้เพื่อนำองค์ความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวไป ใช้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติและสอดคล้องกับบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้จัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๒.๑ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แก่บุคลากรของสำนักวิชาการและสำนักที่เข้าร่วมสัมมนา รวมทั้งบูรณาการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกับผู้แทนสำนักที่เข้าร่วมสัมมนา สำหรับการพัฒนางานวิชาการเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๒.๒ เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง สามารถที่จะนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๓. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินโครงการ

วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

๔. กิจกรรมการสัมมนา

กิจกรรมภาคเช้า ประกอบด้วย

(๑) พิธีเปิดโครงการสัมมนาโดย นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง กล่าวรายงานโดย นายสรศักดิ์ เพียรเวช เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๒) การปาฐกถาพิเศษเรื่อง รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว โดยนายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง

(๓) การบรรยายเรื่อง บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดย นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กิจกรรมภาคบ่าย การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเรื่อง รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านวิชาการรองรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม ในประเด็นหัวข้อดังนี้

- (๑) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ
- (๒) การพัฒนาการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัย
- (๓) การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ
- (๔) การวิเคราะห์ผลกระทบสำหรับการตรากฎหมาย

๕. ผู้เข้าร่วมโครงการ

การจัดสัมมนาครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๑๗๕ คน ประกอบด้วย

(๑) ผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ข้าราชการกลุ่มเป้าหมายจากสำนักวิชาการ สำนักกฎหมาย สำนักการประชุม สำนัก
กรรมการ ๑ สำนักกรรมการ ๒ สำนักกรรมการ ๓ สำนักนโยบายและแผน และสำนักงบประมาณ
ของรัฐสภา

(๓) ผู้สังเกตการณ์จากสำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักองค์การรัฐสภาระหว่าง
ประเทศ สำนักสารสนเทศ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา

๖. ผู้รับผิดชอบโครงการ

คณะทำงานจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
สำนักวิชาการ

๗. งบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการ

เบิกจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ งบโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เสริมสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูง
มีธรรมาภิบาลและความผาสุกในการปฏิบัติงาน ข้อ ๖.๒ โครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการสำนักวิชาการ
สู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยใช้จ่ายงบประมาณไปจำนวน ๑๕๕,๖๔๐ บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่น
ห้าพันหกร้อยสี่สิบบาทถ้วน)

๘. ผลที่ได้รับจากโครงการ

๑. ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับองค์ความรู้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และได้แลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นและประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่

๒. ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่
ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ และสอดคล้องกับ
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ผลการสัมมนา

๑. พิธีเปิดโครงการสัมมนา (เวลา ๐๙.๐๐-๐๙.๑๕ นาฬิกา)

๑.๑ กล่าวรายงานโดย นายสรศักดิ์ เพียรเวช เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายสรศักดิ์ เพียรเวช เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กล่าวรายงานถึงการที่สำนักวิชาการได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการสำนักวิชาการสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากรด้วยการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นที่เป็นคู่เทียบทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ศูนย์วิจัยกสิกรไทย สำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยรังสิต และศูนย์ประติมากรรมกรุงเทพฯ ซึ่งดำเนินการไปแล้วระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๙ จากโครงการดังกล่าวทำให้บุคลากรสำนักวิชาการได้รับความรู้และประสบการณ์เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาในส่วนงานของสำนักวิชาการ รวมทั้งเกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานคู่เทียบโดยตรง อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการและพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้มีความพร้อมที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติแก่สมาชิกรัฐสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ โดยในระยะอันใกล้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ซึ่งบทบัญญัติบางประการได้เปลี่ยนแปลงไปจากฉบับก่อน ๆ โดยเฉพาะกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกรัฐสภา กระบวนการตรากฎหมาย ระบบงานรัฐสภา รวมทั้งบัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศเป็นเรื่องใหม่เข้าเป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักวิชาการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ สำนักวิชาการจึงเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แก่บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งบูรณาการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานระหว่างสำนักด้านกระบวนการนิติบัญญัติ ประกอบด้วย สำนักวิชาการ สำนักการประชุม สำนักกฎหมาย สำนักกรรมการ ๑ สำนักกรรมการ ๒ สำนักกรรมการ ๓ รวมทั้งสำนักอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำองค์ความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของสมาชิกรัฐสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ สอดคล้องกับบทบัญญัติ

ของรัฐธรรมนุญที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้จัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้ รัฐธรรมนุญฉบับใหม่ขึ้น

โดยกิจกรรมสัมมนาภาคเช้า ได้รับเกียรติอย่างสูงจากรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย ที่ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดโครงการสัมมนาและเป็นวิทยากร ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว” และ นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เกียรติเป็นวิทยากรบรรยายเรื่อง “บทบาท และรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่” ส่วนภาคบ่ายเป็นการระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาเพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการให้บริการเพื่อรองรับรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ ในประเด็นเรื่องการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ การพัฒนาการให้บริการวิชาการ และงานวิจัย การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ และการวิเคราะห์ผลกระทบสำหรับการตรา กฎหมาย ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมขึ้น

เมื่อได้เวลาอันสมควรแล้ว เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเรียนเชิญนายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง กล่าวเปิดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทาง วิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ต่อไป

๑.๒ กล่าวเปิดโครงการสัมมนาโดย นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ คนที่หนึ่ง

นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง กล่าวถึงภารกิจ สำคัญของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรคือ การสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติแก่สมาชิก รัฐสภาในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งในระยะอันใกล้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับใหม่ โดยบทบัญญัติบางประการได้เปลี่ยนแปลงไปจากฉบับก่อน ๆ บทบัญญัติดังกล่าวส่งผลต่อ การปฏิบัติงานของรัฐสภาและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในอันที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ฝ่ายนิติบัญญัติ และจากคำกล่าวรายงานของเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทำให้ทราบว่า การจัดสัมมนาครั้งนี้

มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แก่บุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งบูรณาการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักด้านกระบวนการนิติบัญญัติและสำนักอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำองค์ความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้มั่นใจว่าโครงการนี้จะเกิดประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่จะนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ปฏิบัติงานรองรับการให้บริการวิชาการตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

เมื่อได้เวลาอันสมควรแล้ว นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย ได้เปิดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๒. การปาฐกถาพิเศษ เรื่อง รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว โดย นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง (เวลา ๐๙.๑๕-๑๐.๑๕ นาฬิกา)

นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง กล่าวในการปาฐกถาพิเศษถึงวิถีทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ควรระลึกและตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และหลักนิติธรรม และเพื่อความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงผ่านการทำงานที่ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม โดยให้ทัศนะเกี่ยวกับคำว่า “ประชาธิปไตย” ที่พึงประสงค์ว่ามี ๘ ประการดังนี้

๑. หลักการอำนาจเป็นของประชาชน โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนเจ้าของประเทศ

๒. หลักการประโยชน์ของประชาชนต้องเป็นใหญ่ โดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนทั้ง ๓ ฝ่าย ต้องทำหน้าที่ยึดถือประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง

๓. หลักการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม โดยปราศจากการครอบงำและแทรกแซงการเลือกตั้ง

๔. หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยผู้ใช้อำนาจต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน การออกกฎหมายต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน และต้องออกกฎหมายเท่าที่จำเป็นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น

๕. หลักการแบ่งแยกอำนาจ โดยผู้ใช้อำนาจต้องได้รับเฉพาะส่วนที่อยู่ภายใต้ภารกิจของตนเองเท่านั้น จึงจะทำให้เกิดการแบ่งแยกอำนาจอย่างสมดุล

๖. หลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยกลไก/กระบวนการตรวจสอบต้องมีระบบขั้นตอนและมีประสิทธิภาพ

๗. หลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยประชาชนสามารถเรียกร้อง/ร้องเรียนต่อองค์กร/หน่วยงานภาครัฐได้ และมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนบุคคลที่ตนเลือกเข้ามาเพื่อใช้อำนาจแทนให้พ้นจากตำแหน่งได้

๘. หลักนิติธรรม โดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม

ซึ่งหลักการทั้ง ๘ ประการดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันขับเคลื่อนให้เปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงภารกิจที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะต้องพิจารณาภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้นว่ามี ๒ ภารกิจหลัก คือ

๑. การบัญญัติกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ

(๑) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หากรัฐสภาเห็นชอบแล้วจะต้องส่งร่างนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็น หากองค์กรดังกล่าวไม่มีข้อทักท้วงภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้รัฐสภาดำเนินการเพื่อให้มีการประกาศใช้ต่อไปได้ หากมีข้อทักท้วงหรือเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะมีการตั้งกรรมการพิจารณาต่อไป

(๒) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในสภาปกติจะมีการพิจารณาเป็น ๒ สภา แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศจะไม่ใช้ระบบ ๒ สภา แต่ต้องพิจารณาร่วมกันในรัฐสภา (หมวด ๑๖)

อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมากในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือได้มีการสร้างกลไกในการตรากฎหมายแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิม โดยเฉพาะมาตรา ๗๗ ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น

หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

๒. การปฏิรูปประเทศ มีสาระสำคัญคือ (๑) บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจติดตามตรวจสอบการเร่งรัดการปฏิรูปประเทศเพื่อสนับสนุนข้อมูล และ (๒) บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีต้องรายงานต่อรัฐสภาทุก ๓ เดือน ซึ่งอาจจะต้องมีหน่วยงานใหม่เกิดขึ้นในรัฐสภาเพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นความท้าทายภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติกฎหมาย การปฏิรูปประเทศ และภารกิจอื่น ๆ มากมายที่ต้องผลักดันนำพาประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และนำการปฏิรูปประเทศไปสู่เป้าหมายที่แท้จริงได้

๓. การบรรยาย เรื่อง บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
โดย นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
(เวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ นาฬิกา)

นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา กล่าวถึงร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติ ซึ่งปัจจุบันคาดการณ์ว่าจะสามารถมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศภายใน ๙๐ วัน และเมื่อบังคับใช้แล้วสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะที่เป็นฝ่ายเลขานุการของสถาบันนิติบัญญัติจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น โดยเฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับวงงานนิติบัญญัติอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้หากพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติแล้วมีเนื้อหาที่ไม่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๐ ดังนั้นภารกิจหลักของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีอยู่ ๒ ด้าน

คือ (๑) สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ (๒) ให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งถือเป็นงานบริการที่ต้องให้บริการที่หลากหลาย มีเนื้อหาให้บริการที่กว้าง มีความยุ่งยากซับซ้อน เพราะจะต้องมีการค้นหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนว่าคืออะไร ต้องการการให้บริการประเภท/รูปแบบไหน โดยสำนักงานฯ ต้องมีการจัดระบบงานการให้บริการอย่างเป็นระบบเพื่อให้การบริการเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระสำคัญของบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนิติบัญญัติ คือ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการตรากฎหมาย ตามมาตรา ๗๗ ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผย ผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณา ในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่กำหนด หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

และมาตรา ๖๔ “บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน” โดยที่ผ่านมามีนักกฎหมายตีความว่า แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นอำนาจหน้าที่ที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการ แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้ตีความตามพจนานุกรมว่า “รัฐ” มีองค์ประกอบคือ ดินแดน ประชาชน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย ปัจจุบันความเป็นรัฐไม่จำเป็นต้องมีดินแดนเป็นองค์ประกอบของรัฐได้ ดังนั้นการดำเนินงานตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐจึงได้มีการตีความที่ครอบคลุมถึงฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่ใช่แค่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลเพียงอย่างเดียว ดังนั้นมาตรา ๗๗ ที่บัญญัติเกี่ยวกับการให้รัฐจัดให้มีกฎหมายถือเป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยบุคลากรของสำนักงานฯ จะต้องให้ความสำคัญกับมาตราดังกล่าว ต้องมีการศึกษาและนำมาปรับใช้กับการทำงานของตนเอง ทั้งนี้การตรากฎหมายนั้นได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าส่วนใหญ่จะมาจากการเสนอร่างกฎหมายจากคณะรัฐมนตรี บางส่วนมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งการเสนอร่างกฎหมายโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะขอรับบริการจากสำนักงานฯ ดังนั้นบุคลากรผู้ให้บริการจะต้องให้บริการยกร่างกฎหมายอยู่ภายใต้ขอบเขตของมาตรา ๗๗ นอกจากนี้การยกร่างกฎหมายที่มีรายละเอียดเนื้อหาที่มีหลายมาตรา

เช่น พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น ถือเป็นงานที่ค่อนข้างยาก มีเนื้อหาของกฎหมายที่ซับซ้อน ซึ่งกระบวนการยกร่างกฎหมายอาจใช้เวลาที่ค่อนข้างนาน เพราะผู้ยกร่างกฎหมายต้องเป็นผู้มีองค์ความรู้มาก และต้องมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการยกร่างกฎหมายฉบับนั้น ๆ และในฐานะที่สำนักงานฯ เป็นเลขานุการของฝ่ายนิติบัญญัติในการดำเนินการจัดประชุมเพื่อพิจารณากฎหมายต่าง ๆ ฝ่ายเลขานุการจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งเพราะเป็นผู้ตั้งประเด็น จัดทำเอกสารประกอบการประชุม จัดทำบันทึกการประชุม ถ้าหากปราศจากการทำงานของฝ่ายเลขานุการแล้ว การประชุมจะกลายเป็นเพียงการหารือเท่านั้น ไม่เป็นผลสำเร็จในการตรากฎหมาย ดังนั้นสำนักงานฯ จึงถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทและมีความสำคัญมากที่จะทำให้การดำเนินการร่างกฎหมายให้เป็นรูปธรรมได้

ในการทำงานของรัฐสภาต่างประเทศจะพบว่า ร่างกฎหมายมักถูกเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้ถูกเสนอจากคณะรัฐมนตรีดังเช่นประเทศไทย ดังนั้นร่างกฎหมายที่ถูกเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรได้รับความสำคัญ คือได้รับการเสนอต่อที่ประชุมสภา มีการพิจารณาจนมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย นอกจากนี้ร่างกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายค้านเห็นว่ามีค่าไม่ควรถูกพิจารณาเท่าใดนัก หากไม่มีร่างกฎหมายจากคณะรัฐมนตรีเสนอเข้ามาประกบด้วย เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยนั้นจะเกิดความขัดแย้งทางความคิดหรือทัศนคติระหว่าง ส.ส. ที่มาจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน การมีคณะกรรมการจึงเป็นช่องทางของการทำงานร่วมกันระหว่าง ส.ส. ที่มาจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน โดยอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของคณะกรรมการสามารถยกร่างกฎหมายและร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายได้ หากให้คณะกรรมการเป็นผู้เสนอร่างกฎหมายจะทำให้การทำงานร่วมกันของ ส.ส. ที่มาจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะถือเป็นการเสนอร่างกฎหมายที่มาจากความเห็นร่วมกันของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน

นอกจากนี้เห็นว่า สำนักงานฯ ควรมีการจัดทำเอกสารนำเสนอเนื้อหาสาระของกฎหมายที่ดีหรือร่างกฎหมายที่มีเนื้อหาที่ดีให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้สมาชิกได้มีมุมมองหรือมีแนวคิดใหม่ ๆ ในการนำมาปรับใช้ในการยกร่างกฎหมายฉบับอื่น ๆ โดยควรนำเสนอข้อมูลกฎหมายหรือร่างกฎหมายที่มาจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน จะทำให้มีการนำเสนอข้อมูลที่รอบด้านมากขึ้น ส่งผลต่อการยกร่างกฎหมายฉบับอื่นต่อไป

และตามมาตรา ๗๗ ที่ว่า “...ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว...” ดังนั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงกฎหมาย มีการสรุปลักษณะสำคัญของกฎหมายต่าง ๆ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายให้ประชาชนทราบ และสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๘ (ค) หมวดที่ ๑๖ การปฏิรูปประเทศ บัญญัติว่า “...ด้านกฎหมาย จะต้อง

(๑) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้งานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย

(๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย

(๔) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย...”

ดังนั้น การเขียนกฎหมายที่จะทำให้เข้าใจได้ดีขึ้นนั้นควร (๑) เขียนเนื้อหาให้สั้น กระชับ ใช้สำนวนที่ง่ายต่อการตีความ ซึ่งถือเป็นเทคนิคของผู้ร่างกฎหมายแต่ละคน (๒) มีการจัดทำลำดับเหตุการณ์ วิวัฒนาการ ความเป็นมาของกฎหมายฉบับต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่าการแก้ไขมาแล้วกี่ครั้ง มีการแก้ไขอย่างไรหรือเคยมีการพิจารณาประเด็นใดมาแล้ว อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาแก้ไขกฎหมาย ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา มี USC (United States Code) คือการรวบรวมกฎหมายต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา โดยมีการนำเสนอที่มา ประวัติการร่างกฎหมาย ขั้นตอนการจัดทำกฎหมาย ผลการอภิปราย การพิจารณากฎหมายในชั้นคณะกรรมการว่ามีประเด็นใดบ้าง ซึ่งจะช่วยในการตีความกฎหมายในแต่ละมาตราได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันภาคเอกชนสหรัฐอเมริกามี USCA (United States Code Annotated) มีการนำเสนอเนื้อหามาตราต่าง ๆ ในกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งมีความละเอียดยิ่งขึ้นจะช่วยให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณากฎหมายได้ต่อไป รวมถึงสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ได้ ดังเช่นกรณีการ Debate ระหว่างตัวแทนของพรรครีพับลิกันและพรรคเดโมแครตในคราวการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาก็ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาโจมตีผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามเพื่อสร้างคะแนนนิยมให้กับตัวเอง ดังนั้นสำนักงานฯ ควรมีการพัฒนาข้อมูลด้านกฎหมายให้มีลักษณะระบบสืบค้นอย่าง USC ของสหรัฐอเมริกา จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้เข้ามาสืบค้นได้ง่ายขึ้น สามารถติดตามขั้นตอนการร่างกฎหมายอยู่ในช่วงใด หรือมีผลการพิจารณาอย่างไร เป็นการส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้ประชาชนได้ทราบอีกช่องทางหนึ่ง เพราะปัจจุบันระบบการสืบค้นหรือฐานข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายในประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ ต้องใช้เวลานานในการรวบรวมเนื่องจากข้อมูลกระจัดกระจายตามหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกังานด้านกฎหมาย การมีฐานข้อมูลที่จัดเก็บเป็นระบบจะทำให้การทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรง่ายขึ้น ในการศึกษา ค้นคว้า ติดตาม รวบรวมประเด็นต่าง ๆ ของกฎหมายที่ได้มีการอภิปรายมาแล้ว ตลอดจนสามารถตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารโดย ส.ส. ได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ ในการตรากฎหมายภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติ ตามมาตรา ๗๗ ที่ว่า “...รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง...” ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา ๒๖ ที่บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” จึงทำให้การตรากฎหมายต่าง ๆ ภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามตินี้ต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวัง ควรมีการศึกษาผลที่คาดว่าจะตามมาอย่างรอบด้าน ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพิ่มเติมด้วย นอกจากนี้กระบวนการตรากฎหมายยังมีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการตรากฎหมายที่ต้องผ่านการประชุมร่วมของรัฐสภา กล่าวคือ

๑. การร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๓๒ บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้ ให้กระทำเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ

(๑) การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน โดยการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา ถ้าที่ประชุมร่วมกันพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบตามร่างที่เสนอ

(๒) ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็น ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องไม่มีข้อทักท้วงภายในสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับร่างดังกล่าวให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

(๓) ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระนั้นเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในการนี้ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระตามที่เห็นสมควรได้ และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป”

ดังนั้น สำนักงานฯ ต้องมีความแม่นยำทางข้อมูลว่าความเห็นที่ได้รับคืนมาจากศาลหรือองค์กรอิสระจะเห็นด้วยหรือไม่ ต้องมีข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถชี้แจงประเด็นต่าง ๆ ให้สมาชิกรัฐสภาได้ ซึ่งบุคลากรของสำนักงานฯ ต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ มีความแม่นยำของข้อมูลเพื่อที่จะให้บริการแก่สมาชิกได้ ทั้งในกรณีที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับความเห็นของศาลหรือองค์กรอิสระนั้น

๒. ร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติ มาตรา ๒๗๐ ที่ว่า “...(๓) ร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ให้แจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบพร้อมกับการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ...”

ทั้งนี้การตรากฎหมายตามหมวด ๑๖ สามารถเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของทั้งสองสภาได้โดยไม่ต้องผ่านสภาผู้แทนราษฎรก่อนเข้าสู่การพิจารณาในชั้นวุฒิสภา แต่หากพิจารณาเนื้อหา ร่างพระราชบัญญัติแล้วเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศอาจส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎรให้เห็นชอบก่อนได้ ดังนั้นหากเป็นร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีเสนอมา สำนักงานฯ ควรพิจารณาว่าเป็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการปฏิรูปประเทศหรือไม่ หากไม่เกี่ยวข้องต้องให้ร่างกฎหมายดังกล่าวผ่านการพิจารณาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเป็นลำดับแรก แล้วจึงเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมวุฒิสภาเป็นลำดับต่อไป จึงควรมีคณะกรรมการในการกลั่นกรองหรือพิจารณาร่างกฎหมายที่จะเสนอต่อที่ประชุมรัฐสภาด้วย

๓. มาตรา ๒๗๑ บัญญัติว่า “การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร ยับยั้งไว้ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเกี่ยวกับ

(๑) การแก้ไขเพิ่มเติมโทษหรือองค์ประกอบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ เฉพาะเมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีผลให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิดหรือไม่ต้องรับโทษ

(๒) ร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่ามีผลกระทบต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง

มติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาที่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา”

ซึ่งการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งดังกล่าวเนื่องจากเกรงว่าการออกกฎหมายจะเอื้อประโยชน์ต่อผู้กระทำผิดได้ โดยรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ นั้นร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งนั้นทางสภาผู้แทนราษฎรสามารถนำมาพิจารณาได้ แต่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติหากจะนำร่างพระราชบัญญัติ

นำมาพิจารณาใหม่ต้องผ่านการพิจารณาจากที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาด้วยคะแนน ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด

ในส่วนของการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎรนั้น ท่านวิทยากรมีความเห็นหรือข้อเสนอ ดังนี้

๑. ต้องมีบุคลากรที่มีศักยภาพ ครอบคลุม และเพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การวิเคราะห์กฎหมาย การร่างกฎหมาย เป็นต้น ดังนั้นบุคลากรต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญสูงที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎหมาย เพราะการเขียนกฎหมายนั้นต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากกฎหมายที่ถูกบังคับใช้แล้ว โดยใช้หลักการวิเคราะห์ Cost-Benefit Analysis ว่าหากกฎหมายเมื่อประกาศใช้แล้วจะมีการเสียประโยชน์ หรือผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสียอย่างไร ดังนั้นการเขียนกฎหมาย สำนักงานฯ ควรมีการทำข้อมูลให้กับสมาชิกที่ได้มาจากการวิเคราะห์ประกอบร่วมกับข้อมูลจากฝ่ายบริหาร บุคลากรของสำนักงานฯ ต้องคำนึงว่ามีความรู้ความสามารถที่เพียงพอหรือไม่ ทันทกับข้อมูลที่ได้รับมาจากกลุ่มผู้เสนอร่างกฎหมายหรือไม่ เพื่อที่จะได้วิเคราะห์ได้ถึงผลดีและผลเสียของร่างกฎหมายนั้นๆ อย่างไรก็ตามเห็นว่าร่างกฎหมายที่เสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณานั้นมีจำนวนค่อนข้างมาก บุคลากรของสำนักงานฯ จะวิเคราะห์ร่างกฎหมายได้อย่างรอบด้านค่อนข้างทำได้ยาก ดังนั้นให้พิจารณาว่าจะสามารถจัดจ้างคนภายนอก (outsourse) มาทำแทนได้หรือไม่ โดยวิธีการสรรหาบุคคลภายนอกนั้นอาจไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ แต่ให้มีกลไกตอบแทน เช่น ขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อเป็นการมอบขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน จะทำให้ศักยภาพการทำงานของสำนักงานฯ เป็นประโยชน์ต่อทั้งสมาชิกรัฐสภาและต่อองค์กรอันให้ได้มาซึ่งงานที่มีคุณภาพ สมาชิกรัฐสภาสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาร่างกฎหมายได้

๒. ความพึงพอใจในคุณภาพของผลงานมีมากน้อยแค่ไหน ในฐานะที่เป็นผู้ผลิตผลงานควรมีการพัฒนาผลงานให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าคุณภาพผลงานยังไม่เพียงพอควรหาผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ที่เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพ มีการวิเคราะห์อย่างเชิงลึก หากบุคลากรของสำนักงานฯ ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยข้อจำกัดทางความรู้ความสามารถ หรือมีภารกิจงานที่ค่อนข้างมาก อาจจัดจ้างบุคคลภายนอกหรือทำงานร่วมกับส่วนราชการอื่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรง

๓. การสนับสนุนงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้านอื่น ๆ อาทิ การทำหนังสือติดต่อกับส่วนราชการอื่น ควรมีความระมัดระวังในเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ดังมาตรา ๑๘๔ วรรคสองที่บัญญัติว่า “... สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือ

ทางอ้อม...” และในวรรคสี่ที่บัญญัติว่า “...ไม่กระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิชอบ...”

และมาตรา ๑๘๕ ที่บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเองของผู้อื่นหรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) กระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ หรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา

(๓) การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนหรือการให้พ้นจากตำแหน่งของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น”

ดังนั้นหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอให้ร่างหนังสือต้องมีการพิจารณาและตีความว่าการร่างหนังสือนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้การแทรกแซงการดำเนินงานของส่วนราชการอื่น เนื่องจากเห็นว่าปัจจุบันงานด้านกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบรรทัดฐานหรือมาตรฐานที่เพียงพอ

๔. การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเรื่อง รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านวิชาการ รองรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จำนวน ๔ กลุ่ม และนำเสนอผลสัมมนากลุ่มย่อย

(เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๓๐ นาฬิกา)

ในประเด็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- (๑) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ
- (๒) การพัฒนาการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัย
- (๓) การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ
- (๔) การวิเคราะห์ผลกระทบสำหรับการตรากฎหมาย

สรุปผลการสัมมนากลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ : การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ

สืบเนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ยกร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และผ่านการลงประชามติจากประชาชน เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปประเทศ ซึ่งได้บัญญัติให้มีหมวดการปฏิรูปประเทศขึ้นมาโดยเฉพาะในหมวด ๑๖ ของร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายต่อไป ดังนั้นเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้ว เรื่องการปฏิรูปประเทศจะเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องรองรับการดำเนินการดังกล่าว “ศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ” เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนข้อมูลด้านการปฏิรูปประเทศแก่สมาชิกรัฐสภาเพื่อการติดตามการปฏิรูปประเทศให้เป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผลและเป็นรูปธรรม

จากการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม มีผลโดยสรุปดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็น

๑.๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับลงประชามติ) มาตรา ๒๗๐ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุก ๓ เดือน และร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

๑.๒ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลการติดตามการปฏิรูปประเทศเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และข้อบังคับการประชุมฯ

๒. วิธีดำเนินการ

๒.๑ การจัดตั้งและการสรรหาบุคลากร

(๑) ใช้อำนาจเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะหัวหน้าส่วนราชการ ออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ชั้นตรงต่อเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน ๕ ปี และให้เสนอ ก.ร. พิจารณานอมนัดจัดตั้งศูนย์ฯ

(๒) ให้จัดสรรหาบุคลากรภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตำแหน่งนิติกร และวิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถหรือผู้รับผิดชอบข้อมูลการปฏิรูปประเทศ ตำแหน่งละ ๓-๔ อัตรา

และตำแหน่งอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนงานตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยไม่กระทบต่อการเพิ่มอัตราและตำแหน่งใหม่ ทั้งนี้บุคลากรที่คัดเลือกมาปฏิบัติงานควรมาจากสำนักที่มีภารกิจด้านสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติโดยตรงเพื่อความคล่องตัวในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น สำนักวิชาการ สำนักกฎหมาย สำนักการประชุม และสำนักกรรมการทั้ง ๓ สำนัก

๒.๒ กำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ โครงสร้างของศูนย์ฯ กำหนดให้อยู่ในลักษณะศูนย์เฉพาะกิจ (ad-hoc) และให้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ จัดให้มีการวิจัยและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปประเทศ

๒.๓ จัดหาสถานที่ อุปกรณ์หรือเครื่องมือ เพื่อรองรับการทำงานของศูนย์ฯ

๓. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๓.๑ รัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากบุคลากรของศูนย์ฯ ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องการปฏิรูปประเทศโดยเฉพาะ เพื่อนำไปพิจารณาและติดตามการปฏิรูปประเทศอย่างรอบด้าน ยกกระดับการให้บริการด้านการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอย่างเป็นระบบ และเกิดผลเป็นรูปธรรม

๓.๒ ทำให้บุคลากรเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ อีกทั้งเกิดแรงจูงใจและความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ

๓.๓ ทำให้รัฐสภาเป็นองค์กรต้นแบบของการติดตามการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๔. ระยะเวลาดำเนินการ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๔.๑ ภายใน ๑ ปี : จัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ

๔.๒ ระยะแรก ๕ ปี : เป็นระยะเวลาดำเนินการของศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ เป็นไปตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ และขยายเป็น ๑๐ ปีเมื่อภารกิจมีความต่อเนื่องไม่เสร็จสิ้นภายในกรอบเวลาในระยะแรก

กลุ่มที่ ๒ : การพัฒนาการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัย

สำนักวิชาการเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัยแก่สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน และสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในอนาคต โดยรูปแบบการให้บริการทางวิชาการของสำนักวิชาการเป็นไปตามภารกิจความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มงาน ในโอกาสต่อไปเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้และมีสมาชิกรัฐสภาชุดใหม่เข้าปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ สำนักวิชาการจำเป็นต้องกำหนดรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัย เพื่อรองรับการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม มีผลโดยสรุปดังนี้

๑. นวัตกรรมด้านองค์กร

๑.๑ การจัดมุมพักผ่อน พุดคุยแบบไม่เป็นทางการ เพื่อเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ แนวคิด กระตุ้นการปฏิบัติงาน

๑.๒ การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Causal Day)

๒. ด้านการให้บริการ

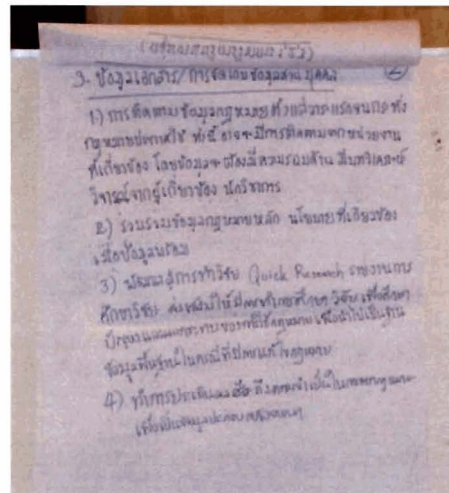
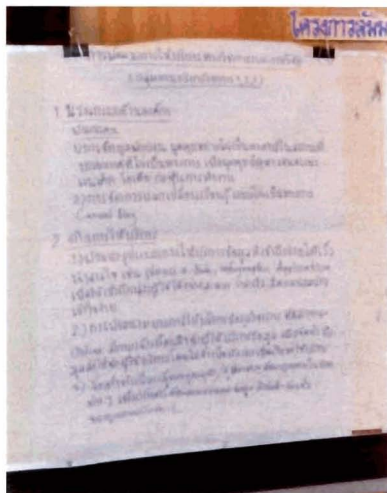
๒.๑ พัฒนารูปแบบการให้บริการข้อมูลวิชาการที่เข้าถึงง่าย สะดวก รวดเร็วและน่าสนใจ ตัวอย่างเช่น รูปแบบ E-Book, Infographic Application เป็นต้น

๒.๒ พัฒนาระบบการให้บริการข้อมูลวิชาการที่มีลักษณะ Online มีการแจ้งเตือนมายังผู้ให้บริการข้อมูล โดยไม่จำเป็นต้องมาเขียนใบขอใช้บริการ

๒.๓ เพิ่มช่องทางการลงทะเบียนเพื่อรับบริการทาง E-mail

๒.๔ สร้างเพจ (Page) เพื่อติดตามและเผยแพร่เอกสารประกอบการพิจารณา บทความวิชาการ

๒.๕ จัดทำทำเนียบผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูล

๓. ด้านการติดตามและการจัดเก็บข้อมูล

๓.๑ ติดตามข้อมูลการพิจารณาร่างกฎหมายตั้งแต่วาระที่ ๑ จนกระทั่งประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย ทั้งนี้โดยติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลจะต้องมีความรอบด้าน มีบทวิเคราะห์จากนักวิชาการหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ รวบรวมกฎหมายที่สำคัญ นโยบายและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ พัฒนาสู่การทำวิจัย (Quick Research) รายงานการศึกษาวินิจฉัย และส่งเสริมให้มีการทำการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบของการใช้กฎหมาย พร้อมจัดเก็บในฐานข้อมูล

๓.๔ ทำการประเมินผลถึงความจำเป็นในการตรากฎหมาย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา

ทั้งนี้ ในการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัยนั้น ควรมีการบูรณาการการปฏิบัติงานและฐานข้อมูลร่วมกัน ระหว่างสำนัก/หน่วยงานที่มีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน ได้แก่ สำนักวิชาการ สำนักกฎหมาย สำนักการประชุม สำนักกรรมการ ๑ สำนักกรรมการ ๒ สำนักกรรมการ ๓ รวมทั้งสำนักงบประมาณของรัฐสภาด้วย

กลุ่มที่ ๓ : การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ

ระบบฐานข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่ปริมาณข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตลอดเวลา การนำระบบฐานข้อมูลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อบริหารจัดการและจัดเก็บข้อมูลวิชาการจึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องพัฒนาให้สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการทางวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักของสำนักวิชาการต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และครอบคลุม/เพียงพอต่อการให้บริการแก่สมาชิกรัฐสภา คณะกรรมาธิการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ข้อมูลดังกล่าวมีที่มาจากหน่วยงานฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นของฝ่ายนิติบัญญัติด้วย ปัจจุบันข้อมูลดังกล่าวมีการรวบรวมและจัดเก็บในฐานข้อมูลกลางของสำนักวิชาการที่ดำเนินการโดยกลุ่มงานพัฒนาศูนย์สารสนเทศ และข้อมูลบางส่วนรวบรวมและจัดเก็บเพื่อใช้เฉพาะการสืบค้นและให้บริการภายในกลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ ๒ และ ๓ ซึ่งส่วนหนึ่งพบว่าฐานข้อมูลดังกล่าวยังไม่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเต็มรูปแบบ ไม่สามารถเชื่อมโยงเรียกใช้งานหรือให้บริการได้ในสถานที่ปฏิบัติงานทุกแห่ง

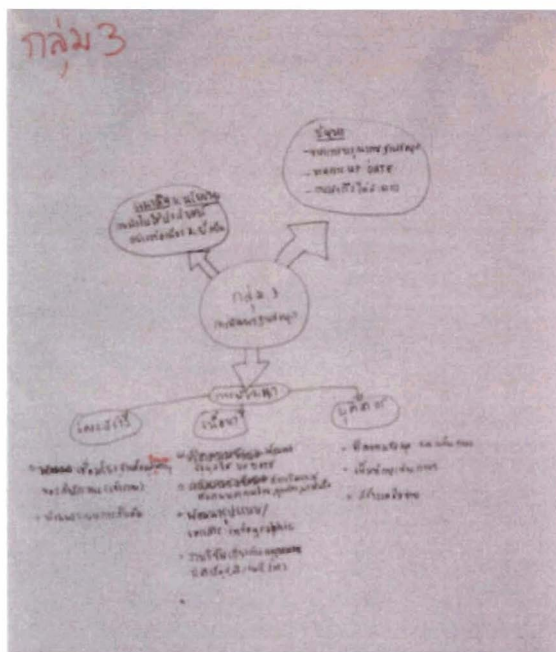
จากการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม มีผลโดยสรุปดังนี้

๑. แนวคิดและนโยบาย

เนื่องจากสังคมปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของสารสนเทศ ผู้ที่มีสารสนเทศมากกว่าจะได้เปรียบ หมายความว่าข้อมูลซึ่งเป็นที่มาของสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สารสนเทศที่ดีต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ และมีความทันสมัย ดังนั้นจึงต้องมีวิธีที่ดีเพื่อจัดการกับข้อมูลและสร้างสารสนเทศที่ดีไว้ใช้งาน

ปัจจุบันวิธีการสร้างสารสนเทศที่นิยมใช้กันมากคือการใช้ระบบฐานข้อมูล เนื่องจากระบบฐานข้อมูลเป็นระบบที่มีการจัดการที่ดีสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการศึกษารายละเอียดของระบบฐานข้อมูลเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติ การออกแบบ และการใช้งานระบบฐานข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นเพื่อให้ตอบสนองความต้องการในการใช้สารสนเทศขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

แต่สภาพปัญหาสำคัญที่พบในปัจจุบันของการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่ ขาดการบูรณาการฐานข้อมูลร่วมกัน ข้อมูลขาดความทันสมัย การเข้าถึงข้อมูลไม่สะดวกเท่าที่ควร

๒. การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๒.๑ โครงสร้างฐานข้อมูล ฐานข้อมูลงานวิชาการในปัจจุบันมีหลากหลายฐานข้อมูล เนื่องจากหน่วยงานแต่ละแห่งก็ต้องการจัดเก็บและพัฒนาฐานข้อมูลที่อยู่ในครอบครองของตน แต่ยังคงขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลวิชาการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงควรมีการแบ่งปันข้อมูลและบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลมากขึ้นในวงกว้างและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรพัฒนาระบบการสืบค้นให้สามารถสืบค้นได้ง่าย และมีการแสดงผลการสืบค้นได้อย่างครอบคลุม

๒.๒ เนื้อหา ควรมีการจัดเก็บและติดตามข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ มีการวิเคราะห์จัดทำข้อมูลให้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และมีความหลากหลาย มีการพัฒนารูปแบบเอกสารให้สามารถนำไปใช้ได้ง่าย นอกจากนี้ควรมีการจัดเก็บและรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับงานวิชาการด้านนิติบัญญัติมาให้บริการมากขึ้น

๒.๓ บุคลากร บุคลากรควรมีการปรับตัวอยู่เสมอตลอดเวลา มีความสนใจใฝ่รู้เรื่องต่าง ๆ หมั่นติดตามข้อมูลและกลั่นกรองข้อมูลที่จัดเก็บในฐานข้อมูลให้ถูกต้อง เชื่อถือได้ อีกทั้งเนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคสังคมสารสนเทศที่มีข้อมูลที่เป็นภาษาต่างประเทศ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานจึงควรมีการพัฒนาทักษะด้านภาษาเพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างรอบด้าน นอกจากนี้ควรมีการสร้างเครือข่ายกับบุคลากรและองค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันข้อมูลในรูปแบบของฐานข้อมูลที่มีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กลุ่มที่ ๔ การวิเคราะห์ผลกระทบสำหรับการตรากฎหมาย

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ยกร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และผ่านการออกเสียงประชามติจากประชาชนทั้งประเทศ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ ในมาตรา ๗๗ บัญญัติให้

“รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น... ดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป...”

เมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ต้องกำหนดรูปแบบและแนวทางการรองรับการดำเนินการดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

จากการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม มีผลโดยสรุปดังนี้

การที่บัญญัติว่า “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน...” หมายความว่า รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่จะต้องตรากฎหมายไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

อย่างไรก็ตาม การที่ร่างรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “...รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น...” แสดงว่ามีได้บังคับให้รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งคำว่า “รัฐพึง” ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ และมีได้มีบทบัญญัติในการเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องมีบันทึกวิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติด้วยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๒ วรรคห้า

ส่วนที่บัญญัติว่า “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง...” ได้ให้หมายความในส่วนการตรากฎหมายที่ตราโดยรัฐสภาว่า ผู้มีสิทธิเสนอกฎหมายที่จะเสนอกฎหมายให้รัฐสภาพิจารณาพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และให้รัฐสภานำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน ถ้าผู้มีสิทธิเสนอกฎหมายเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นสมควรให้สำนักกรรมธิการและสำนักกฎหมายเป็นผู้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปให้สำนักวิชาการจัดทำ

อย่างไรก็ตาม สมาชิกในกลุ่มมีความเห็นว่าประเด็นที่จะต้องตีความว่า

๑. กฎหมายทุกฉบับ หมายถึง กฎ ระเบียบด้วยหรือไม่
๒. รัฐ หมายถึง รัฐบาล ซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือรวมถึงฝ่ายนิติบัญญัติด้วย
๓. พึง หมายถึง ควร แสดงว่าไม่ได้บังคับต้องทำ เนื่องจากมาตรา ๗๗ อยู่ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ นั้นหมายถึง มิใช่กระบวนการในสภาพบังคับ หากแต่เป็นนโยบายเท่านั้น
๔. กรณีกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายบริหาร ที่ผ่านมาจะมีการรับฟังความคิดเห็นมาแล้ว เช่นนี้คำถามที่เกิดขึ้นคือ ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นอีกหรือไม่ หรือแค่ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายบริหารมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้เกิดความรอบคอบเท่านั้น
๕. กรณีกฎหมายที่เสนอโดย ส.ส. หรือประชาชน ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมายหรือไม่ ถ้าต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น หน่วยงานใดควรเป็นผู้รับผิดชอบ สำนักกฎหมายในฐานะผู้ร่างกฎหมาย หรือสำนักกรรมธิการในฐานะฝ่ายเลขานุการที่สนับสนุนการพิจารณาร่างกฎหมายในวาระที่ ๒

สรุปภาพรวมของโครงการจัดสัมมนา

แนวความคิดหลักสำคัญของการจัดสัมมนาครั้งนี้ เพื่อให้เกิดต่อยอดองค์ความรู้และการพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการต่อเนื่องจากโครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการสำนักวิชาการสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่ทำให้บุคลากรสำนักวิชาการได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ และเกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามโครงการฯ และการศึกษาดูงานหน่วยงานคู่เทียบที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการนิติบัญญัติหรือมีลักษณะการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกับหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักวิชาการ นอกจากนี้ยังได้รับแนวทางสำหรับการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการหลากหลายรูปแบบจากโครงการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อเตรียมการรองรับการให้บริการวิชาการแก่สมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่จะประกาศใช้ในระบอบอันใกล้นี้ ซึ่งตามร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีบทบัญญัติบางประการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเฉพาะกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกรัฐสภา กระบวนการตรากฎหมาย การวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมาย และระบบงานของรัฐสภา รวมทั้งมีการบัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศเป็นเรื่องใหม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในร่างรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและหน่วยงานภายในที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแน่นอน

และผลจากการสัมมนาครั้งนี้สามารถบรรลุผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ที่จะเสริมสร้างองค์ความรู้ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แก่บุคลากรสำนักวิชาการและสำนักที่เข้าร่วมสัมมนา และบูรณาการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกับผู้แทนสำนักที่เข้าร่วมสัมมนา สำหรับการพัฒนางานวิชาการเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สามารถที่จะนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยจากการประเมินผลโครงการฯ พบว่า

๑. ด้านผู้เข้าร่วมโครงการฯ พบว่ามีผู้สนใจและเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๗๕ คน จากเป้าหมายทั้งหมด ๑๘๐ คน (คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒๒)

๒. ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมโครงการฯ พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มากขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ (คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒๖)

๓. ด้านการนำความรู้ไปใช้ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ สามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก (คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๒.๕๓)

๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง (คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๒.๒๑)

๕. ด้านความพึงพอใจในเนื้อหาของโครงการฯ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความพึงพอใจในเนื้อหาของโครงการฯ ในภาพรวม อยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง (คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๒.๔๘) โดยแยกเป็นการ

ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว” อยู่ในระดับ
พึงพอใจอย่างยิ่ง (คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๒.๕๒) การบรรยายเรื่อง “บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติ
บัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่” อยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง (คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๒.๕๙) และการ
แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเรื่อง “รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการรองรับ
รัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่” อยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง (คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๒.๓๔)

(ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ข)

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการจัดสัมมนา ที่น่าจะเป็น
ประโยชน์ต่อการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการ โดยสรุปคือ เป็นการจัดสัมมนาที่ได้รับประโยชน์เกี่ยวกับ
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่และจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท
หน้าที่ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มากขึ้น เป็นการเปิดประเด็นใหม่ตามรัฐธรรมนูญที่สามารถเรียนรู้และ
ต้องการศึกษาต่อยอดได้ และยังทำให้เข้าใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและสามารถนำมาปรับใช้
ในการปฏิบัติงานได้มากขึ้น ส่วนความคิดเห็นต่อประเด็นการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเห็นว่าควรนำผลที่
ได้มาดำเนินการต่อให้เป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามผู้เข้าร่วมโครงการฯ เห็นว่าควรมีตัวแทนจากสำนักต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน เพื่อการบูรณาการการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ในการจัดโครงการสัมมนาดังกล่าว คณะทำงานจัดโครงการสัมมนา มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ข้อเสนอระดับนโยบาย/สำนักงาน

๑.๑. ประเด็น/บทบัญญัติตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของบุคลากรทุกสำนัก/หน่วยงาน
ภายในสำนักงานฯ และเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนองค์ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญและการนำไปปรับใช้ในการ
ปฏิบัติของบุคลากรของสำนักงานฯ แต่การจัดโครงการสัมมนานี้มีข้อจำกัดเรื่องกลุ่มเป้าหมายและประเด็น
การสัมมนากลุ่มย่อยที่ทำให้ไม่สามารถเชิญทุกสำนัก/หน่วยงานในสำนักงานฯ เข้าร่วมการสัมมนาได้ ดังนั้น
เห็นว่าในโอกาสต่อไป สำนักงานฯ อาจจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่สำนักงานฯ
ต้องเตรียมการหรือหาแนวทางที่จะมารองรับการปฏิบัติงานในอนาคตแก่บุคลากรทั้งหมดของสำนักงานฯ
เพื่อจะได้รับทราบและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อ
บุคลากรและสำนักงานฯ และเป็นการต่อยอดโครงการนี้ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายจากสำนัก/หน่วยงาน
อื่น ๆ

๑.๒ ผลที่ได้รับจากการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นจากโครงการฯ เห็นว่าควรนำไปดำเนินการ
ต่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวทางที่วิทยาการปาฐกถาและการบรรยายที่เห็นว่าสำนักงานฯ
ควรมีหน่วยงานใหม่หรือแนวทางเพื่อรองรับกับบทบัญญัติดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นภายหลังกฎรัฐธรรมนูญ
ประกาศใช้แล้ว โดยเฉพาะแนวทางที่ได้รับจากการระดมความคิดเห็นกลุ่มที่ ๑ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตาม
การปฏิรูปประเทศ (หมวด ๑๖ มาตรา ๒๗๐) และกลุ่มที่ ๔ การวิเคราะห์ผลกระทบสำหรับการตรา

กฎหมาย (มาตรา ๗๗) โดยมอบหมายให้สำนัก/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกัน และนำเสนอเป็น แผนงาน/โครงการเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาและเห็นชอบเพื่อดำเนินการต่อไป

๒. ข้อเสนอระดับสำนัก/หน่วยงาน

๒.๑ สำนักวิชาการในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการทางวิชาการแก่ฝ่าย นิติบัญญัติ ควรนำผลที่ได้รับจากการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นจากโครงการฯ นำไปดำเนินการอย่าง ต่อเนื่องและให้เกิดผลเป็นรูปธรรมตามแนวทางที่ได้รับจากการระดมความคิดเห็น กลุ่มที่ ๒ การพัฒนาการ ให้บริการทางวิชาการและงานวิจัย และกลุ่มที่ ๓ การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ ทั้งนี้ อาจจะบูรณาการร่วมกับสำนัก/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

๒.๒ เอกสารประกอบโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ เรื่อง “รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่” ที่คณะทำงานจัดโครงการสัมมนา ได้จัดทำขึ้น (ตามภาคผนวก ค (๒)) เป็นการรวบรวมประเด็นเนื้อหาบางส่วนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของรัฐสภา ตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่สำนักงานฯ และบุคลากรจะต้องทราบ และต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน แต่การจัดทำเอกสารดังกล่าวมีข้อจำกัดด้านระยะเวลา ทำให้เนื้อหา/ ข้อมูลบางส่วนยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ดังนั้นควรที่จะมีการดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติม และที่สำคัญควร นำเอาประเด็นที่ได้รับเพิ่มเติมจากการปาฐกถาพิเศษและการบรรยายโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมานวกเข้า ไปเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ จะทำให้เป็นเอกสารวิชาการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการปฏิบัติงาน และใช้เผยแพร่แก่สมาชิกรัฐสภา บุคคลในวงงานรัฐสภา หน่วยงานภายในสำนักงานฯ รวมทั้งบุคคลผู้สนใจ ต่อไปด้วย

ภาคผนวก

- ก คำสั่งสำนักวิชาการแต่งตั้งคณะทำงานโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- ข รายงานการประเมินผลโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- ค เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
  - (๑) เรื่อง “รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่”
  - (๒) เรื่อง “การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภาสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร”

ภาคผนวก ก

คำสั่งสำนักวิชาการแต่งตั้งคณะกรรมการสัมมนา
เพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

คำสั่งสำนักวิชาการ

ที่ ๑ /๒๕๖๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ด้วยสำนักวิชาการมีภารกิจหลักในการให้บริการด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบกับในระยะอันใกล้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ โดยบทบัญญัติบาง ประการได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้บริการทางวิชาการของสำนักวิชาการและสำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในอันที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนั้นสำนักวิชาการต้อง เตรียมการรองรับการให้บริการทางวิชาการให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สำนักวิชาการจึงได้กำหนดจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการ วิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น

เพื่อให้การดำเนินการจัดสัมมนาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดโครงการ สัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วย

๑. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๒. ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานทุกกลุ่มงาน	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๓. นายสุเทพ เอี่ยมคง	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๔. นายศตพล วรปัญญาตระกูล	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๕. นายฐาตุร จุลินทร	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๖. นายเชษฐา ทองยิ่ง	ประธานคณะทำงาน
๗. นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ	รองประธานคณะทำงาน
๘. นางจินตนา เอี่ยมคง	คณะทำงาน
๙. นางอาริยา สุขโต	คณะทำงาน
๑๐. นางบุศรา เข้มทอง	คณะทำงาน
๑๑. นายสิริสุร กระแสร์สุนทร	คณะทำงาน
๑๒. นางสาวบุษราภรณ์ อัครนิยานนท์	คณะทำงาน
๑๓. นายโชคสุข กรกิตติชัย	คณะทำงาน
๑๔. นางสาวศรันยา สีมา	คณะทำงาน
๑๕. นางสาวปรียวรรณ สุวรรณสุนย์	คณะทำงาน
๑๖. นายจิรณัฏย์ ชาญเชิงพานิช	คณะทำงาน
๑๗. นายรณชัย โตสมภาค	คณะทำงาน
๑๘. นายสมเกียรติ หะรังศรี	คณะทำงาน

๑๙. นายชินวา ...

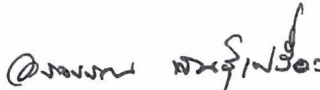
๑๙. นายชันวา สุดตา	คณะทำงาน
๒๐. นางณิชพรรณ สงวนทองคำ	คณะทำงาน
๒๑. นางมัลลิกา สมบัติศิริ	คณะทำงาน
๒๒. นางสาวอัชฌา ไตรมาลัย	คณะทำงาน
๒๓. นางสาวภาว วาสนา	คณะทำงาน
๒๔. นายภูริชญ์ ทรัพย์รังสี	คณะทำงาน
๒๕. นางสาวณัฏษ์ภัส คงชู	คณะทำงาน
๒๖. นายคงศักดิ์ รัศมี	คณะทำงาน
๒๗. นายสุรียา ช้องเสนาะ	คณะทำงานและเลขานุการ
๒๘. นายแดนชัย ไชวิเศษ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๙. นายณัฐพล ยิ่งกล้า	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐. นางสาวศิริชนก วิริยเกื้อกุล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๑. นายกฤตกร จินดาวัฒน์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. วางแผนการดำเนินงาน กำหนดกรอบ รูปแบบการสัมมนา และประชาสัมพันธ์
๒. จัดทำข้อมูลสารัตถะที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดสัมมนา
๓. จัดสัมมนาและประสานงานฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๔. จัดทำสรุป ประเมินผล พร้อมรายงานผลการจัดสัมมนาต่อผู้อำนวยการสำนักวิชาการและ
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐

(นางอรรรณ พันธุ์เป็ร็อง)
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

ภาคผนวก ข

รายงานการประเมินผลโครงการสัมมนา
เพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

รายงานการประเมินผล

โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา

ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

สำนักพัฒนาบุคลากร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

● ผู้ดำเนินการ

- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากร ที่ปรึกษา

- นางสุภาวดี ชีตชิน ที่ปรึกษา

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิชาการและประสานการพัฒนา

- นางสาวรจนา เวียงอินทร์ วิเคราะห์และประเมินผล

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ประเมินผล (ด้านโครงการ)

- นางสาวพันทิพา บุญทอด บันทึกข้อมูล

พนักงานนำเข้าข้อมูล

รายงานการประเมินผล

โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา

ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผลของประเมินผล

สำนักวิชาการเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศรัฐสภา เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๕๕ มีอำนาจหน้าที่หลัก ในการสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการผลิตและสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้บริการวิชาการแก่สมาชิกรัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติ บุคลากรในวงงานรัฐสภาและบุคลากรที่สนใจทั่วไป ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรของสำนักวิชาการต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนางานไปสู่ความเป็นมืออาชีพสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๕๘) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพ ด้านนิติบัญญัติ และยุทธศาสตร์ที่ ๕ เสริมสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูง มีธรรมาภิบาล และความผาสุกในการปฏิบัติงาน ซึ่งการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพและพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูงดังกล่าว บุคลากรของสำนักวิชาการจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ประสบการณ์และรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผลงานมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ ในระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักวิชาการจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการของสำนักวิชาการสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งบุคลากรสำนักวิชาการได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานคู่เทียบที่มีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกับสำนักวิชาการทั้งด้านวิชาการ นิติการ บรรณารักษ์ การวิจัย พิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุ เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และมีโลกทัศน์ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเสริมสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภายนอกอื่นที่เป็นคู่เทียบได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการองค์ความรู้จากหน่วยงานคู่เทียบ ส่งผลต่อการพัฒนาการให้บริการของสำนักวิชาการในระดับองค์กร

เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรสำนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในระยะอันใกล้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ซึ่งบทบัญญัติบางประการได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเฉพาะกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกรัฐสภา กระบวนการตรากฎหมาย และระบบงานรัฐสภา รวมทั้งมีการบัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศซึ่งเป็นเรื่องใหม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักวิชาการในอันที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ สำนักวิชาการในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการให้บริการวิชาการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวและจำเป็นต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านรัฐธรรมนูญแก่บุคลากรเพื่อรองรับการปฏิบัติงานสนับสนุนงานด้านวิชาการแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ รวมทั้งบูรณาการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกับสำนักด้านกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วย สำนักการประชุม สำนักกฎหมาย สำนักกรรมการ ๑ สำนักกรรมการ ๒ และสำนักกรรมการ ๓ และสำนักอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานสำหรับการพัฒนางานวิชาการ ทั้งนี้เพื่อนำองค์ความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น จึงได้จัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เมื่อ

ดำเนินการโครงการเสร็จสิ้น สำนักพัฒนาบุคลากร โดยกลุ่มงานวิชาการและประสานการพัฒนา จึงจัดทำรายงานการประเมินผลโครงการภายใต้วัตถุประสงค์ ของโครงการซึ่งกำหนดไว้ ประกอบกับหลักการ ในการประเมินโครงการฯ ซึ่งสามารถสรุปผลการประเมินผลโครงการตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

๑. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
๒. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ
๓. เพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมโครงการ

กลุ่มเป้าหมาย

จำนวน ๑๘ คน ประกอบด้วย

๑. ผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓๐ คน
(เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ,รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,
ที่ปรึกษา ,ผู้ตรวจราชการ,ผู้อำนวยการสำนัก /สำนัก)
๒. ข้าราชการสำนักวิชาการ จำนวน ๑๓๓ คน
๓. ข้าราชการจากสำนักด้านกระบวนการนิติบัญญัติ ๕ สำนัก จำนวน ๑๗ คน
สำนักนโยบายและแผน,สำนักงบประมาณประจำรัฐสภา

วิธีการดำเนินการ

๑. ใช้แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ
๒. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อสรุป อภิปรายผลการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
๓. จัดทำรายงานสรุปผลการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

แบบสอบถาม/แบบสังเกตการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

- ๑) ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยค่าสถิติที่ใช้ในการประเมิน
  - ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
  - ค่าร้อยละ
  - ค่าความถี่
- ๒) การวิเคราะห์แบบ Matrix
- ๓) การอภิปรายผล

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้มาตรวัด ๓ ระดับ

๑. ระดับความพึงพอใจ

- ๒.๓๔ - ๓.๐๐ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจอย่างยิ่ง
- ๑.๖๗ - ๒.๓๓ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจ
- ๑.๐๐ - ๑.๖๖ ผู้เข้าร่วมโครงการไม่มีความพึงพอใจ

๒. ระดับความรู้ความเข้าใจ

- ๒.๓๔ - ๓.๐๐ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก
- ๑.๖๗ - ๒.๓๓ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง
- ๑.๐๐ - ๑.๖๖ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย

สรุปผลการประเมิน ดังนี้

การประเมินผลโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๘๐ คน มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒๒ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๔๒ ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

วัตถุประสงค์ที่ ๑ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

๑.๑ ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น			ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับคะแนน
	มาก (๓)	ปานกลาง (๒)	น้อย (๑)			
๑. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ก่อน	๔ (๒.๗๐%)	๖๘ (๔๖.๖๐%)	๗๔ (๕๐.๗๐%)	๑.๕๒	.๕๕๔	น้อย
๒. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หลัง	๗๔ (๕๐.๗๐%)	๓๒ (๔๙.๓๐%)	-	๒.๕๑	.๕๐๒	มาก
เพิ่มขึ้น	จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒๖					

สรุป ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นหลังผ่านการเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒๖

๑.๒ ด้านการนำความรู้ไปใช้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น			ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับคะแนน
	มากที่สุด (๓)	มาก (๒)	ปานกลาง (๑)			
การนำองค์ความรู้และสภการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน	๗๔ (๕๔.๑๐%)	๖๕ (๔๔.๕๐%)	๒ (๑.๔๐%)	๒.๕๓	.๕๒๘	มาก
รวม				๒.๕๓	.๕๒๘	มาก

สรุป ผู้เข้าร่วมสามารถนำองค์ความรู้และสภการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๒.๕๓

๑.๓ การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น			ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับคะแนน
	มากที่สุด (๓)	มาก (๒)	ปานกลาง (๑)			
การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน	๕๐ (๓๔.๒๐%)	๗๖ (๕๒.๑๐%)	๒๐ (๑๓.๗๐%)	๒.๒๑	.๖๖๔	ปานกลาง
รวม				๒.๒๑	.๖๖๔	ปานกลาง

สรุป ผู้เข้าร่วมโครงการมีการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ๒.๒๑

๑.๔ ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดสัมมนา

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น			ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับคะแนน
	มากที่สุด (๓)	มาก (๒)	ปานกลาง (๑)			
ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดสัมมนา	๗๙ (๕๔.๑๐%)	๖๖ (๔๕.๒๐%)	๑ (๐.๗๐%)	๒.๕๓	.๕๑๔	มาก
รวม				๒.๕๓	.๕๑๔	มาก

สรุป ผู้เข้าร่วมโครงการมีเห็นว่า ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดสัมมนา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๒.๕๓

วัตถุประสงค์ที่ ๒ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ
ความพึงพอใจด้านเนื้อหาโครงการ

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น			ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับคะแนน
	มากที่สุด (๓)	มาก (๒)	ปานกลาง (๑)			
๑.การปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว”	๗๖ (๕๒.๑๐%)	๗๐ (๔๗.๙๐%)		๒.๕๒	.๕๐๑	พึงพอใจอย่างยิ่ง
๒. การบรรยายเรื่อง “บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่”	๘๖ (๕๘.๙๐%)	๖๐ (๔๑.๑๐%)		๒.๕๙	.๔๙๔	พึงพอใจอย่างยิ่ง
๓. การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น เรื่อง “รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านวิชาการรองรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” จำนวน ๔ กลุ่ม	๕๐ (๓๔.๒๐%)	๙๖ (๖๕.๘๐%)		๒.๓๔	.๔๗๖	พึงพอใจอย่างยิ่ง
รวม				๒.๔๘	.๔๙๐	พึงพอใจอย่างยิ่ง

สรุป ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ค่าเฉลี่ย ๒.๔๘ โดยแยกเป็นการปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว” อยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ค่าเฉลี่ย ๒.๕๒ การบรรยายเรื่อง “บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่” อยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ค่าเฉลี่ย ๒.๕๙ และการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น เรื่อง “รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านวิชาการรองรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” จำนวน ๔ กลุ่ม อยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง ค่าเฉลี่ย ๒.๓๔

วัตถุประสงค์ที่ ๓ เพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

- ๑) ควรมีร่างรัฐธรรมนูญแจกเพื่อประกอบในการสัมมนา เพื่อต่อยอดในการอ่านและศึกษาเพิ่มเติมในการเตรียมตัวก่อนการประกาศใช้
- ๒) เป็นการสัมมนาที่ได้รับประโยชน์เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญใหม่
- ๓) มีประโยชน์สำหรับปรับใช้ในการปฏิบัติงานและปรับให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ในรัฐธรรมนูญใหม่
- ๔) ควรเชิญวิทยากรที่มีมุมมองต่างกันมาร่วมอภิปรายจะเห็นความหลากหลายมุมมองในการมองรัฐธรรมนูญที่ผ่านการประชาชาติ
- ๕) ควรจัดเพิ่มอีก วิทยากร บรรยายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังไม่ครอบคลุมพอ
- ๖) นำไปปรับปรุงและพัฒนาในงานของตนเองได้เป็นอย่างดี
- ๗) ควรมีการสรุปประเด็นและเผยแพร่ให้บุคลากรสำนักต่าง ๆ ได้รับทราบอย่างทั่วถึงกัน
- ๘) ควรมีตัวแทนจากสำนักต่างๆให้ครบถ้วน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นการบูรณาการฐานข้อมูล ซึ่งบางกลุ่มขาดบุคลากรของสำนักกฎหมาย สำนักกรรมการ สำนักด้านต่างประเทศ
- ๙) ทำให้ข้าราชการและสำนักวิชาการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในรัฐธรรมนูญใหม่มากขึ้น
- ๑๐) ควรนำเอาประเด็นจากการระดมความเห็นมาดำเนินการต่อให้เป็นรูปธรรม
- ๑๑) เป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะประเด็นรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเราเอง
- ๑๒) เป็นการเปิดประเด็นให้เราสามารถศึกษาเรียนรู้ในประเด็นที่เราต้องการศึกษาต่อยอดได้
- ๑๓) รูปแบบการนำเสนอของวิทยากรควรใช้วิธีการที่น่าสนใจและจูงใจมากขึ้น
- ๑๔) มีประโยชน์สามารถนำมาเป็นแนวทางของการปฏิบัติงานได้ดี

ภาคผนวก

โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

หลักการและเหตุผล

สำนักวิชาการเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศรัฐสภา เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ มีอำนาจหน้าที่หลักใน สนับสนุนงานด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการผลิตและสร้าง องค์ความรู้ทางวิชาการแก่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้บริการวิชาการแก่สมาชิกรัฐสภาหรือ ฝ่ายนิติบัญญัติ บุคคลในวงงานรัฐสภาและบุคคลที่สนใจทั่วไป ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ บุคลากรของสำนักวิชาการต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนางานไปสู่ความเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๘) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพด้านนิติบัญญัติ และยุทธศาสตร์ที่ ๕ เสริมสร้างและ พัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูง มีธรรมาภิบาล และความผูกพันในการปฏิบัติงาน ซึ่งการพัฒนาสู่ความเป็น มืออาชีพและพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูงดังกล่าว บุคลากรของสำนักวิชาการจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ประสบการณ์และรอบรู้ในการทำงานที่ปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผลงานมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ของผู้รับบริการ ในระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักวิชาการจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการของสำนักวิชาการสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งบุคลากรสำนักวิชาการได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกับ หน่วยงานคู่เทียบที่มีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกับสำนักวิชาการทั้งด้านวิชาการ นิติการ บรรณาธิการ วิจัย พิชิตภัณฑ์และจดหมายเหตุ เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และมีโลกทัศน์กว้างขวางมาก ยิ่งขึ้น และเสริมสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภายนอกอื่นที่เป็นคู่เทียบได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการองค์ความรู้จากหน่วยงานคู่เทียบ ส่งผลต่อการพัฒนาการให้บริการของ สำนักวิชาการในระดับองค์กรรวม

เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรสำนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในระยะอันใกล้จะมีการ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ซึ่งบทบัญญัติบางประการได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกรัฐสภา กระบวนการตรากฎหมาย และระบบงานรัฐสภา รวมทั้งมีการ บัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศซึ่งเป็นเรื่องใหม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวย่อม ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักวิชาการในอันที่จะสนับสนุนการ ปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ สำนักวิชาการในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการให้บริการทางวิชาการได้ เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวและจำเป็นต้องเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านรัฐธรรมนูญแก่บุคลากรเพื่อรองรับการ ปฏิบัติงานสนับสนุนงานด้านวิชาการแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ รวมทั้งบูรณาการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และ ประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกับสำนักด้านกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการตาม รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วย สำนักการประชุม สำนักกฎหมาย สำนักกรรมการ ๑ สำนักกรรมการ ๒ และสำนักกรรมการ ๓ และสำนักอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานสำหรับการพัฒนางานวิชาการ ทั้งนี้เพื่อ นำองค์ความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่าย นิติบัญญัติและสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้กำหนดให้จัดโครงการสัมมนา เพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แก่บุคลากรของสำนักวิชาการและสำนักที่เข้าร่วมสัมมนา รวมทั้งบูรณาการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกับผู้แทนสำนักที่เข้าร่วมสัมมนาสำหรับการพัฒนางานวิชาการเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๒. เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรของสำนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง สามารถที่จะนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๖.๓๐ นาฬิกา
ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

เป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมโครงการ

จำนวน ๑๘๐ คน ประกอบด้วย

(๑) ผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ที่ปรึกษา, ผู้ตรวจราชการ, ผู้อำนวยการสำนักงาน/สำนัก)	จำนวน ๓๐ คน
(๒) ข้าราชการสำนักวิชาการ	จำนวน ๑๓๓ คน
(๓) ข้าราชการจากสำนักด้านกระบวนการนิติบัญญัติ ๕ สำนัก, สำนักนโยบายและแผน, สำนักงบประมาณประจำรัฐสภา	จำนวน ๑๗ คน

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการจัดสัมมนา ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- (๑) ปาฐกถาพิเศษเรื่อง รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ความท้าทายและการปรับตัว โดย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ
- (๒) เสวนาเรื่อง บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ผู้ใช้บริการ) และอดีตผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- (๓) การแบ่งกลุ่มตามภารกิจของสำนักวิชาการและบูรณาการร่วมกับผู้แทนสำนักที่เข้าร่วมสัมมนา เพื่อกำหนดรูปแบบ/แนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านวิชาการรองรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

งบประมาณดำเนินการ

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
งบโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ยุทธศาสตร์ที่ ๕ โครงการพัฒนาศักยภาพ
ข้าราชการสำนักวิชาการสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ผู้รับผิดชอบโครงการ

คณะทำงานจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
สำนักวิชาการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. บุคลากรสำนักวิชาการและผู้แทนของสำนักที่เข้าร่วมสัมมนาได้รับองค์ความรู้ตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่ และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อรองรับการให้บริการทาง
วิชาการตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๒. บุคลากรสำนักวิชาการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถนำองค์ความรู้และ
ประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ และ
สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ตัวชี้วัดโครงการ

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : จำนวนข้าราชการ (กลุ่มเป้าหมาย) เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : กลุ่มเป้าหมายร้อยละ ๘๐ ได้รับองค์ความรู้ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และ
ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การปฏิบัติงานร่วมกัน สามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์
ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง ตรงตามความต้องการของฝ่ายนิติบัญญัติ และสอดคล้องกับ
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

การประเมินผลโครงการ

๑. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เข้าสัมมนา

๒. สังเกตและติดตามจากการปฏิบัติงาน

กำหนดการ
โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
ณ ห้องกรุงธน โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ นาฬิกา ลงทะเบียน

เวลา ๐๙.๐๐ - ๐๙.๑๕ นาฬิกา พิธีเปิดการสัมมนา

โดย นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย

รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง

กล่าวรายงาน โดย นายสรศักดิ์ เพียรเวช เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เวลา ๐๙.๑๕ - ๑๐.๑๕ นาฬิกา ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ :
ความท้าทายและการปรับตัว

โดย นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย

รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง

เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา การบรรยาย เรื่อง บทบาทและรูปแบบการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติ
ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

โดย นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา

อดีตรองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ นาฬิกา รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ นาฬิกา แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น เรื่อง รูปแบบและแนวทางการพัฒนา
การให้บริการด้านวิชาการรองรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ๔ กลุ่ม

(๑) การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลติดตามการปฏิรูปประเทศ

(๒) การพัฒนาการให้บริการทางวิชาการและงานวิจัย

(๓) การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ

(๔) การวิเคราะห์ผลกระทบสำหรับการตรากฎหมาย

เวลา ๑๕.๑๕ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา นำเสนอและสรุปผลการสัมมนา

หมายเหตุ รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม ช่วงเช้า เวลา ๑๐.๑๕ - ๑๐.๓๐ นาฬิกา

ช่วงบ่าย เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๕.๑๕ นาฬิกา

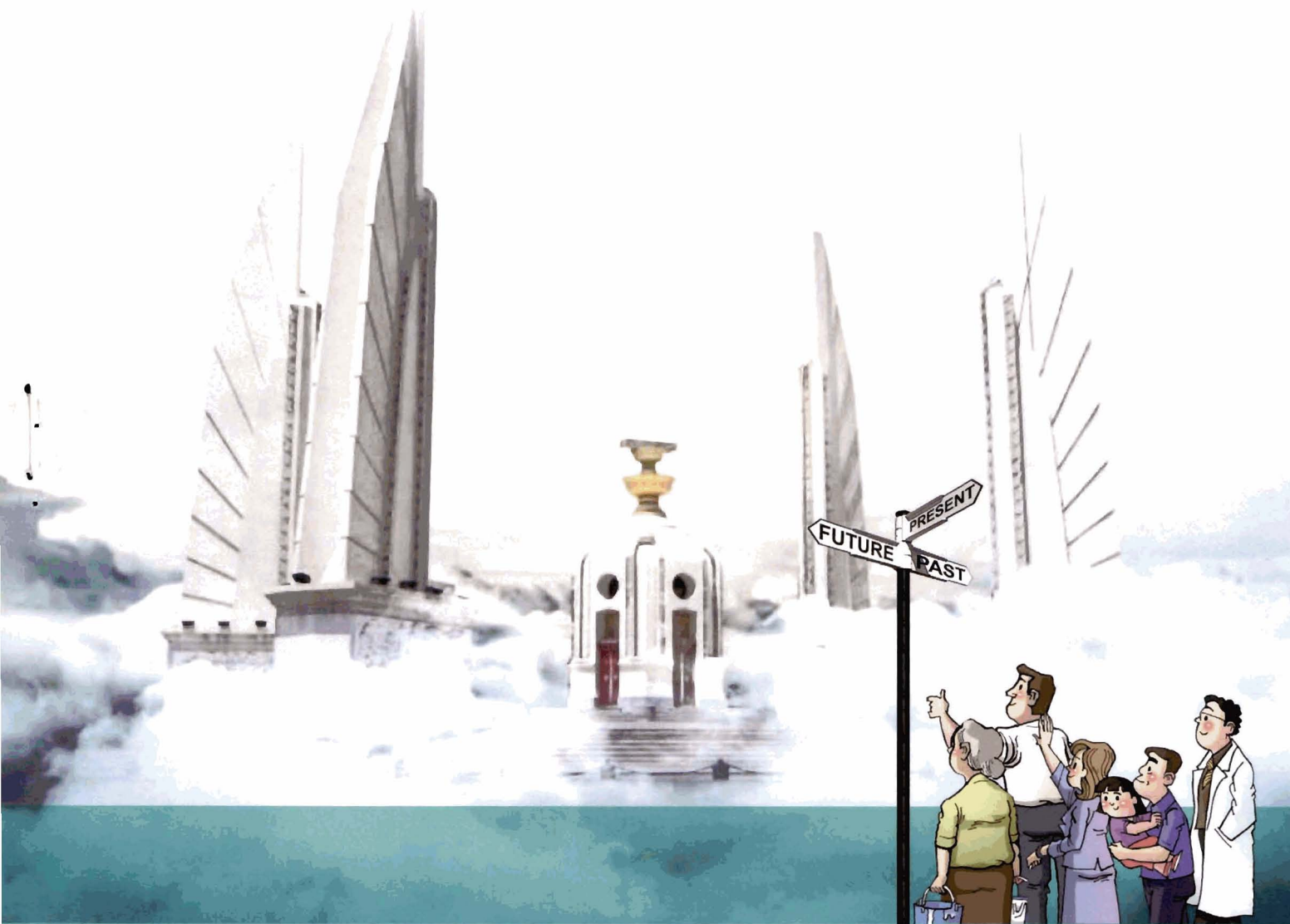
ภาคผนวก ค

เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการสัมมนา
เพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

- (๑) เรื่อง “รัฐสภาไทยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่”
- (๒) เรื่อง “การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศ
ของรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร”

รัฐสภาไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่

**เอกสารประกอบการสัมมนา
โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการ
ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่**

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560

จัดทำโดย

คณะทำงานจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่ สำนักวิชาการ

คำนำ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับความเห็นชอบโดยเสียงข้างมากของประชาชนในการออกเสียงประชามติเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และมีบทบัญญัติบางประการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ผ่าน ๆ มา หากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในฐานะหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภา จะต้องปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ คณะทำงานจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สำนักงานวิชาการ จึงได้จัดทำเอกสารประกอบการสัมมนาฉบับนี้เพื่อใช้ในโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการทางวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอประเด็นสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรของสำนักงานวิชาการและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

เอกสารประกอบการสัมมนาฉบับนี้ จัดทำขึ้นตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ซึ่งเผยแพร่ต่อสาธารณชนเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2559 และจัดทำขึ้นในเวลาจำกัด หากมีข้อผิดพลาดประการใด คณะทำงานจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สำนักงานวิชาการ ขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะทำงานจัดโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการ

ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สำนักงานวิชาการ

กุมภาพันธ์ 2560

สารบัญ

	หน้า
ยุทธศาสตร์ชาติ	1
อำนาจและหน้าที่รัฐสภา	6
สภาผู้แทนราษฎร	9
วุฒิสภา	12
คณะกรรมการธิการ	15
แนวนโยบายแห่งรัฐด้านกฎหมาย	18
การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	20
การตราพระราชบัญญัติ	22
การตราพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	27
การอนุมัติพระราชกำหนด	33
กระทู้ถาม	37
การเปิดอภิปรายทั่วไป	38
คณะรัฐมนตรี	41
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ	47
ศาลรัฐธรรมนูญ	53
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	59
การปฏิรูปประเทศ	61
บรรณานุกรม	65

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักวิชาการ 17 ก.พ. 60

ยุทธศาสตร์ชาติ

ความเป็นมา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และให้เสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานในระยะที่ 2 ของรัฐบาล (ปี 2558-2559) และกรอบการปฏิรูปในระยะที่ 3 (ปี 2560 เป็นต้นไป) โดยคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 2 คณะ ได้แก่ (1) คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูป เพื่อจัดทำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และ (2) คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ (Roadmap) ภายในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ซึ่งคณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูป ได้มีการยกร่างฯ โดยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์หลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการเมือง นักวิชาการ สภาปฏิรูปแห่งชาติและภาคประชาชน ซึ่งกลไกในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา 65 และมาตรา 275 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย ซึ่งการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติและกฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วน โดยให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีกฎหมายให้แล้วเสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ ยุทธศาสตร์ชาติมีผลใช้บังคับได้เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

ความจำเป็นในกรที่ต้องมียุทธศาสตร์ชาติ

ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนในเชิงโครงสร้างหลายด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ดังนั้นโครงสร้างที่เป็นจุดอ่อนและการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส จึงส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์มีความเข้มข้นขึ้นและเป็นโลกไร้พรมแดน โดยที่การเคลื่อนย้ายของประชากร สินค้าและบริการต่าง ๆ เงินทุน เทคโนโลยี ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างเสรี ส่งผลให้การแข่งขันในตลาดโลกมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ขณะเดียวกันความเสี่ยงและข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่มีความผันผวนรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตและการดำเนินธุรกิจ รวมถึงกฎเกณฑ์และกฎระเบียบในสังคมโลกมีความเข้มงวดมากขึ้นในเรื่องของสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และกฎระเบียบต่าง ๆ ทางด้านการเงิน เงื่อนไขดังกล่าวจึงเป็นแรงกดดันให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวและแก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเพื่อแก้จุดอ่อนควบคู่ไปกับ

การสร้างกลไกเชิงรุกเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อแก้จุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศให้บรรลุซึ่งเป้าหมายการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุก ๆ ด้าน ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มั่งคั่งและประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้ ประกอบด้วยเป้าหมายของชาติที่คนไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกัน รวมถึงนโยบายแห่งชาติและมาตรการเฉพาะ ซึ่งเป็นแนวทาง ทิศทางและวิธีการที่ทุกองค์กรและคนไทยทุกคนต้องมุ่งดำเนินการไปพร้อมกันเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในด้านการเมืองภายในประเทศ การเมืองต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปไว้ดังนี้

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทาง
1. ด้านความมั่นคง	(1) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม (3) การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล (4) การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ และรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทาง
	<p>(5) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการฉีกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ</p> <p>(6) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม</p> <p>(7) การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น</p>
<p>2. ด้านการสร้าง ความสามารถใน การแข่งขัน</p>	<p>(1) การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน พัฒนาสู่ชาติการค้า</p> <p>(2) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิต แข็งแรงยั่งยืน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรกรยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>(3) การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนา SMEs สู่สากล</p> <p>(4) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญ</p> <p>(5) การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่ง ความมั่นคง และพลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยและพัฒนา</p> <p>(6) การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วน การพัฒนากับนานาชาติ ส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ฯลฯ</p>
<p>3. ด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพคน</p>	<p>(1) พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต</p> <p>(2) การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง</p> <p>(3) ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <p>(4) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี</p> <p>(5) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย</p>
<p>4. ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และ เท่าเทียมกันทางสังคม</p>	<p>(1) สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>(2) พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ</p> <p>(3) มีสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย</p> <p>(4) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทูตทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน</p> <p>(5) พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา</p>

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทาง
5. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	(1) จัดระบบอนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (2) วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ (3) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (4) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม
6. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	(1) การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม (2) การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ (3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ (4) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (5) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรม และเป็นสากล (6) พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (7) ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 เห็นชอบทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยมีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

1. แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
  2. มีการแปลงยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนงาน/โครงการในช่วง 5 ปี โดยระบุแผนปฏิบัติการ และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม
  3. ให้มีการประเมินผลของการดำเนินงานในรอบ 1 ปี และ 5 ปี
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู้ความมั่งคั่ง และยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาครัฐและธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
- ยุทธศาสตร์ที่ 8 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- ยุทธศาสตร์ที่ 10 การต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค

การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานในการรองรับยุทธศาสตร์ชาติ

ในการบริหารทุกระดับต้องยึดหลักการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว ดังนั้นในหน่วยงานทุกระดับจึงต้องมีการดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อให้เกิดการสมดุลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในองค์กร เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีชุดต่อ ๆ ไปที่มาจากกาเลือกตั้ง จะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาต่าง ๆ และต้องจัดทำนโยบายที่จะแถลงต่อรัฐสภาให้สอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐแนวนโยบายแห่งรัฐและยุทธศาสตร์ชาติด้วย ดังนั้นยุทธศาสตร์ชาติจึงเป็นกรอบอย่างหนึ่งในการจัดทำนโยบายและจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลชุดต่อ ๆ ไป ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดทำและดำเนินการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

1. จัดทำแผนงานการปรับปรุงบทบาทภารกิจและโครงสร้าง โดยมีมาตรการทบทวนบทบาทภารกิจในหน่วยงานทุกระดับ
2. จัดทำแผนงานพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคน เช่น
  - 2.1 พัฒนาระบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรตามสายงานและอาชีพ
  - 2.2 สร้างโมเดลในการขับเคลื่อนให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรเพื่อให้เกิดความทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่
  - 2.3 ปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพสูงเพื่อเป็นกำลังหลักในการบริหารและพัฒนาประเทศในอนาคต
  - 2.4 ปฏิรูปการบริหารจัดการบุคลากรให้มีสมรรถนะ เป็นมืออาชีพที่มีความเที่ยงธรรมและโปร่งใส
3. จัดทำแผนงานในการปรับปรุง แกไขกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นการกำหนดแนวทางที่ถูกต้องและชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่
4. พัฒนาระบบการให้บริการประชาชน เช่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อองค์กร

อำนาจและหน้าที่รัฐสภา

รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เมื่อรัฐสภาเป็นองค์กรด้านนิติบัญญัติและด้านอื่น ๆ จึงต้องมีผู้มีอำนาจในการควบคุมและบริหารงานของรัฐสภาคือประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา และต้องมีสมาชิกรัฐสภา คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นสมาชิกรัฐสภาอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย เมื่อมีการประชุมร่วมกันระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาก็จะเป็นการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ซึ่งเป็นการประชุมที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น จำนวนสมาชิกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากสมาชิกรัฐสภามาจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ผู้ทำหน้าที่ประธานมีจำนวน 2 คน คือประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา ลักษณะของการประชุม กล่าวคือ การประชุมร่วมกันของรัฐสภาต้องมีบทบัญญัติให้มีการประชุมในเรื่องนั้นไว้โดยเฉพาะจึงจะมีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้และต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงต้องมีอำนาจและหน้าที่แตกต่างกับสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดังนี้

ด้านการปฏิบัติหน้าที่

การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภาต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม ตามมาตรา 3 วรรคหนึ่ง

ด้านการประชุม

การประชุมร่วมกันของรัฐสภาในกรณีต่อไปนี้

- (1) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 17
- (2) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา 19
- (3) การรับทรวมกิจการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2476 ตามมาตรา 20
- (4) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา 21
- (5) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา 121
- (6) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา 122
- (7) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 132
- (8) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา 146
- (9) การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 147
- (10) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 155 และมาตรา 156
- (11) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา 157
- (12) การแถลงนโยบายตามมาตรา 162
- (13) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา 177

(14) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา 178

(15) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256

(16) กรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ด้านการตรากฎหมาย

1. การตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ตามมาตรา 81 วรรคหนึ่ง

2. การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความเห็นและมามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระ ตามที่เห็นสมควรได้ตามมาตรา 132

3. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใหม่และการยืนยันร่างพระราชบัญญัติตามเดิม กำหนดไว้ว่าร่างพระราชบัญญัติใด พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยแล้วพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน 30 วันให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วตามมาตรา 146

4. การให้ความเห็นชอบตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอให้พิจารณาบรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไป กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบหรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไปนั้น ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายใน 60 วัน นับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป ตามมาตรา 147

5. การอนุมัติพระราชกำหนด โดยให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา 172

6. การเสนอญัตติและการพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 256 วรรคหนึ่ง (2)

ด้านการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี

1. กรณีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภา กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยหรือเศรษฐกิจของประเทศ สมควรที่จะปรึกษาหารือ ร่วมกันระหว่างรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้ ในกรณีนี้ ประธานรัฐสภาต้องดำเนินการให้มีการประชุมภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับการแจ้งแต่รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้ ตามมาตรา 155 วรรคหนึ่ง

2. คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาซึ่งต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ และต้องชี้แจงแหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้จ่าย ในการดำเนินนโยบาย โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายใน 15 วัน นับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ตามมาตรา 162 วรรคหนึ่ง

3. คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปราย มิได้ ตามมาตรา 165

ด้านการให้ความเห็นชอบ

1. การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม ตามมาตรา 177 วรรคหนึ่ง

2. การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ตามมาตรา 178

ด้านอื่น ๆ

1. การยื่นคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการที่พิจารณาเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีโดยตรง ในกรณีที่เห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรอาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ รัฐสภา จะยื่นคำขอแปรญัตติต่อ คณะกรรมการโดยตรงก็ได้ ตามมาตรา 141 วรรคสอง

2. รับทราบตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอและข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน

สภาผู้แทนราษฎร

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่จัดทำโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเกณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาผู้แทนราษฎรเปลี่ยนไปจากเดิมหลายประการ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากขึ้น ได้ผู้แทนประชาชนที่ดีมีคุณภาพ และเกิดการเลือกตั้งที่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมสะท้อนเจตจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง

ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกจำนวน 500 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 150 คน โดยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน เป็นจำนวนที่ให้ความสำคัญกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องเป็นผู้แทนในเขตพื้นที่ของประชาชน และในขณะเดียวกันเพื่อให้คะแนนของประชาชนมีความหมายด้วยการใช้ระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จึงกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 150 คน ซึ่งมีที่มาจากการจัดสรรคะแนนที่ประชาชนเลือกพรรคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ขดเซยให้แต่ละพรรคมีโอกาสได้มีที่นั่งในสภาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสัดส่วนที่แปรผันโดยตรงกับคะแนนที่พรรคได้รับ

ระบบการคิดคะแนนที่ทุกคะแนนเสียงมีความหมาย

ในอดีตคะแนนของประชาชนที่ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใดที่ไม่ได้ชนะการเลือกตั้งเป็นลำดับที่ 1 ของเขตนั้น จะไม่ถูกนำมาคิดคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วย คะแนนดังกล่าวก็จะสูญเปล่า มิได้สะท้อนนัยการเลือกตั้งที่แท้จริง ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีหลักการคิดในการกำหนดระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง
2. ระบบการเลือกตั้งที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย
3. ทุกคะแนนเสียงที่ประชาชนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ทิ้งสูญเปล่า เป็นการแสดงความเคารพ

ในทุกคะแนนเสียงของประชาชน ไม่ว่าจะลงคะแนนให้บุคคลใด บุคคลนั้นจะชนะการเลือกตั้งหรือไม่ คะแนนดังกล่าวจะนำมาเป็นคะแนนของพรรค

ดังนั้นจึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตโดยใช้ระบบคะแนนนำเสียงข้างมาก คือผู้ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง และระบบสัดส่วนมาใช้ในการคำนวณแบ่งสัดส่วนให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยใช้บัตรเลือกตั้งแบ่งเขตเพียงใบเดียว และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตได้เขตละ 1 คน ซึ่งจะนำคะแนนของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของทุกคนมารวมเป็นคะแนนของพรรค และนำคะแนนของพรรคมารวมเป็นคะแนนของทุกพรรคทั้งประเทศ จากนั้นจึงคำนวณหาค่าเฉลี่ยคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคควรจะได้ต่อ 1 คน

โดยนำคะแนนของทุกพรรคที่ได้รับเลือกตั้งทั่วประเทศหารด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด (500 คน) จากนั้นให้นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปหารจำนวนที่แต่ละพรรคได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคจะพึงมี แต่ทั้งนี้ต้องให้สิทธิแก่ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตทุกคนที่จะต้องได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากพรรคใดได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเป็นจำนวนเท่าใดให้นำจำนวนนั้นมาเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคพึงจะมี หากได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคพึงมีเท่าใด ให้จัดสรรเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคจะได้

การคัดกรองผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง

การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตต้องพิจารณาให้ได้บุคคลที่ดีที่สุดเนื่องจากจะมีผลกระทบต่อคะแนนรวมที่พรรคจะได้รับ ซึ่งจะถูกนำไปคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ดังนั้นการจัดทำบัญชีรายชื่อจึงมีความสำคัญไม่น้อยกว่าการพิจารณาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเพราะถ้าประกาศผลการเลือกตั้งแล้วพบว่ามี การทุจริตจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วย

นอกจากนั้นแล้วร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ยังแสดงให้เห็นถึงมิติใหม่ทางการเมืองอีกประการหนึ่ง คือ ผลการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ประสงค์เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลต่อการเลือกตั้งด้วย โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะต้องได้คะแนนเสียงมากกว่าคะแนนเสียงของประชาชนที่ไม่ประสงค์เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และถ้าเกิดกรณีที่ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งได้คะแนนเสียงน้อยกว่าคะแนนเสียงที่ไม่ประสงค์เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการให้มีการรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งใหม่โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเดิมทุกคนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่จะจัดขึ้นใหม่ด้วย

คุณสมบัติอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

การกำหนดคุณสมบัติอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเป็นการรักษาสิทธิของบุคคลโดยเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ซึ่งจะได้คนรุ่นใหม่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้น

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. อำนาจในการพิจารณากฎหมาย
2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้ความเห็นชอบ
3. การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน
4. การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศในเวทีระดับนานาชาติ

จุดเด่นและความเปลี่ยนแปลงในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1. การตัดสิทธิไม่ให้คนทุจริตคอร์รัปชันและคนโกงเลือกตั้งลงเล่นการเมืองตลอดชีวิต
2. วางระบบการเมือง ป้องกันคนโกงไม่ให้เข้ามาทำงานการเมืองอย่างเข้มข้น เด็ดขาด ตั้งแต่ไม่ให้สมัครผู้แทนและเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งก็จะวางกลไกการตรวจสอบโดยรัฐสภา องค์กรอิสระและภาคประชาชนอย่างเข้มข้น พรรคการเมืองจึงต้องคัดเลือกคนใจซื่อ มือสะอาดเข้ามา เมื่อคนดีเข้ามาทำงานการเมือง การบริหารบ้านเมืองก็จะโปร่งใสมีคุณภาพ
3. ให้ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคทางการเมือง หนึ่งคน หนึ่งเสียง ไม่ว่าจะเลือกใคร พรรคการเมืองใด ทุกคะแนนมีความสำคัญ

แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งแบบใหม่

1. ทุกคะแนนมีความหมาย ทำให้เกิดกำลังใจไปใช้สิทธิ
2. คำนึงถึงทั้งคนและพรรค เพื่อให้ได้คนดี พรรคที่เข้มแข็ง
3. ให้ประชาชนแต่ละกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ โดยไม่รู้สึกลัว ใครเป็นผู้แพ้ ใครเป็นผู้ชนะ
4. วิธีการเลือกตั้ง ส.ส.
  - ใช้บัตรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใบเดียว
  - ทุกคะแนนมีความหมาย ทุกคนได้ประโยชน์

เอกสารประกอบการสัมมนา "สานฝันการปฏิรูปการเมืองไทย 17 ก.พ. 60"

วุฒิสภา

วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคน สามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัคร หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน และมาตรการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเอง เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่น ใดที่ผู้สมัครรับเลือก มีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

การดำเนินการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ให้ดำเนินการตั้งแต่อำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยในระดับประเทศ

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบ 200 คน ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลง หรือ ด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกิน 1 ปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทน ภายใน 60 วันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ใน ตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 5 ปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกโดยสมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกและเมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงให้ สมาชิกวุฒิสภาอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีวุฒิสภาขึ้นใหม่

อำนาจหน้าที่

1. การกลั่นกรองกฎหมาย
2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
  - 1) การตั้งกระทู้ถาม
  - 2) การเสนอญัตติทั่วไป
  - 3) การตั้งคณะกรรมการ
  - 4) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหา

สำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน (มาตรา 153)

3. การให้ความเห็นชอบบุคคลในการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

- 1) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 204)
- 2) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 222)
- 3) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (มาตรา 228)
- 4) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา 232)
- 5) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา 238)
- 6) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา 246)

วุฒิสภา (บทเฉพาะกาล)

ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคล ซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาด้วยวิธีการเดียวกับที่กำหนดไว้ในบทถาวรของร่างรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่า 15 วัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนด แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน โดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) ให้ได้จำนวน 194 คน รวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็น 250 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวน 50 คน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายใน 3 วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268

(2) มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) และมีให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาตรา 184 (1) และมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

(3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติมีรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือก ตาม (1) (ค) จำนวน 250 คน ดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(4) อายุของวุฒิสภามาตรานี้มีกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (1) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนโดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

(5) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตาม (4) หรือเป็นกรณีที่ไม่มียุติรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

(6) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตาม (4) ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภามาตามบทถาวรของร่างรัฐธรรมนูญต่อไป โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 109 เกี่ยวกับอายุของวุฒิสภา สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา และการให้สมาชิกวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามบทเฉพาะกาล

นอกจากจะมีอำนาจและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้วุฒิสภามาตามบทเฉพาะกาลมีอำนาจและหน้าที่เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการทำตามยุทธศาสตร์ชาติ

คณะกรรมการธิการ

คณะกรรมการธิการ (Committee) หมายถึง องค์กรภายในสภาที่ประกอบด้วย บุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภา ที่สภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมาย และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภา

Kenenth Bradshaw and David Pring ได้ให้คำนิยามคำว่า “คณะกรรมการธิการ” ไว้ว่า คณะกรรมการธิการเสมือนเป็นเครื่องมือของสภา โดยผลการดำเนินงานของคณะกรรมการธิการจะถูกนำมาพิจารณาอย่างเหมาะสม และการพิจารณาของคณะกรรมการธิการส่วนใหญ่จะได้แก่การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การคลังและการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาล

วิชญ์ เครื่องงาม ได้ให้ความหมายคณะกรรมการ หมายถึง คณะบุคคลซึ่งประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อปฏิบัติหน้าที่สำคัญให้แก่สภาโดยอาจเรียกได้ว่าเป็นสภาเล็กในสภาใหญ่ การที่ต้องมีกรรมการก็เพื่อต้องการจะแบ่งเบาภาระของสภานั้นเอง

ดังนั้น คณะกรรมการธิการ จึงหมายถึง องค์กรภายในสภาที่ประกอบด้วยบุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกสภา และหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาแต่ได้รับการแต่งตั้งโดยสภา เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในการสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากสภา

สำหรับที่มาและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการประจำสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดประเภท องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ดังนี้

ประเภทและองค์ประกอบของคณะกรรมการธิการ

1. คณะกรรมการธิการสามัญ

คณะกรรมการธิการสามัญ คือ คณะกรรมการที่ประกอบด้วยกรรมการที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเลือกและตั้งจากสมาชิกของแต่ละสภา โดยร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้อำนาจแก่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตราข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภากำหนดเรื่องหรือกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุดได้ กรรมการธิการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร และในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วน

2. คณะกรรมการธิการวิสามัญ

คณะกรรมการธิการวิสามัญ คือ คณะกรรมการที่ประกอบด้วยกรรมการที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเลือกและตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกหรือไม่ได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภาก็ได้ โดยแต่งตั้งขึ้นเพื่อให้ดำเนินกิจการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สภาทราบตามระยะเวลาที่สภากำหนด

การตั้งกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการหรือทุพพลภาพ ต้องกำหนดให้บุคคลประเภทดังกล่าวหรือผู้แทนองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับบุคคลประเภคนั้นโดยตรง ร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญทั้งหมด และในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอ ต้องกำหนดให้ผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญทั้งหมด

3. คณะกรรมาธิการร่วมกัน

คณะกรรมาธิการร่วมกัน คือ คณะกรรมาธิการที่ประกอบด้วยกรรมาธิการที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกหรือไม่ได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภา โดยมีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด เพื่อร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภามีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร

4. คณะกรรมาธิการร่วมกันของรัฐสภา

คณะกรรมาธิการร่วมกันของรัฐสภา คือ คณะกรรมาธิการที่ประกอบด้วยกรรมาธิการที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภา โดยมีจำนวนเท่ากันตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา เพื่อดำเนินการใด ๆ ตามที่รัฐสภากำหนด

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 128 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจในการตราข้อบังคับการประชุมเพื่อกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมาธิการสามัญแต่ละชุด รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่และองค์ประชุมของคณะกรรมาธิการได้ อีกทั้งในมาตรา 129 ยังได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้น เพื่อกำหนดกิจการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สมาชิกทราบตามระยะเวลาที่สภากำหนด การกระทำกิจการ การสอบสวนข้อเท็จจริง หรือการศึกษาดังกล่าวนั้นต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของสภาด้วย นอกจากนั้นแล้ว หน้าที่และอำนาจในการตั้งคณะกรรมาธิการหรือการดำเนินการของคณะกรรมาธิการต้องไม่เป็นเรื่องซ้ำซ้อนกัน ในกรณีที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมาธิการหลายคณะ ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาแล้วแต่กรณี มีหน้าที่ต้องดำเนินการให้คณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องทุกชุดในสภานั้น ๆ ร่วมกันดำเนินการ

การสอบสวนข้อเท็จจริงนั้น คณะกรรมาธิการจะมอบอำนาจหรือมอบหมายให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดทำการสอบสวนข้อเท็จจริงแทนมิได้ คณะกรรมาธิการมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาอยู่ได้ แต่ไม่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวกับผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในกระบวนการวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดี หรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในกิจการที่คณะกรรมาธิการสอบสวน

ข้อเท็จจริงหรือศึกษามีหน้าที่ต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดหรือในกำกับให้ข้อเท็จจริง ส่งเอกสาร หรือ แสดงความเห็นตามที่คณะกรรมการเรียกด้วย

สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องเปิดเผยบันทึกการประชุม รายงานการดำเนินการ รายงานการสอบ หาข้อเท็จจริง หรือรายงานการศึกษา แล้วแต่กรณี ของคณะกรรมการให้ประชาชนทราบ เว้นแต่ สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี มีมติไม่ให้เปิดเผย

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักวิชาการ 17 ก.พ. 60

แนวนโยบายแห่งรัฐด้านกฎหมาย

แนวนโยบายแห่งรัฐหรือแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอาจสรุปได้ว่า หมายความว่า กรอบหรือแนวทางที่เป็นนโยบายหลักของประเทศ ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดความมั่นคงแห่งความเป็นรัฐและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งรัฐบาล รัฐสภา หรือองค์กรของรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการกำหนดนโยบาย บริหารราชการ และออกกฎหมายให้เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และจะไม่ผันแปรตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

บทบัญญัติเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมีบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญของเกือบทุกประเทศ แต่ส่วนใหญ่จะกำหนดเฉพาะหลักการใหญ่ที่เกี่ยวข้องถึงลักษณะการปกครองประเทศที่ไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง และบัญญัติไว้เป็นมาตราเฉพาะแต่ละเรื่อง โดยไม่กำหนดเป็นหมวดหมู่ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเดนมาร์ก เป็นต้น แต่จะมีเพียงไม่กี่ประเทศที่แยกบัญญัติไว้เป็นหมวดหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ประเทศสเปน ประเทศอินเดีย ประเทศสวีเดนและนอร์เวย์ และประเทศไทย เป็นต้น สำหรับประเทศไทยนั้นได้เริ่มนำแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ในหมวด 5 โดยใช้ชื่อหมวดว่า “แนวนโยบายแห่งรัฐ” ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญในขณะนั้นได้นำแนวความคิดมาจากรัฐธรรมนูญของประเทศอินเดีย เพราะได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อรัฐธรรมนูญได้กำหนดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของปวงชนชาวไทยแล้วก็ควรมีบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ด้วย เพื่อประโยชน์ของประชาชน และแสดงอุดมการณ์ของชาติให้มีความมั่นคงในการปกครองประเทศ รวมทั้งเพื่อให้เป็นนโยบายกลางซึ่งจะส่งผลให้นโยบายของคณะรัฐมนตรีแต่ละคณะมีความต่อเนื่องกัน

แนวนโยบายแห่งรัฐในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... บัญญัติไว้ในหมวด 6 ตั้งแต่มาตรา 64-78 มีเนื้อหาครอบคลุมภารกิจที่สำคัญหลายด้าน เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนรวมในระยะยาว โดยแนวนโยบายแห่งรัฐด้านกฎหมายนั้น บัญญัติไว้ในมาตรา 77 ความว่า

“รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่และระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

กฎหมายคือข้อบังคับของผู้มีอำนาจสูงสุด ที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมของประชาชน หากฝ่าฝืน จะถูกลงโทษ เนื่องจากมีกฎหมายหลายฉบับที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นเมื่อผู้มีอำนาจสูงสุดจะตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับกับประชาชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พร้อมทั้งศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบคอบและรอบด้าน เพื่อให้กฎหมายสามารถใช้บังคับได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักวิชาการ 17 ก.พ. 69

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ซึ่งได้ผ่านประชามติเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
4. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
6. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
7. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
8. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
9. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
10. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามร่างรัฐธรรมนูญ

1. การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้โดย
  - 1) คณะรัฐมนตรีโดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง
  - 2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร
2. ขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กระทำเช่นเดียวกับการตราพระราชบัญญัติ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้
  - 1) การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเวลา 180 วัน โดยการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 3 ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา ถ้าที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบตามร่างที่เสนอ
  - 2) ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความเห็น ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง ไม่มีข้อทักท้วง ภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างดังกล่าว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

3. ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุม ร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในการนี้ ให้รัฐสภามีอำนาจ แก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระ ตามที่เห็นสมควรได้ และเมื่อ ดำเนินการเสร็จแล้วให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักวิชาการ 17 ก.พ. 60

การตราพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... กำหนดให้การจ่ายเงินแผ่นดินจะทำได้เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณ กฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง หรือกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป กำหนดให้งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ คณะรัฐมนตรีจึงต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา เพื่อตราเป็นกฎหมายใช้บังคับต่อไป ในกรณีที่พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลางก่อน อีกทั้งยังกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของรัฐสภา ศาล องค์การอิสระ และองค์กรอัยการ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเงินการคลังของรัฐ ในกรณีที่องค์กรที่กล่าวมาข้างต้นเห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรอาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ องค์กรดังกล่าวนั้นจะยื่นคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการการโดยตรงก็ได้

ขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ต้องแสดงแหล่งที่มาและประมาณการรายได้ ผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจ่ายเงิน และความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

ขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย โดยหลักมีขั้นตอนเช่นเดียวกับการตราพระราชบัญญัติทั่วไปแตกต่างกันบ้างประเดี๋ย เช่น กำหนดเวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของวุฒิสภา และการที่สภาผู้แทนราษฎรสามารถยกร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้พ้นกำหนดเวลาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเสียก่อน

1. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎร

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎร จะพิจารณาเป็น 3 วาระ คือ

1) วาระที่ 1 เป็นการพิจารณาหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ซึ่งหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ก็จะมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณา

เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่รับหลักการแห่งพระราชบัญญัตินั้น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายนั้นก็จะตกไป

2) วาระที่ 2 เป็นการพิจารณาในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในแต่ละมาตรา โดยคณะกรรมการที่สภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้น และเมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว จะเสนอรายงานเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร โดยสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรียงลำดับเป็นรายมาตรา ซึ่งในขั้นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการไม่ได้ แต่อาจแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งไม่ใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้
- (2) ดอกเบี้ยเงินกู้
- (3) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

3) วาระที่ 3 เป็นการพิจารณาเพื่อลงมติว่าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายทั้งฉบับ โดยไม่มีการอภิปราย หากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบ ก็จะส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป แต่หากสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัตินั้นก็จะตกไป

กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไม่แล้วเสร็จในเวลาที่กำหนด สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายให้แล้วเสร็จ ภายใน 105 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้วุฒิสภาพิจารณา

2. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของวุฒิสภา

เมื่อวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้น ซึ่งแยกได้เป็น 2 กรณี คือ

1) วุฒิสภาเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้แก่นายกรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับร่างพระราชบัญญัติแล้วจะต้องรอไว้ 5 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา เพื่อเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

2) วุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรสามารถยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที และถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างพระราชบัญญัตินั้นด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และให้ส่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายให้แก่ นายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

กรณีที่วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไม่แล้วเสร็จในเวลาที่กำหนด

วุฒิสภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายให้แล้วเสร็จภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ ไม่ได้ ถ้าวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าวุฒิสภาเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย โดยนายกรัฐมนตรีจะต้องรอไว้ 5 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา เพื่อเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

3. กรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติหรือไม่ได้พระราชทานร่างพระราชบัญญัติคืนมา

ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วไม่ได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน 30 วัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย มี 2 กรณี คือ

1. หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้น ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

2. หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้น ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบ โดยไม่ชักช้า

ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้น ตกไป แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่เป็น สาระสำคัญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นตกไป และให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้น ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

ห้ามไม่ให้กระทำการใด ๆ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมี ส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ การเสนอ การแปรญัตติ หรือ การกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่า โดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่ามีการกระทำดังกล่าวมาข้างต้น ให้เสนอความเห็นต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญ ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นสุด ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น แต่ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามี การกระทำดังกล่าวแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตั้งคณะ นับแต่วันที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้น เว้นแต่จะ พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้อยู่ในที่ประชุมในขณะที่มีมติ และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อม ด้วยดอกเบี้ย

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณ โดยรู้ว่ามี การแปรญัตติ เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการ หรือมีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำ ด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ถ้าได้บันทึกข้อโต้แย้งไว้เป็นหนังสือหรือมีหนังสือแจ้งให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ให้พ้นจากความรับผิดชอบ ในกรณีที่มิหนังสือแจ้ง ไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติดำเนินการสอบสวน เป็นทางลับโดยพลัน หากเห็นว่ากรณีมีมูล ให้เสนอความเห็นต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยต่อไป และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติและศาลรัฐธรรมนูญหรือบุคคลใดจะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้แจ้งไม่ได้

การเรียกเงินคืนจากผู้กระทำการฝ่าฝืนให้กระทำได้ภายใน 20 ปี นับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น
ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่จัดทำโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับความเห็นชอบ
จากประชาชนในการออกเสียงประชามติแล้ว ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายไม่เปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2550 มากนัก เพียงแต่กำหนดเพิ่มเติมให้เมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายจาก
รัฐสภาแล้ว จะต้องรอไว้ 5 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติเพื่อเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความชอบ
ด้วยรัฐธรรมนูญก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

นอกจากนั้นแล้ว ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ ได้เพิ่มบทลงโทษสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการสิทธิมนุษยชน และคณะรัฐมนตรี ที่เสนอ แปรญัตติ หรือกระทำการใด ๆ ที่มีผลให้ตน
มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณ หรือรู้ว่ามีกรกระทำดังกล่าวแต่ไม่ได้ยับยั้งต้องพ้นจาก
สมาชิกภาพ หรือตำแหน่ง และถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายพร้อมด้วย
ดอกเบี้ยให้แก่รัฐ อีกทั้งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณโดยรู้ว่า
มีการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น และไม่ได้โต้แย้งหรือมีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตทราบ มีความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายพร้อมดอกเบี้ยให้แก่รัฐด้วย จึงเป็นข้อพึงระวังที่สำคัญสำหรับ
ข้าราชการที่ต้องจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณประการหนึ่งด้วย

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

การตราพระราชบัญญัติ

ขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ซึ่งได้ผ่านประชามติเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 มีดังนี้

1. ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน และจะเสนอได้ก็แต่โดย

1) คณะรัฐมนตรี

2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน เข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีผู้เสนอตาม 2) หรือ 3) เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน จะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(2) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(3) การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ

(4) เงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาภายใน 15 วันนับแต่วันที่มีการตั้งกล่าว มติของที่ประชุมร่วมกัน ให้ใช้เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

2. ร่างพระราชบัญญัติใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้เสนอและในชั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นเองหรือมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทักท้วงต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน เพื่อดำเนินการต่อไป ในกรณีที่ที่ประชุมร่วมกันวินิจฉัยว่า การแก้ไขเพิ่มเติมทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ถ้านายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขเพื่อมิให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

3. เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติและลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายใน

60 วัน แต่ถ้าวุฒิสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 30 วัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ออกมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกิน 30 วัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา ไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินไปยังวุฒิสภาให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งให้วุฒิสภาทราบและให้ถือเป็นเด็ดขาด หากมิได้แจ้ง ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

4. เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

(1) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

(2) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนและส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

(3) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสถานนั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้คณะกรรมการทั้งสองร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ไม่ว่าจะอีกสภาหนึ่งจะได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วหรือไม่ ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน การประชุมคณะกรรมการร่วมกันต้องมีกรรมการของสภาทั้งสองมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าวุฒิสภาไม่ส่งร่างพระราชบัญญัติคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไป

5. สภาผู้แทนราษฎรจะยกร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ได้เมื่อพ้น 180 วัน นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างที่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ระยะเวลาหนึ่ง 180 วันดังกล่าวข้างต้นให้ลดเหลือ 10 วัน ในกรณีร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

6. ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติใด คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้มิได้ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาแล้ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินั้น ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

7. งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินต้องทำเป็นพระราชบัญญัติ โดยมีขั้นตอนการตรา ดังนี้

1) ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ต้องแสดงแหล่งที่มาและประมาณการรายได้ ผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจ่ายเงิน และความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

2) ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 105 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นถึงสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณา ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ มิได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าวุฒิสภาเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินั้น ให้สภาผู้แทนราษฎรยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที มิให้นับรวมระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

3) ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) เงินส่งใช้ต้นเงินกู้
- (2) ดอกเบี้ยเงินกู้
- (3) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ การเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้ ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่ามี

การกระทำที่ฝ่าฝืน ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณา วินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การกระทำที่ฝ่าฝืน ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล ถ้าผู้กระทำการดังกล่าว เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น แต่ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรือ อนุมัติให้กระทำการหรือรู้ว่ามีกระทำการดังกล่าวแล้วแต่ไม่ได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตั้งคณะ นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้อยู่ในที่ประชุมในขณะที่มีมติและให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้เงินนั้นคืน พร้อมด้วยดอกเบี้ย

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่ามีกระทำการ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ถ้าได้บันทึกข้อโต้แย้งไว้เป็นหนังสือหรือมีหนังสือแจ้งให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ให้พ้นจากความรับผิด การเรียกเงินคืน ให้ กระทำได้ภายใน 20 ปี นับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติได้รับแจ้งถึงเรื่องดังกล่าว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการสอบสวนเป็นทางลับโดยพลัน หากเห็นว่ากรณีมีมูลให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ ดำเนินการต่อไป และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และศาลรัฐธรรมนูญหรือบุคคลใดจะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้แจ้งมิได้

8. ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ 5 วัน นับแต่วันที่ ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา และให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 20 วัน นับแต่วันพ้น กำหนดเวลาดังกล่าว

9. ร่างพระราชบัญญัติใด พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือ เมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติ ยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน 30 วัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

10. ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข เพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมาให้เป็นอันตกไป บรรดา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไป ถ้าคณะรัฐมนตรี ที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ได้แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายใน 60 วัน นับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป

11. ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

1) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

2) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ไม่ใช่สาระสำคัญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปและให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไป

เอกสารประกอบการสัมมนา

การอนุมัติพระราชกำหนด

พระราชกำหนด คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นให้ใช้บังคับเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี ซึ่งต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังนั้น พระราชกำหนดจึงสามารถแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกพระราชบัญญัติได้ และเมื่อประกาศพระราชกำหนดในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงมีผลใช้บังคับได้

ประเภทของพระราชกำหนด

1. พระราชกำหนดทั่วไป (ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา 172)

พระราชกำหนดทั่วไปตราขึ้นได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดพิบัติสาธารณะ

2. พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรและเงินตรา (ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา 174)

พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรและเงินตราตราขึ้นในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน

การอนุมัติพระราชกำหนด

ตามหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยนั้น อำนาจในการตรากฎหมายเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่เนื่องจากการพิจารณาตรากฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติใช้ระยะเวลาอยู่พอสมควร ทำให้รัฐสภาไม่สามารถตรากฎหมายให้มีผลใช้บังคับในทันทีในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ด้วยเหตุนี้จึงให้ฝ่ายบริหารสามารถใช้อำนาจนิติบัญญัติได้ชั่วคราว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายกับที่จะเกิดขึ้นกับประเทศและประชาชนส่วนรวม และเมื่อมีการตราพระราชกำหนดใช้บังคับแล้ว จะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้แทนที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ทำการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าพระราชกำหนดนั้นสมควรใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไปหรือไม่

1. กำหนดเวลาที่จะต้องเสนอพระราชกำหนดให้รัฐสภาพิจารณาอนุมัติ

1) พระราชกำหนดทั่วไป

คณะรัฐมนตรีต้องเสนอพระราชกำหนดทั่วไปต่อรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป เพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอกการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว

2) พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีและเงินตรา

คณะรัฐมนตรีต้องเสนอพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีและเงินตราต่อรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไปเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว แต่ถ้าเป็นการตราพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีและเงินตราขึ้นในระหว่างสมัยประชุม จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายใน 3 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2. การพิจารณาพระราชกำหนดของรัฐสภา

การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาผู้แทนราษฎรและของวุฒิสภา และการยื่นยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

3. ผลของการอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด

1) พระราชกำหนดได้รับอนุมัติจากรัฐสภา

พระราชกำหนดที่ได้รับอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว จะมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ซึ่งกรณีนี้ถือว่ารัฐสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น มี 2 กรณี คือ

(1) สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนด

(2) สภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยื่นยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

2) พระราชกำหนดไม่ได้รับอนุมัติจากรัฐสภา

พระราชกำหนดที่ไม่ได้รับอนุมัติจากรัฐสภาให้พระราชกำหนดนั้นตกไป ไม่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้เป็นไปในช่วงที่ใช้พระราชกำหนดนั้น และหากพระราชกำหนดนั้นมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล ซึ่งการไม่อนุมัติพระราชกำหนดมีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

กรณีนี้ถือว่ารัฐสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนด มี 2 กรณี คือ

(1) สภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนด

(2) สภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยื่นยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

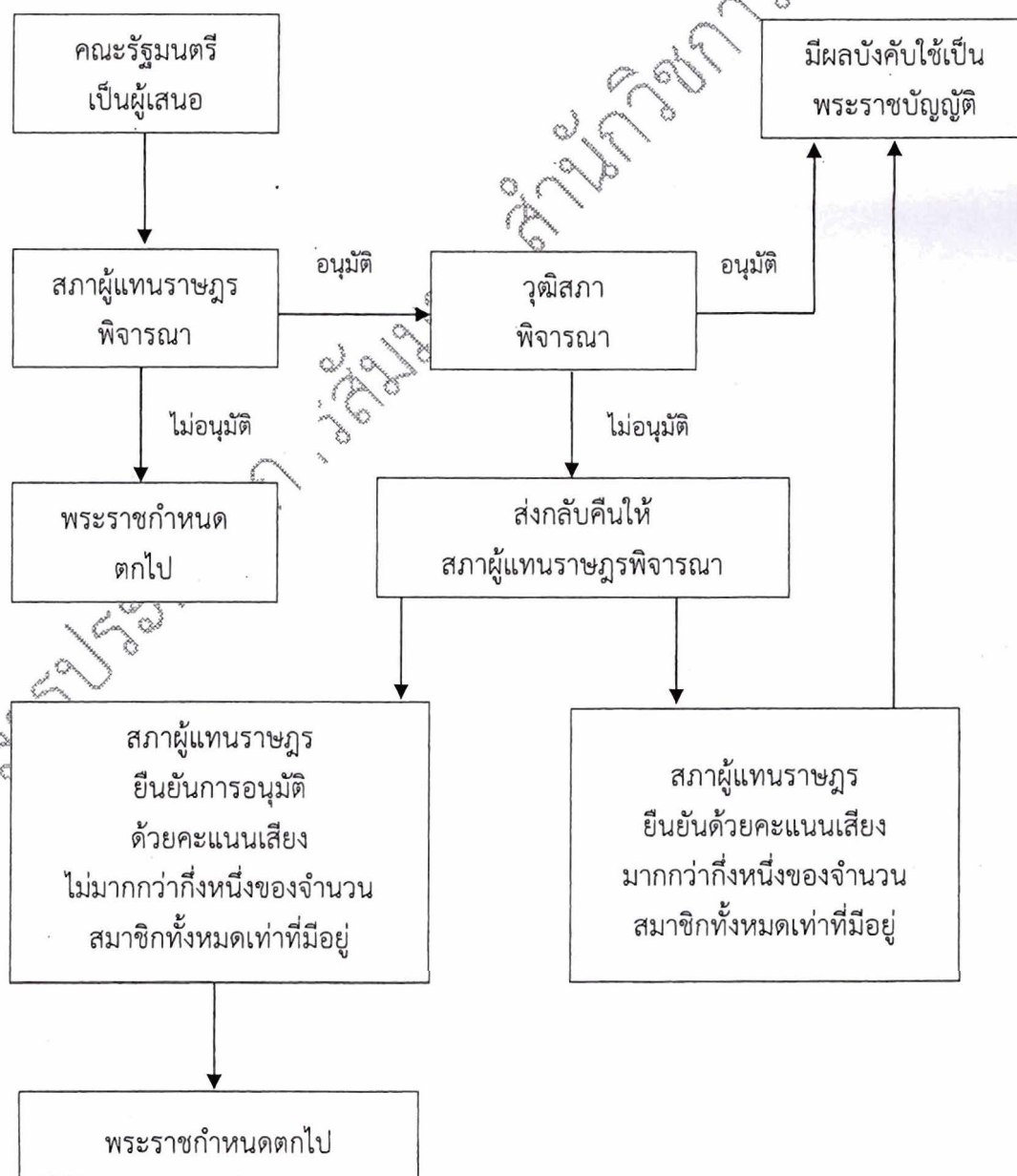
ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่ได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับ

ความเห็นเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญ

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องแล้วต้องมีคำวินิจฉัยภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และต้องแจ้ง คำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่า พระราชกำหนดไม่ได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัย ของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติ สาธารณะ ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลบังคับใช้มาแต่ต้น

กระบวนการการอนุมัติพระราชกำหนด

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่จัดทำโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในการออกเสียงประชามติแล้ว ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุมัติพระราชกำหนดเปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ใน 3 ประเด็น คือ

1) ในกรณีพระราชกำหนดทั่วไป กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่ได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ เพื่อให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้เพียงสาเหตุเดียว จากเดิมที่สามารถเสนอความเห็นเพื่อให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วยว่าพระราชกำหนดนั้นไม่ได้ตราขึ้นเนื่องจากเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2) เพิ่มเติมกำหนดระยะเวลาให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคำวินิจฉัยภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

3) เปลี่ยนแปลงหลักการในการตราพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา จากเดิมที่ให้ตราได้ในระหว่างสมัยประชุม เป็นสามารถตราขึ้นในเวลาใดก็ได้หากมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน

เอกสารประกอบการสัมมนา

กระทู้ถาม

รัฐสภามีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี เพื่อควบคุมตรวจสอบว่าคณะรัฐมนตรีได้ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาไว้หรือไม่ “การตั้งกระทู้ถาม” จึงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้รัฐสภาตรวจสอบการทำงานของคณะรัฐมนตรีได้ โดยร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในการออกเสียงประชามติที่ผ่านมา ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้น ๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดให้มีการตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าไว้ด้วย เมื่อมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภายื่นกระทู้ถามแล้ว คณะรัฐมนตรีสามารถใช้โอกาสนี้ในการชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้ แต่ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้ถามนั้นได้

สำหรับประเภท ลักษณะ และวิธีการยื่น และการตอบกระทู้ถามนั้น จะเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา ซึ่งเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่จะตราขึ้นเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถาม ตามที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้อำนาจไว้

แม้การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจะไม่ส่งผลกระทบแก่คณะรัฐมนตรีให้ต้องพ้นจากตำแหน่งก็ตาม แต่ก็ยังทำให้เห็นถึงความบกพร่องในการบริหารประเทศของคณะรัฐมนตรีได้ ซึ่งจะส่งผลให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการบริหารประเทศด้วยความระมัดระวังมากขึ้นกว่าเดิม

เอกสารประกอบการถาม

การเปิดอภิปรายทั่วไป

รัฐสภาเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยขององค์กรหนึ่ง มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา มีอยู่หลายวิธี ได้แก่ การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการ และการเปิดอภิปรายทั่วไป

“เปิดอภิปรายทั่วไป” หมายถึง กระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเปิดให้มีการพิจารณาและปรึกษาเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของชาติ รวมทั้งประเด็นปัญหาทางการเมืองในที่ประชุมสภา ซึ่งสมาชิกทุกคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบในกระบวนการทางการเมืองดังกล่าว ดังนั้น จึงต้องอภิปรายแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

“การอภิปรายทั่วไป” หมายถึง การอภิปรายที่สมาชิกทุกคนของสภามีส่วนร่วมในการอภิปราย และแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (คณิน บุญสุวรรณ, 2556)

ประเภทของการเปิดอภิปรายทั่วไป

1. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในกรณีดังต่อไปนี้

1) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สามารถเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ เพื่อซักถามข้อเท็จจริงหรือเสนอแนะปัญหาต่อคณะรัฐมนตรีได้ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในกรณีนี้ให้กระทำได้เพียงปีละ 1 ครั้ง

2) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในวุฒิสภา

สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติได้ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในกรณีนี้ให้กระทำได้เพียงปีละ 1 ครั้ง

3) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในที่ประชุมรัฐสภา

การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในที่ประชุมรัฐสภา เกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือ

(1) การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาโดยผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ถ้าผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่ามีความสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ซึ่ง

การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้ ประธานรัฐสภาจะต้องดำเนินการให้มีการประชุมภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งในกรณีนี้ คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องเข้าร่วมประชุมด้วย และการประชุมให้ประชุมลับ เพราะต้องการให้ฝ่ายการเมืองทุกฝ่ายรับผิดชอบร่วมกันแก้ไขปัญหาของชาติ ไม่ใช่ใช้การถ่ายถอดสดเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงและโจมตีกันไปมา ซึ่งจะมีแต่การสร้างความแตกแยกเหมือนเช่นที่ผ่านมา

(2) การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาโดยคณะรัฐมนตรี

ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ได้

2. การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยมีการลงมติ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยมีการลงมติในกรณีดังต่อไปนี้

1) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะได้ เมื่อได้มีการเสนอญัตติดังกล่าวแล้วจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมติไม่ไว้วางใจได้คะแนนเสียงไม่ไว้วางใจไม่มากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยไม่ได้สิ้นสุดลงด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระการเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติเช่นว่านี้ไม่ให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุดลง

มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ หรือพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกิน 90 วัน ก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติดังกล่าว แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อไป

2) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล มีหลักเกณฑ์เดียวกับการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ เมื่อได้มีการเสนอญัตติดังกล่าวแล้วจะมีการยุบ

สภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมติไม่ไว้วางใจได้คะแนนเสียงไม่ไว้วางใจไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยไม่ได้สิ้นสุดลงด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระการเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติเช่นว่านี้ไม่ให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุดลง

มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจกวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ หรือพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกิน 90 วัน ก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติดังกล่าว แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อไป

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ทำได้เฉพาะในสภาผู้แทนราษฎร และให้กระทำได้ปีละ 1 ครั้ง เว้นแต่กรณีที่มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลสิ้นสุดลงด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คณะรัฐมนตรี

การได้มาซึ่งคณะรัฐมนตรี

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 158 กำหนดว่า คณะรัฐมนตรีประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี 1 คน และรัฐมนตรีคนอื่นอีกไม่เกิน 35 คน มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งนี้ พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นผู้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี โดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีสามารถดำรงตำแหน่งระยะเวลาครบถ้วนแล้วต้องไม่เกิน 8 ปี ไม่ว่าจะเป็นการดำรงตำแหน่งติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม แต่ทั้งนี้จะไม่นับรวมระยะเวลาในระหว่างที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปหลังพ้นจากตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบ สภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และต้องเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งการเสนอบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น มาตรา 88 กำหนดหลักเกณฑ์ว่า ในกรณีเลือกตั้งทั่วไป หากพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งประสงค์จะเสนอรายชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี ให้พรรคการเมืองนั้นแจ้งรายชื่อบุคคลดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ไม่เกิน 3 รายชื่อ ก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง เมื่อแจ้งรายชื่อแล้วจะถอนการเสนอชื่อหรือจะเปลี่ยนแปลงรายชื่อได้เฉพาะกรณีที่ผู้ได้รับการเสนอชื่อตายหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และต้องทำก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อให้ประชาชนทราบ

การเสนอชื่อผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติให้ความเห็นชอบผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย ซึ่งผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

อย่างไรก็ตาม ในบทเฉพาะกาล มาตรา 272 ได้กำหนดไว้ว่า ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ทั้งนี้ หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ด้วยเหตุใดก็ตาม และสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้

มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาดำเนินการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสมต่อไป (ตามมาตรา 272 วรรคหนึ่ง) โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้ (มาตรา 160)

- 1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี
- 3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 4) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- 5) ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
- 6) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98*
- 7) ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

8) ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186** หรือ มาตรา 187*** มาแล้วยังไม่ถึง 2 ปีนับถึงวันแต่งตั้ง
การพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี

* นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องเป็นผู้ที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 98 เช่น ดิตยาเสพติดให้โทษ เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต และเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ เป็นต้น

** มาตรา 186 เป็นบทบัญญัติกำหนดห้ามมิให้รัฐมนตรีกระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ เช่น ห้ามดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และห้ามกระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิชอบ เป็นต้น เว้นแต่เป็นการกระทำตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของรัฐมนตรี หรือกระทำการตามหน้าที่และอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินหรือตามนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ ยังกำหนดให้รัฐมนตรีต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองโดยมิชอบตามที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรม

*** มาตรา 187 เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด ทั้งนี้ ในกรณีที่รัฐมนตรีประสงค์จะได้รับผลประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนต่อไป ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น และจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวไม่ว่าในทางใด ๆ ไม่ได้

1. การพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดเหตุที่ทำให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งเป็นรายบุคคล ดังนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจ
- 4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด
- 5) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามซึ่งเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ตามมาตรา 186 หรือเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด ตามมาตรา 187
- 6) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรี

นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดเวลาตามมาตรา 158 วรรคสี่ด้วย กล่าวคือ นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกิน 8 ปีได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงตำแหน่งติดต่อกันหรือไม่ แต่ไม่ให้นับรวมระยะเวลาในระหว่างที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปหลังพ้นจากตำแหน่ง

2. รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดเหตุที่ทำให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ดังนี้

- 1) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง
- 2) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- 3) คณะรัฐมนตรีลาออก
- 4) พ้นจากตำแหน่งเพราะคณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรืออนุมัติให้กระทำการหรือรู้ว่ามี การกระทำการซึ่งเป็นผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย แต่ไม่ได้สั่งยับยั้ง ตามมาตรา 144

เมื่อรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตาม 1) 3) หรือ 4) ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดในรัฐธรรมนูญต่อไป เพื่อให้มีคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

การอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในกรณีที่คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 168 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะยังสามารถอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้

- 1) กรณีพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง หรืออายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร หรือคณะรัฐมนตรีลาออก ให้คณะรัฐมนตรีคณะเดิม

อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 หรือไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ตามมาตรา 160 (4) หรือมีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 160 (5) นายกรัฐมนตรีจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้

2) กรณีพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากคณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรืออนุมัติให้กระทำการหรือรู้ว่ามีกระทำการซึ่งเป็นผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย แต่ไม่ได้สั่งยับยั้ง ตามมาตรา 167 (4) คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งจะอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ตาม 2) หรือคณะรัฐมนตรีที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปลาออกทั้งคณะ และเป็นกรณีที่ไม้อาจดำเนินการให้มีคณะรัฐมนตรีคณะใหม่ตามมาตรา 158 และ 159 ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือยังดำเนินการตามมาตรา 158 และมาตรา 159 ไม่แล้วเสร็จ ให้ปลัดกระทรวงปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้น ๆ เฉพาะเท่าที่จำเป็นไปพลางก่อน โดยให้ปลัดกระทรวงคัดเลือกตนเองให้คนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี

3) คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งเนื่องด้วยเหตุที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร และต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามเงื่อนไขต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติงานหรือโครงการ หรือมีผลเป็นการสร้างความผูกพันต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป เว้นแต่ที่กำหนดไว้แล้วในงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(2) ไม่แต่งตั้งหรือโยกย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน

(3) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน

(4) ไม่ใช่ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากรของรัฐเพื่อกระทำการใดอันอาจมีผลต่อการเลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

การบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 162 กำหนดว่า คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ต้องแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาภายใน 15 วันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ซึ่งนโยบายดังกล่าวนี้ต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ และต้องชี้แจงแหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินนโยบายด้วย โดยการแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาจะไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ก่อนการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหาก

ปล่อยให้เงินเข้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่สามารถดำเนินการเท่าที่จำเป็นไปพลางก่อนก็ได้

ในการบริหารราชการแผ่นดิน นอกจากคณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาแล้ว ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เปิดเผยและมีความรอบคอบและระมัดระวังในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม

2) รักษาวินัยในกิจการที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด

3) ยึดถือและปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

4) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ผาสุกและสามัคคีปรองดองกัน รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี

ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีสามารถแจ้งไปยังประธานรัฐสภาเพื่อขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

การตราพระราชกำหนด

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 กำหนดว่า พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ ซึ่งการตราพระราชกำหนดให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไปเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสามัญวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น และหากพระราชกำหนดที่ตกไปดังกล่าวมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่มีการไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภานุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎร ยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

สำหรับกรณีมีข้อสงสัยหรือต้องการความชัดเจนว่าพระราชกำหนดฉบับดังกล่าวตราขึ้นเพื่อประโยชน์ ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของ ประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือไม่ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 173 กำหนดให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่ได้ ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทาง เศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราช กำหนดนั้นก็ได้ และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใน 3 วัน นับแต่วันที่ได้รับความ เห็นเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำวินิจฉัยภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมาด้วย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่ได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษา ความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติ สาธารณะ ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าพระราชกำหนดใดไม่ได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษา ความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติ สาธารณะ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

เอกสารประกอบคดีหมายเลขคดีที่ ๑๖๖/๒๕๖๑

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

กระบวนการควบคุมการทำข้อตกลงระหว่างประเทศมีขึ้นเป็นครั้งแรกในมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยกำหนดไว้ว่า

มาตรา 190 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบดังกล่าว

ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย

เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภท กรอบการเจรจา ขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ในกรณีที่มิมีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาดโดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 154 (1) มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม

ทั้งนี้ สามารถสรุปขั้นตอนและเงื่อนไขในการทำข้อตกลงระหว่างประเทศตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังนี้

1) การทำข้อตกลงต่าง ๆ ดังนี้ รัฐบาลไม่สามารถทำได้โดยลำพัง แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อน ประกอบด้วย

(ก) ข้อตกลงที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศชาติมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจ

- (ข) ข้อตกลงที่จะต้องให้รัฐสภาออกพระราชบัญญัติตามเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้นๆ
  - (ค) ข้อตกลงที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศชาติอย่างกว้างขวาง
  - (ง) ข้อตกลงที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศชาติอย่างมีนัยสำคัญ
- 2) ก่อนการดำเนินการเพื่อทำข้อตกลงใด ๆ รัฐบาลต้องให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเสมอ
- 3) ก่อนการดำเนินการเพื่อทำข้อตกลงใด ๆ รัฐบาลต้องชี้แจงต่อรัฐสภาและเสนอกรอบการเจรจาให้รัฐสภาเห็นชอบก่อนเสมอ
- 4) เมื่อลงนามข้อตกลงใด ๆ แล้ว ต้องให้ประชาชนเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญาได้
- 5) หากการปฏิบัติตามข้อตกลงทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ต้องแก้ไขเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

- 6) ต้องมีการออกกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ เพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการต่างๆ ในการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศ
- 7) หากมีปัญหาเกี่ยวกับการตีความว่าข้อตกลงระหว่างประเทศใด ๆ ถือว่ามีผลกระทบในระดับที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

กระบวนการนี้ไม่ได้มีขึ้นเพื่อขัดขวางการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร แต่มาจากความพร้อมของประชาชนที่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดวางนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ความตกลงระหว่างประเทศมีบทบาทอย่างสูง ในการกำหนดความเป็นไปทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ นโยบายของฝ่ายบริหาร การออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ และขอบเขตอำนาจของฝ่ายตุลาการ ล้วนมีส่วนถูกกำหนดภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศทั้งสิ้น

หลักการสำคัญในมาตรา 190 คือ การสร้างกระบวนการและกลไกในการรับมือกับโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ให้เกิดความรอบคอบและมีธรรมาภิบาลมากขึ้น และให้การจัดทำความตกลงระหว่างประเทศเกิดผลประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม ไม่ตกอยู่กับกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มการเมืองเหมือนที่ผ่านมา โดยมีจุดประสงค์ ดังนี้ 1) สร้างการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ และกับภาคประชาสังคม 2) เพิ่มอำนาจต่อรองให้คับคณะเจรจาของไทย 3) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเจรจามากขึ้น

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ....

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติ ในปี 2559 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำข้อตกลงระหว่างประเทศไว้ในมาตรา 178 ดังนี้

มาตรา 178 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคง

ทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง หากรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ

หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางตามวรรคสอง ได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรีเขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาตามวรรคสามด้วย

เมื่อมีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดเป็นกรณีตามวรรคสองหรือวรรคสามหรือไม่ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอ

ทั้งนี้ สามารถสรุปขั้นตอนและเงื่อนไขในการทำข้อตกลงระหว่างประเทศตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติ ในปี พ.ศ. 2559 ดังนี้

ลักษณะของข้อตกลงระหว่างประเทศที่ต้องถูกตรวจสอบคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 แต่มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนในการทำหนังสือสัญญาออกไปในบางประเด็น ได้แก่

1. ไม่มีการกำหนดให้รัฐบาลต้องให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการดำเนินการ
2. ไม่มีการกำหนดให้รัฐบาลต้องชี้แจงต่อรัฐสภาและเสนอกรอบการเจรจาให้รัฐสภาเห็นชอบก่อนการดำเนินการ

3. ไม่มีการกำหนดให้รัฐบาลต้องเปิดเผยให้ประชาชนเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญาได้

สำหรับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งเดิมในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 กำหนดให้รัฐบาลต้องกระทำก่อนการดำเนินการเจรจาหรือลงนามข้อตกลงใด ๆ แต่ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ ไม่ได้บังคับให้รัฐบาลต้องให้ข้อมูลและรับฟังประชาชนก่อน แต่เขียนไว้ว่าให้ออกกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมได้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวยังไม่แน่ว่าจะทำเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด และยังไม่แน่ว่าจะกำหนดหน้าที่ของรัฐรับฟังไว้อย่างไรบ้าง และไม่แน่ว่าจะให้รัฐบาลต้องรับฟังก่อนเริ่มดำเนินการใด ๆ หรือรับฟังในขั้นตอนอื่นใด

สำหรับประเด็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ก็เขียนไว้ว่าให้ออกเป็นกฎหมายเช่นกัน ซึ่งเขียนไว้เพียงว่า เป็นการเยียวยาเท่าที่จำเป็น ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ที่กำหนดไว้ว่าต้องเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA Watch) ได้ออกแถลงการณ์ โดยระบุว่า มาตรา 178 วรรคสี่ ได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของกฎหมายไปอย่างสิ้นเชิง โดยสาระสำคัญในการกำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญา ที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภามีความโปร่งใส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงตามหลักธรรมาภิบาล ตามที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ฉบับ พ.ศ. 2550 ได้ถูกทำลายไปโดยสิ้นเชิง โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาเท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. กัดกร่อนหลักธรรมาภิบาล : โดยการตัดข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงสาระสำคัญของหนังสือสัญญานั้นต่อรัฐสภาตั้งแต่ในขั้นการจัดทำรอบการเจรจา ข้อบัญญัติที่เคยมีอยู่ดังกล่าว เป็นการสร้างความโปร่งใส สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และเป็นแนวทางป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากการหนังสือสัญญา

2. ทำลายการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ : โดยตัดข้อบัญญัติที่ให้คณะรัฐมนตรีต้องเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ ยิ่งไปกว่านั้น ในมาตรา 178 วรรคสองยังได้เพิ่มข้อกำหนดตอนท้ายว่า ในขั้นการพิจารณาเข้าร่วมผูกพันในหนังสือสัญญา หากรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายใน 60 วัน ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นการทำลายหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติอย่างสิ้นเชิง

3. ลดอำนาจการต่อรองของฝ่ายบริหาร : การตัดข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเจรจาจัดทำหนังสือสัญญาออกไป เป็นการลดทอนอำนาจการต่อรองของฝ่ายบริหารในการเจรจา ขั้นตอนดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติที่ประเทศต่าง ๆ ยึดถือปฏิบัติและอ้างอิงเพื่อสร้างและเพิ่มอำนาจการต่อรองของฝ่ายบริหารในการเจรจาระหว่างประเทศ

4. จำกัดและลดความสำคัญของการสร้างประชาธิปไตยในเชิงเนื้อหา : โดยการตัดทอนข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการเจรจาจัดทำหนังสือสัญญา ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่มีความสำคัญในกระแสโลกาภิวัตน์ การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมที่ผ่านมาตามมาตรา 190 ชี้ให้เห็นว่าการเจรจามีความรอบคอบมากขึ้น สามารถตรวจสอบและรักษาผลประโยชน์สาธารณะ ตลอดจนเป็นกลไกที่ช่วยทำให้ระบบการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติมีคุณภาพและมีผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น เป็นการสร้างประชาธิปไตยเชิงเนื้อหาที่แท้จริง

นอกจากหลักการ 4 ประการข้างต้น จะสูญหายไปแล้ว ข้อบัญญัติในมาตรา 178 วรรคสาม ยังได้กำหนดขอบเขตของประเภทหนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางไว้อย่างจำกัด ทำให้ขอบเขตการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ และพื้นที่ทางการเมืองของภาคประชาสังคมถูกจำกัดและแคบลง

ยิ่งกว่านั้น ข้อบัญญัติในมาตรา 178 วรรคสี่ ได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของการออกกฎหมายลูกให้อย่างชัดเจน โดยกลายเป็นเพียงกฎหมายที่กำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาเท่าที่จำเป็น (สรุปร่างรัฐธรรมนูญ : ตัดขั้นตอนรับฟังประชาชนก่อนการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ, 2559)

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง ได้ชี้แจงเหตุผลเกี่ยวกับมาตรา 178 ของร่างรัฐธรรมนูญ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นในการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ดังนี้

1. การทำหนังสือสัญญากับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกฉบับที่ผ่านมา ถือเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้ผ่านฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี โดยในมาตรา 3 วรรคสอง กำหนดว่าคณะรัฐมนตรีต้องปฏิบัติหน้าที่ “ตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชน” และในมาตรา 164 (1) ยิ่งกำกับไว้อีกด้วยว่าคณะรัฐมนตรีต้อง “ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เปิดเผย และมีความรอบคอบและระมัดระวังในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม” ซึ่งเป็นข้อความใหม่ที่กำหนดขึ้นมาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ดังนั้น การทำหนังสือสัญญากับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ จึงต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนส่วนรวม

ดังนั้น การทำหนังสือสัญญากับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงเข้าลักษณะเป็นการทุจริตต่อหน้าที่และจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามมาตรา 234 สามารถร้องขอให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เข้าดำเนินการไต่สวนและดำเนินการเพื่อให้พ้นจากตำแหน่งต่อไปได้ ทั้งนี้ การใช้สิทธิของประชาชนต้องเป็นไปโดยสุจริต มีเหตุผลอันสมควร และเป็นผลดีแก่ชาติบ้านเมืองเท่านั้น

2. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการทำหนังสือสัญญาต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็น อันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญานั้นตามที่กฎหมายบัญญัติด้วย โดยหนังสือสัญญาเหล่านี้ ได้แก่

(1) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศไทยหรือพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศชาติมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ

(2) หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา

(3) หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศชาติอย่างกว้างขวาง อันได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีนี้ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ได้รับการรับรองไว้ในมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยสื่อมวลชนเอง ก็มีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารรวมทั้งการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพตามมาตรา 35 ด้วยเช่นกัน และที่สำคัญในมาตรา 25 วรรคสอง ได้วางหลักประกันว่า “สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ” ฉะนั้น แม้จะไม่มีกฎหมายออกใช้บังคับ ประชาชนก็ยังมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือสัญญาต่าง ๆ ได้

3. การกำหนดให้รัฐสภาต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบหนังสือสัญญาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

(1) กรณีการกำหนดให้รัฐสภาต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบหนังสือสัญญาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง เป็นหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งเพิ่มข้อกำหนดเรื่องเวลาเข้ามา เพื่อเร่งรัดให้รัฐสภาพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

(2) กรณีการให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ ถ้าไม่สามารถพิจารณาหนังสือสัญญาประเภทที่มีความสำคัญหรือมีผลกระทบในวงกว้างให้แล้วเสร็จได้ภายใน 60 วัน เป็นการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่กำหนดระยะเวลาที่แน่ชัด เพราะถ้ารัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด อาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความรัฐธรรมนูญและเสียประโยชน์แก่ประเทศชาติ นอกจากนี้ ถ้ารัฐสภาไม่สามารถพิจารณาให้แล้วเสร็จได้ภายใน 60 วัน ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม สมควรถือว่าหนังสือสัญญานั้น ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนมาตั้งแต่เบื้องต้นแล้ว เพราะการทำหนังสือสัญญาประเภทนี้ ต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาก่อน จึงสามารถเสนอให้รัฐสภาพิจารณาได้

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักวิชาการ 17/05/60

ศาลรัฐธรรมนูญ

การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. .... ได้กำหนดให้ “ศาลรัฐธรรมนูญ” เป็นองค์กรพิเศษที่มีอำนาจหน้าที่หลักในการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ บัญญัติอยู่ในหมวด 11 ตั้งแต่มาตรา 200 – 214 และมีการบัญญัติอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในบทบัญญัติอื่นด้วย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 9 คน (มาตรา 200 วรรคหนึ่ง) โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา และประธานวุฒิสภาต้องนำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 204) จากบุคคลดังต่อไปนี้ (มาตรา 200)

1. ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน 3 คน
2. ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 1 คน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 1 คน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

1. คุณสมบัติตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีดังนี้ (มาตรา 201)

- 1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี แต่ไม่ถึง 68 ปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา
- 3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 4) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- 5) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีดังนี้ (มาตรา 202)

- 1) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
- 2) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (17) หรือ (18)
- 3) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- 4) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะ 10 ปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา
- 5) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะ 10 ปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา
- 6) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- 7) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ
- 8) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด
- 9) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ
- 10) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

วิธีการคัดเลือก และสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

1. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีที่มาจกศาล (มาตรา 200 (1)-(2)) ได้กำหนดการคัดเลือกตุลาการดังกล่าวไว้ สำหรับผู้พิพากษาในศาลฎีกาได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน 3 คน สำหรับตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน

2. การสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการสรรหารายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสภาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ และข้าราชการระดับสูง (มาตรา 200 (3)-(5)) โดยมีจำนวนคณะกรรมการรวมทั้งสิ้น 9 คน ประกอบด้วย (มาตรา 203)

- 1) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ
- 2) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ
- 3) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ และ
- 4) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 201 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 202 และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ องค์กรละ 1 คน เป็นกรรมการ (ผู้แทนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ องค์กรละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน)

ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือสรรหาข้างต้นต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหา

หรือคัดเลือกรายใดให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบ และเมื่อผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้วให้เลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (มาตรา 204)

วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 207) การกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งที่ยาวนานและไม่อาจได้รับแต่งตั้งใหม่เช่นนี้ ย่อมทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงอย่างไรก็ตาม แม้ว่าตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีวาระการดำรงตำแหน่งที่ยาวนาน แต่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็อาจพ้นจากตำแหน่งได้ก่อนกำหนดตามวาระได้ ดังนี้ (มาตรา 208)

1. ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 201 และมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 202
2. ตาย
3. ลาออก
4. อายุครบ 75 ปีบริบูรณ์
5. ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
6. พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 235 วรรคสาม กล่าวคือ เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดมีพฤติการณ์ร้ายชัดตบคดี ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (มาตรา 234 (1)) และศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเห็นว่ามีความผิดหรือกระทำความผิดข้างต้น ก็จะสั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นและจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกิน 10 ปีด้วยหรือไม่ก็ได้ (มาตรา 235 วรรคสาม)

เขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นจากอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในอดีตหลายประการด้วยกัน แต่ก็ยังคงมีอำนาจหน้าที่หลักในการควบคุมกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญ และมีอำนาจหน้าที่อื่นที่เพิ่มขึ้นในประการสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้กำหนดวิธีการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญไว้ดังนี้

1) การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญก่อนการประกาศใช้กฎหมาย ในกรณีที่ร่างกฎหมายใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายที่ตราขึ้นโดยรัฐสภา (มาตรา 262) ในกรณีต่อไปนี้

(1) อำนาจในการวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเสนอความเห็นเช่นนั้นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี และประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 148 (1))

(2) อำนาจในการวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเสนอความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญและแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า (มาตรา 148 (2))

(3) อำนาจในเสนอว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดมีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ เพื่อเสนอความเห็นไปยังรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณา (มาตรา 132 (3))

(4) อำนาจในการวินิจฉัยว่าร่างข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (มาตรา 149)

2) การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ศาลส่งความเห็นว่าเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ศาลใช้บังคับกับคดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยศาลอาจเห็นเองหรือคู่ความในคดีได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนเกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น (มาตรา 212)

2. อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาด ความสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 82)

3. อำนาจในการวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว (มาตรา 170 และมาตรา 82)

4. อำนาจในการวินิจฉัยสั่งการให้บุคคลเลิกกระทำการ อันมีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา 49)

5. อำนาจในการวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาแล้วแต่กรณีส่งให้พิจารณาเป็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีหลักการอย่างเดียวกันหรือ คล้ายกันกับร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ร่างพระราชบัญญัตินั้นก็จะป็นอันตกไป (มาตรา 139)

6. อำนาจในการวินิจฉัยว่าในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ
ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ของ
สภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการ มีการเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้
งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา ได้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่
ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำเช่นนั้น ก็จะเป็นผลให้การเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำ
ดังกล่าวนั้นสิ้นผลไป ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้ผู้กระทำ
สิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น แต่ใน
กรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามีกรกระทำดังกล่าวแล้วแต่ไม่ได้สั่ง
ยับยั้งให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิ
สมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้อยู่ในที่ประชุมในขณะที่มีมติ
และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้นั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย (มาตรา 144)

7. อำนาจในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้ง ตามที่
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 231 (1))

8. อำนาจในการวินิจฉัยว่าพระราชกำหนด มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัย
ของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติ
สาธารณะหรือไม่ (มาตรา 172) ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า
1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาได้เสนอความเห็นต่อประธานสภาที่ตนเป็น
สมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นมีได้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว และประธานสภาได้ส่งความเห็นนั้นต่อ
ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย (มาตรา 173)

9. อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาใดเป็นหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ
สังคม หรือการค้าการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางหรือไม่ (มาตรา 178)

10. อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา
รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (มาตรา 210 (2)-(3))

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว
ศาลรัฐธรรมนูญจะทำการพิจารณาวินิจฉัยตามวิธีพิจารณาที่ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำขึ้น และภายใต้แนวทางวิธี
พิจารณาที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาโดยเปิดเผย
2. การให้โอกาสคู่กรณีแสดงความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี
3. การให้สิทธิคู่กรณีที่จะขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน

4. การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
5. การให้เห็นผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ

องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า 7 คน โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมิได้

ผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กกรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ (มาตรา 268)

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักวิชาการ 17 ก.พ. 60

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กำหนดความหมายของคำว่า รัฐธรรมนูญ คือ บทกฎหมายสูงสุดที่จัดระเบียบการปกครองประเทศ กำหนดรูปแบบและระบอบการปกครองของประเทศ สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน อำนาจหน้าที่ขององค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร

แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่เชื่อว่าไม่สามารถแก้ไขได้ เมื่อสังคมการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป รัฐธรรมนูญก็ต้องมีการปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดระเบียบการปกครองประเทศ มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมและความต้องการของประชาชนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ได้รับความเห็นชอบในการออกเสียงประชามติ ได้กำหนดให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศได้ โดยกำหนดไว้ในหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในร่างมาตรา 255-256

แม้รัฐธรรมนูญจะสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ แต่ก็ไม่สามารถทำได้ในทุกกรณี เนื่องจากร่างมาตรา 255 ได้กำหนดข้อห้ามในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำไม่ได้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ ไม่ได้ดำเนินการด้วยกระบวนการตัดสินใจของรัฐสภาแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังได้กำหนดให้ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย กล่าวคือ หากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ก่อน ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ให้รอไว้ 15 วัน จึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้แก่

1. คณะรัฐมนตรี หรือ
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือ
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือ
4. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

การเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติม ผู้มีสิทธิเสนอญัตติต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาพิจารณาเป็น 3 วาระ ได้แก่

วาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ การออกเสียงลงคะแนนใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องได้เสียงเห็นชอบจากสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

วาระที่ 2 เป็นชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา การออกเสียงให้ถือเสียงข้างมาก แต่หากเป็นการแก้ไขที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนประชาชนเสนอความคิดเห็นด้วย เมื่อการพิจารณาวาระที่ 2 เสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้ 15 วัน เมื่อพ้นกำหนดให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่ 3 ต่อไป

วาระที่ 3 เป็นชั้นสุดท้าย การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เมื่อมีมติเห็นชอบแล้วให้รอไว้ 15 วันแล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

ศาลรัฐธรรมนูญทางออกของข้อขัดแย้ง

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หากเกิดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมว่าขัดต่อ มาตรา 255 (การเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข) หรือมี ลักษณะตามมาตรา 256 (8) (การแก้ไขในหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือ องค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติหน้าที่หรืออำนาจได้) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิก ทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสอง สภากรวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

การปฏิรูปประเทศ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 27 กำหนดให้มีสภาปฏิรูปแห่งชาติทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะแนวทางเพื่อการปฏิรูปประเทศ ด้านต่าง ๆ คือ (1) การเมือง (2) การบริหารราชการแผ่นดิน (3) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (4) การปกครองท้องถิ่น (5) การศึกษา (6) เศรษฐกิจ (7) พลังงาน (8) สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (9) สื่อสารมวลชน (10) สังคม และ (11) อื่น ๆ ต่อมาเมื่อสภาปฏิรูปแห่งชาติได้สิ้นสุดลง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ได้ถูกตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 โดยทำหน้าที่ศึกษาและปฏิรูปทั้ง 11 ด้าน สืบต่อจากสภาปฏิรูปแห่งชาติที่สิ้นสุดลง การดำเนินงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศมีเป้าหมายข้อหนึ่ง คือ การปฏิรูปด้านต่าง ๆ ทั้ง 11 ด้าน โดยคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วน และความสัมฤทธิ์ผลของการปฏิรูปภายในระยะเวลาที่เหลืออยู่

สำหรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชามติมีจุดเด่นอันหนึ่งก็คือ การให้ความสำคัญกับ “การปฏิรูปประเทศ” ซึ่งได้บัญญัติเป็น “หมวด 16” แยกออกมาโดยเฉพาะ โดยใน “หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ” มีทั้งหมด 5 มาตรา คือ มาตรา 257-261 ได้บัญญัติว่าต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ
2. สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันดีที่เชื่อมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ
3. ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ทั้งนี้ มีการปฏิรูปประเทศทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการเมือง กำหนดให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระ ปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริง ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศโฆษณา นโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสียอย่างรอบด้าน มีกลไกที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ตลอดจนมีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้าง ระบบการบริหารงานของรัฐและแผนกำลังคนภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ โดยต้องดำเนินการให้เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัว เปิดเผย ตรวจสอบได้ และมีกลไกในการป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

3. ด้านกฎหมาย กำหนดให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 คือ จัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชน เข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้งานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย รวมถึงจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

4. ด้านกระบวนการยุติธรรม กำหนดให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชน ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการใน

การสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

5. ด้านการศึกษา สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก คือกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์เงินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย กำหนดให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ให้ได้อย่างมีจิตวิญญาณของความเป็นครูมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

6. ด้านเศรษฐกิจ มุ่งเน้นจัดอุปสรรคและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้ประเทศชาติและประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดีสร้างกลไกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ปรับปรุงระบบภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มพูนรายได้ของรัฐด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงระบบการจัดทำ การใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมสหกรณ์และผู้ประกอบการแต่ละขนาด ให้มีความสามารถในการแข่งขันอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจเพื่อสังคม และวิสาหกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างกลไกเพิ่มโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชน

7. ด้านอื่น ๆ กำหนดให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและยั่งยืน โดยคำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในทุกมิติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ ประกอบกัน จัดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบกรรมสิทธิ์และการถือครองที่ดินทั้งประเทศเพื่อแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินอย่างเป็นระบบ จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ ปรับระบบหลักประกันสุขภาพให้ประชาชนได้รับสิทธิและประโยชน์จากการบริหารจัดการ และการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพและสะดวกทัดเทียมกัน ให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม

เอกสารประกอบการสัมมนา สำนักวิชาการ 17 ก.พ. 60

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (26 สิงหาคม 2559). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อนาคตประเทศไทย เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. สืบค้น 24 มกราคม 2560 จาก <http://plan.vru.ac.th/wp-content/uploads/2016/11/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4-20-%E0%B8%9B%E0%B8%B5-1.pdf>
- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (11 ตุลาคม 2559). ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (แก้ไขตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ). สืบค้น 24 มกราคม 2560 จาก http://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=803&filename=index
- คณะกรรมการวิจัย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). บทบาทและอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมาธิการสามัญ สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์.
- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูป. (2559). ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2558-2577) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 (วันที่ 17 กันยายน 2558). สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.planning.kmutnb.ac.th/data/R1_59.PDF<http://law.stou.ac.th/dynfiles/Ex.41711-7.pdf>
- คณิน บุญสุวรรณ. (2556). ตอนที่ 8 “เปิดอภิปรายทั่วไป”. สืบค้น 24 มกราคม 2560 จาก <http://www.kaninboonsuwan.com/terminology/ct008.html>
- ธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์. (2559). การยกระดับราชการไทย...เตรียมพร้อมผลักดันยุทธศาสตร์ชาติอย่างยั่งยืน. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.opdc.go.th/uploads/files/2558/Presentation25082558_1.pdf
- ปกรณ์ นิลประพันธ์. (27 กรกฎาคม 2559). การทำหนังสือสัญญาตามมาตรา 178 ของร่างรัฐธรรมนูญ : ข้อกังวลกับคำชี้แจง. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://lawdrafter.blogspot.com/2016/07/178.html>
- ประพันธ์ นัยโกวิท และทีมกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2559). ร่างรัฐธรรมนูญ 2559 ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกสมาชิกวุฒิสภาใหม่. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://library2.parliamnt.go.th/fiventake/contentgive/cdc58-cons2559-doc01.pdf>
- ปิยะวรรณ ปานโต. (2557). คณะกรรมาธิการ. สืบค้น 24 มกราคม 2560 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=คณะกรรมการ>.

ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) (สรุปย่อ). (กุมภาพันธ์ 2559). สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://policebudget.go.th/sites/default/files/%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%AF%20%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A2%E0%B8%B0%2020%20%E0%B8%9B%E0%B8%B5%2060%20-%2079.pdf>

สรุปร่างรัฐธรรมนูญ : ตัดขั้นตอนรับฟังประชาชนก่อนการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ. (28 กรกฎาคม 2559). สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <https://ilaw.or.th/node/4216>

สรุปร่างรัฐธรรมนูญ: "หมวดปฏิรูป" และ "ยุทธศาสตร์ชาติ" ภาพฝันที่ คสช. เสร็จ. (19 กรกฎาคม 2559). สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2560. จาก <https://ilaw.or.th/node/4202>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (8 ธันวาคม 2559). การประชุมชี้แจงแนวทางการประเมินส่วนราชการ ตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (มาตรา 44) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www1.odd.go.th/Lddwebsite/web_adg/meeting.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2551). คณะกรรมาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์.

อัชพร จารุจินดา. (ม.ป.ป.). แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ. สืบค้น 30 มกราคม 2560 จาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/Ex.41711-7.pdf>

เอกสารประกอบการสัมมนา

เอกสารประกอบการสัมมนา
โครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการ
ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

เรื่อง

การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

จัดทำโดย

คณะทำงานโครงการสัมมนาเพื่อรองรับการให้บริการวิชาการ
ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. สภาพปัญหา :

ปัญหาทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา ได้ขยายผลจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ลดความน่าเชื่อถือในการแข่งขันบนเวทีระหว่างประเทศ หากสภาพปัญหายังคงดำรงอยู่ย่อมนำมาซึ่งความอ่อนแอในทุกมิติ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงกระทำการรัฐประหารเข้าควบคุมการบริหารประเทศ ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยกเว้นหมวดพระมหากษัตริย์ เพื่อแก้ไขปัญหาโครงสร้างทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และนำพาประเทศก้าวสู่การปฏิรูปประเทศ โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำหนดประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ไว้ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ ถูกถ่ายทอดต่อโดยสภาปฏิรูปแห่งชาติ ซึ่งเมื่อได้จัดทำวาระการปฏิรูปประเทศเสนอต่อคณะรัฐมนตรีแล้ว ได้สิ้นสุดลง และได้จัดตั้งสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศดำเนินการสานต่อให้เป็นรูปธรรม ส่วนทางด้านการจัดวางโครงสร้างเพื่อสนองเจตนารมณ์การปฏิรูปนั้น มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อพิจารณา แต่ปรากฏว่าสภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติโดยเสียงข้างมากไม่ให้ความเห็นชอบ ร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงตกไป จึงจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมารับผิดชอบต่อ ให้เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้กำหนดกลไกรองรับการจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศด้วยการจัดโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญอย่างเหมาะสม วางหลักการให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นมีหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เที่ยงธรรม และมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็นและเหมาะสม วางกรอบในการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ทั้งในทางการเมือง การปกครอง การเศรษฐกิจ และสังคมตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยได้วางประเด็นการปฏิรูปประเทศไว้อย่างกว้าง ๆ ๑๑ ด้าน ประกอบด้วย (๑) ด้านการเมือง (๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (๔) ด้านการปกครองท้องถิ่น (๕) ด้านการศึกษา (๖) ด้านเศรษฐกิจ (๗) ด้านพลังงาน (๘) ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (๙) ด้านสื่อสารมวลชน (๑๐) ด้านสังคม และ (๑๑) ด้านอื่น ๆ โดยที่ประเด็นการปฏิรูปประเทศดังกล่าว สภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ศึกษาและจัดทำเป็นวาระการปฏิรูปเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป แบ่งออกเป็น วาระการปฏิรูปพิเศษ ๑๕ เรื่อง วาระปฏิรูป ๓๗ เรื่อง วาระพัฒนา ๘ เรื่อง และข้อเสนอปฏิรูปเร็ว ๙ เรื่อง แล้วรวมทั้งสิ้น ๖๙ เรื่อง

ทั้งนี้ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งอยู่ระหว่างนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย พระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยนั้น ได้วางโครงสร้างทางการเมืองใหม่ ให้ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจที่จะควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีกระทำได้ง่ายและหลากหลายขึ้นขึ้น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องปรับกระบวนการทั้งในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะการวางหลักการให้รัฐสภาต้องรับทราบการแถลงผลการดำเนินงานการปฏิรูปประเทศของคณะรัฐมนตรี และการตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อการปฏิรูปประเทศ ต้องกระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ซึ่งสมาชิกมีความจำเป็นที่ต้องใช้ ข้อมูล หลักฐาน ในการอภิปรายเพื่อการติดตาม ตรวจสอบ ท้วงติง และให้คำแนะนำแก่ คณะรัฐมนตรี ซึ่งการจะกระทำดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลสนับสนุนแนวคิดและตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างเพียงพอ และเพื่อให้การปฏิรูปประเทศดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จึงให้คณะรัฐมนตรีต้อง รายงานการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาทุกสามเดือน ซึ่งการที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ดังกล่าวนี้ สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและข้อมูล ในการ สนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และเสนอแนะแนว ทิศทางการปฏิรูปประเทศแก่คณะรัฐมนตรี

การที่ต้องเตรียมดำเนินการดังกล่าว เพราะสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นหน่วยธุรการของสภา ผู้แทนราษฎร และของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนให้การใช้อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ หรือสมาชิกวุฒิสภาในกรณีการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของ การใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชนชาวไทย โดยมีสำนักวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ จัดให้มีการวิจัยและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ ดำเนินการจัดทำข้อมูลและข้อเสนอแนะทางวิชาการ ตามความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และบุคคลในวงงานรัฐสภา วิเคราะห์ รวมทั้งเสนอความเห็น และให้บริการทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติของสมาชิกรัฐสภา คณะกรรมการข้าราชการและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการตามหลักบรรณารักษ์ ศาสตร์ การพัฒนาและวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ การจัดทำดัชนีและฐานข้อมูลโดยนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและ ญัตติ การจัดทำเอกสารทางวิชาการ และเอกสารเผยแพร่ด้านการเมืองการปกครอง งานวิจัยและพัฒนา ตลอดจนดำเนินการให้มีการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ รวมทั้งการประสานงานด้านความ ร่วมมือระหว่างประเทศกับหอสมุดรัฐสภานานาชาติ การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์การเมืองการปกครองตามหลัก วิชาการพิพิธภัณฑ์ บริการนำชม จัดแสดงนิทรรศการ และการบริหารงานจดหมายเหตุของรัฐสภา

ความต้องการข้อมูลทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อ ยัง ประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน การให้บริการทางวิชาการเพื่อติดตาม ตรวจสอบ เรังรัด หรือ สนับสนุนการตราพระราชบัญญัติเพื่อการปฏิรูปประเทศ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ต้อง พัฒนาคุณภาพทั้งด้านข้อมูลวิชาการ และด้านการบริการวิชาการ เพื่อให้ข้อมูลที่ทำให้บริการมีความถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและได้รับการยอมรับทางวิชาการ ตลอดจนการมีระบบการ

จัดเก็บ และสืบค้นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพภายใต้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งเป็นการเพิ่มขีดสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ให้มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีความเป็นมืออาชีพ พร้อมทั้งจะให้บริการข้อมูลทางวิชาการอย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งจะส่งผลให้ทิศทางทางการเมืองของประเทศก้าวไปอย่างมั่นคง

๒. วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางวิชาการของรัฐสภาในการสนับสนุนการตราพระราชบัญญัติเพื่อการปฏิรูปประเทศ ข้อมูลเพื่อการติดตาม ตรวจสอบ และเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปประเทศแก่คณะรัฐมนตรี

๒. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูงในการปฏิบัติงาน พัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีความเป็นมืออาชีพในการสนับสนุนงานด้านวิชาการแก่รัฐสภา

๓. เพื่อรวบรวมและจัดระบบการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการปฏิรูปประเทศ และเพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการปฏิรูปประเทศแก่ประชาชน

๓. กลุ่มเป้าหมาย :

๓.๑ ผู้ให้บริการ

โดยที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองชั้นใหม่ ย่อมทำให้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินที่มีความหลากหลายและกระทำได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการติดตามและตรวจสอบการปฏิรูปประเทศ หรือการตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศ ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักในระยะเปลี่ยนผ่านประเทศ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จึงต้องปรับตัวเตรียมรับสถานการณ์ดังกล่าว โดยมุ่งหวังจัดปัญหาในการให้บริการวิชาการของ ที่พบว่าประสบปัญหาการมีข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงวิเคราะห์ไม่เพียงพอ ไม่สามารถให้บริการได้ทันเวลา ขาดเครื่องมือสนับสนุน รวมถึงการขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้การให้บริการทางวิชาการขาดประสิทธิภาพได้

ศาสตราจารย์ลิขิต อธิเวศิน อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการทางวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไว้อย่างน่าสนใจว่า “บุคลากรเหล่านี้เป็นกุญแจสำคัญของการทำหน้าที่ช่วยเหลือ ส.ส.และ ส.ว.เพื่อทำหน้าที่นิติบัญญัติ และการควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารอย่างสัมฤทธิ์ผล ด้วยการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ มีข้อมูลมีความรู้ทันสมัย มีการจัดฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงสถานการณ์ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจภายในประเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภูมิภาคและในโลก เพราะในยุคโลกาภิวัตน์ และ AEC งานของนิติบัญญัติจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น”

โดยการดำเนินงานดังกล่าวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ การที่บุคลากรขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การขาดข้อมูลขั้นต้น ขาดเครื่องมือสนับสนุน รวมทั้งฐานข้อมูลด้านวิชาการที่มีอยู่ยังไม่สมบูรณ์ จึงทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างครบถ้วนทันตามความต้องการ

หากวิเคราะห์สภาพปัญหาการให้บริการตามแนวคิดเกี่ยวกับการของจอห์น ดี มิลเลท (John D. Millet) ถึงเป้าหมายของการให้บริการโดยการสร้างความพึงพอใจในการบริการ มีแนวทาง ดังนี้

๑. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Service) เป็นการให้บริการทางวิชาการที่มีความยุติธรรม ในการให้บริการที่มีฐานคิดที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายความรวมถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคน ไม่ว่าจะสังกัดพรรคการเมืองฝ่ายใด หรือสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากฐานความรู้แตกต่างกันย่อมได้รับการบริการทางวิชาการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการทางวิชาการของสำนักวิชาการอย่างเท่าเทียมกัน

โดยข้อเท็จจริงแล้ว ข้าราชการฝ่ายรัฐสภาสามัญ มีวินัย และมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติ งานโดยไม่เลือกฝักใฝ่ฝ่ายใด และต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง

๒. การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (Timely Service) เป็นการให้บริการที่ต้องตรงเวลาผลการปฏิบัติงานจึงจะสร้างความไม่พอใจได้ โดยหมายความรวมถึงทันต่อการใช้งาน ซึ่งในการปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภานั้น จะต้องเป็นไปตามระเบียบวาระที่กำหนดไว้ในคราวประชุมแต่ละครั้ง หากการให้บริการข้อมูลนั้น ไม่ทันต่อการศึกษาพิจารณาในระเบียบวาระการประชุม หรือเมื่อผ่านระเบียบวาระนั้นไปแล้ว ข้อมูลนั้นย่อมไม่มีความหมายใด ๆ เลย

๓. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) เป็นการให้บริการต้องมีลักษณะมีจำนวนการให้บริการอย่างเหมาะสม โดยมิลเลท เห็นว่า ความเสมอภาคหรือการตรงเวลาจะไม่มี ความหมายเลย ถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอและสถานที่ตั้งให้บริการไม่เหมาะสมต่อผู้รับบริการ

ทั้งนี้ จึงจำเป็นต้องเพิ่มช่องทางการให้บริการทางวิชาการเพื่อสนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาขึ้น โดนการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภาที่บริเวณชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๑ อันเป็นลักษณะศูนย์บริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-Knowledge) เพื่อให้บริการทางวิชาการอย่างรวดเร็วและพอเพียงแก่ความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมาธิการที่อาจตั้งขึ้น และบุคคลในวงงานรัฐสภา

๔. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) เป็นการให้บริการทางวิชาการที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่จะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

๕. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service) การให้บริการทางวิชาการที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถจะทำหน้าที่ได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

หากนำแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพ ความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ ในการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับผลที่ได้คือความพึงพอใจของผู้รับบริการ มาวิเคราะห์โดยองค์รวม พบว่าปัญหาการให้บริการทางวิชาการแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เกิดขึ้นจาก

๑. ความไม่ประหยัด อันได้แก่ ไม่ประหยัดทรัพยากร และไม่ประหยัดเวลาในการให้บริการข้อมูลทางวิชาการ เป็นการให้บริการตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาผู้แทนราษฎร หรือในการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา เนื่องจากระบบการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร เป็น “ระบบวิป” คือ การประสานงานกันระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านว่าผู้ใดจะเป็นผู้อภิปรายในเรื่องนั้น ๆ ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากร และข้อมูลทางวิชาการไม่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๒. ความล่าช้า ไม่ทันกาล การที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นหน่วยงานสนับสนุนและทำหน้าที่หลักคือเป็นหน่วยธุรการให้กับสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการใช้อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรในฐานะองค์กรนิติบัญญัติของรัฐเป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ แต่ข้อมูลที่สำคัญเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา หรือตัดสินใจในอำนาจหน้าที่นั้น “มีแหล่งกำเนิด” จากหน่วยงานฝ่ายบริหารทั้งสิ้น การได้ข้อมูลที่ล่าช้า ไม่ทันการ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรนิติบัญญัติด้วยเช่นกัน

๓. ขาดคุณภาพ โดยที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมิได้เป็นแหล่งกำเนิดของข้อมูล แต่เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณา ตัดสินใจของสภาผู้แทนราษฎร จำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีคุณภาพไว้วางใจได้ ส่วนงานศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสนับสนุนนั้น จึงขาดความหลากหลายรอบด้าน และขาดคุณภาพ

ด้วยความจำกัดดังกล่าว จึงต้องจัดทำฐานข้อมูลทางวิชาการเพื่อสนับสนุนความต้องการใช้ข้อมูลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และของรัฐสภา พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นดังกล่าวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

๓.๒ ผู้รับบริการ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่อยู่ระหว่างประกาศใช้ มาตรา ๒๗๐ กำหนดไว้ในวาระเริ่มแรกของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้วุฒิสภาซึ่งมีสมาชิกจำนวน ๒๕๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปประเทศ และดำเนินตามยุทธศาสตร์ชาติ ในการดำเนินการให้เป็นไปตามนัยดังกล่าวนี้ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน หรือหากจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือการปฏิรูปประเทศ ให้พิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ดังนั้น ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๕๐๐ คน และสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๕๐ คน ต่างจำเป็นต้องการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการใช้หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ
๒. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการปฏิรูปประเทศ

๔. วิธีการและขั้นตอนในการพัฒนา :

๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการให้บริการทางวิชาการ

การพัฒนาการให้บริการทางวิชาการเพื่อสนับสนุนงานของรัฐสภา จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเครื่องมือ SWOT (SWOT Analysis Technique) ในการค้นหาจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) ของสภาพแวดล้อมภายใน ค้นหาโอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) จากสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป SWOT มาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ ได้แก่

S	คือ	Strengths	หมายถึง จุดเด่น หรือจุดแข็ง ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร
W	คือ	Weaknesses	หมายถึง จุดอ่อน หรือจุดด้อย ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร
O	คือ	Opportunities	หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ที่เอื้อประโยชน์ หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร
T	คือ	Threats	หมายถึง ภัยคุกคาม ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งขัดขวาง และไม่เอื้อให้การพัฒนาองค์กรประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

โอกาส (Opportunities)

๑. นโยบายผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานวิชาการ
๒. ความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๓. การปฏิรูประบบราชการเป็นโอกาสปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร
๔. การสนับสนุนเงินทุนการศึกษาจากหน่วยงานและสถาบันทั้งในและต่างประเทศ
๕. มีการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรม การสัมมนา และศึกษาดูงานภายในประเทศและต่างประเทศ
๖. มีสื่อที่สามารถเผยแพร่การให้บริการข้อมูลได้หลายช่องทาง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
๗. สมาชิกมีความสนใจและความสำคัญกับข้อมูลทางวิชาการมากขึ้น
๘. มีข้อมูลเผยแพร่ผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

จุดแข็ง (Strengths)

๑. บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ จบการศึกษาระดับปริญญาโทในประเทศ และต่างประเทศ มีความรู้เฉพาะสาขา และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ มีความตื่นตัวและติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ
๒. มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมทำให้มีการระดมสมอง และร่วมกันปฏิบัติงานตามความเชี่ยวชาญ และทักษะความสามารถที่มีอยู่
๓. บุคลากรมีความใกล้ชิดกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สามารถติดต่อประสานงานได้โดยตรง
๔. มีเทคโนโลยีสารสนเทศ (internet) เครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ที่ทันสมัย
๕. บุคลากร มีการสร้างเครือข่ายภายในสำนักงาน และประสบการณ์เพิ่มจากการได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานโครงการและงานพิเศษอื่น ๆ

ภัยคุกคาม (Threats)

๑. สภาพการเมืองในปัจจุบันไม่มีเสถียรภาพ
๒. การแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง
๓. เหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ
๔. สมาชิกต้องการข้อมูลเชิงลึก ขณะที่หน่วยงานภายนอกขาดความเชื่อมั่นต่อสำนักงานเกรงว่าจะได้รับผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่
๕. การประชุมสภาเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติไม่เป็นไปตามระเบียบวาระ

จุดอ่อน (Weaknesses)

๑. การพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งยังคงอยู่ในรูปเอกสารทำให้การบริการข้อมูลไม่สามารถส่งผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทั้งหมด
๒. การเปลี่ยนแปลงบุคลากร โอนย้ายไปสังกัดที่อื่นทำให้หน่วยงานต้องสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้มีประสบการณ์ในการทำงาน
๓. สำนักงานมีหลายสถานที่ ทำให้การติดต่อประสานงาน และการให้บริการไม่คล่องตัว ลำช้า

จะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) แล้ว ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการ การมีบุคลากรที่เปี่ยมไปด้วยความรู้ ความสามารถยอมทำให้การถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ไปสู่บุคคลอื่นกระทำได้อย่างง่ายดาย โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย แรงจูงใจจากโครงสร้างราชการที่เปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้า เติบโตในสายงานและตำแหน่งตนเองที่ครองอยู่โดยไม่ต้องเปลี่ยนตำแหน่งและข้ามสายงานเหมือนในอดีต อีกทั้งการมีหน่วยงานสนับสนุน เช่น คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา สำนัก กลุ่มงานต่าง ๆ ล้วนเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนางานทั้งสิ้น โดยมีโอกาส (Opportunities) ที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนที่สำคัญก้าวไปสู่เป้าหมาย

ส่วนจุดอ่อน (Weaknesses) ที่เป็นสภาพแวดล้อมภายในนั้น หากพิจารณาเฉพาะการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการ ไม่ถือเป็นอุปสรรค แต่ภัยคุกคาม (Threats) นั้นส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการให้บริการทางวิชาการ ดังจะเห็นได้จากปัญหาความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเมืองขาดเสถียรภาพระหว่างปี ๒๕๔๙ - ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงที่ยากแก่การคาดการณ์ การดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในมิติต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ส่วนภัยคุกคามที่เป็นการแทรกแซงการดำเนินงานจากกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองนั้น ทำให้อิสระทางความคิด การบริหารการจัดการถูกบั่นทอนลง ข้อมูลทางวิชาการที่ให้ไปนั้น มิได้นำไปใช้เพื่อดำเนินงานในกระบวนการนิติบัญญัติ สำหรับการโยกย้าย และลาออกของบุคลากรไปองค์กรอื่นนั้น เป็นปัญหาทางนโยบายทั้งระดับสำนักและระดับองค์กรที่จะต้องป้องกันภาวะ “สมองไหล” โดยทำให้บุคลากรที่บรรจุเข้ามาแล้วเกิดความภาคภูมิใจในองค์กร ประทับใจการทำงาน และซื่อสัตย์ต่อองค์กร

๒. ตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา

ใช้อำนาจทางการบริหารของหัวหน้าส่วนราชการ โดยเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรออกคำสั่งตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในลักษณะศูนย์เฉพาะกิจ (ad hoc) ในระยะเปลี่ยนผ่านประเทศ ๕ ปี ขึ้นตรงต่อเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ให้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ จัดให้มีการวิจัยและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปประเทศ

๓. การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร

จัดสรรบุคลากรภายในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรด้านวิชาการ (วิทยากร) นิติกร ที่มีความรู้ความสามารถ หรือผู้ที่รับผิดชอบข้อมูลการปฏิรูปประเทศ ด้านละ ๓ - ๔ อัตรา และตำแหน่งสนับสนุนงานตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยไม่มีการเพิ่มอัตราและตำแหน่งใหม่ ทั้งนี้ บุคลากรที่คัดเลือกมาปฏิบัติงานนี้ สมควรมาจากสำนักที่มีภารกิจด้านสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติโดยตรง เพื่อความคล่องตัวในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น สำนักวิชาการ สำนักกฎหมาย สำนักการประชุม และสำนักกรรมการ

๔. จัดหาเครื่องมือสนับสนุน

จัดหาสถานที่ อุปกรณ์สำนักงาน และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

๕. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการพัฒนา :

๑. การเพิ่มประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่บรรลุผลสำเร็จทันตามกำหนดเวลา มีคุณภาพ และประหยัด

๒. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการ

๓. การให้บริการทางวิชาการ หมายถึง การสืบค้น การค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ สถิติ การวิเคราะห์ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐสภาในการติดตาม ตรวจสอบ และเสนอแนะการปฏิรูปประเทศแก่คณะรัฐมนตรี

๔. เอกสารประกอบการพิจารณา หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ได้อ่าน ศึกษา ประกอบการพิจารณาการปฏิรูปประเทศที่คณะรัฐมนตรีเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา และประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการปฏิรูปประเทศในที่ประชุมร่วมกันรัฐสภา

๕. การบรรยายสรุป (Oral Briefing Techniques) หมายถึง การให้บริการข้อมูลทางวิชาการโดยการถ่ายทอดด้วยคำพูดที่กระชับ สั้นได้ใจความ โดยใช้เวลาจำกัด

๖. วิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์ :

วิสัยทัศน์

การตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า **“การให้บริการทางวิชาการที่มีคุณภาพ เพื่อประสิทธิภาพของรัฐสภา เพื่อศักยภาพของประเทศ”**

การให้บริการทางวิชาการที่มีคุณภาพ หมายถึง การให้บริการอย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ มีความรวดเร็วทันเวลาใช้งาน เพียงพอ ต่อเนื่อง และก้าวหน้าทันสมัย

ประสิทธิภาพของรัฐสภา หมายถึง การใช้ข้อมูลทางวิชาการประกอบการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ในฐานะผู้แทนของปวงชนชาวไทยด้วยการปกป้อง พิทักษ์ผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

ศักยภาพของประเทศ หมายถึง การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร และของรัฐสภา มีผลต่อความมั่นคง เข้มแข็งและเจริญรุ่งเรืองประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพิ่มศักยภาพและการแข่งขันของประเทศไทยบนเวทีระหว่างประเทศ

ภารกิจ

มุ่งเน้นการให้บริการทางวิชาการเพื่อสนับสนุนงานของรัฐสภาเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศ และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการปฏิรูปประเทศในที่ประชุมร่วมกันรัฐสภา

กลยุทธ์

นำหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริการ การบริหารความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม และการบริหารงานวิชาการ มาบูรณาการเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

๗. องค์ความรู้ หรือหลักการแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ :

ในการให้บริการและสนับสนุนงานทางวิชาการแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ คณะกรรมการที่อาจตั้งขึ้นในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ หรือประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการปฏิรูปประเทศ หรือใช้เพื่อศึกษา และตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง นั้น นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการตัดสินใจนั้นอาจมีผลผูกพันและกำหนดทิศทางของประเทศได้ ข้อมูลที่ให้บริการมีทั้งข้อมูลด้านวิชาการ ที่เป็นการรวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูล (Data) และสารสนเทศ (Information) เกี่ยวกับเรื่องที่จะเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา แล้วแต่กรณี เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการอ้างอิงการอภิปราย และใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือข้อมูลด้านกฎหมาย ที่เป็นการรวบรวมหลักการและเหตุผลของกฎหมาย สรุปสาระสำคัญ หรือการเปรียบเทียบกฎหมายทั้งระหว่างกฎหมายเก่า หรือกฎหมายในทำนองเดียว คล้ายกัน ใกล้เคียงกัน กันกับ ร่างกฎหมายที่เสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา การดำเนินการของศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศ ของรัฐสภา ได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางและบูรณาการ ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ
๒. เทคนิคการบริหารความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ
๓. แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพ
๔. แนวคิดเรื่องการทำงานเป็นทีม
๕. แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ

การบริการ (Service) หมายถึง การกระทำใด ๆ เพื่อช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือ การดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยเป็นการปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่อย่างไม่ตรีจิต

จอห์น ดี มิลเลท (John D. Millet) กล่าวถึงเป้าหมายของการให้บริการ คือ การสร้างความพึงพอใจในการบริการแก่ประชาชน โดยมีหลักหรือแนวทาง คือ

๑. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Service) หมายถึง ความยุติธรรมในการบริการงาน ภาครัฐที่มีฐานคิดที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

๒. การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (Timely Service) หมายถึง ในการให้บริการต้องมองว่า การให้บริการต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจะถือว่าไม่มีประสิทธิภาพเลย ถ้าไม่มีการตรงเวลา ซึ่งจะสร้างความไม่พอใจได้

๓. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) หมายถึง การให้บริการต้องมีลักษณะมีจำนวน การให้บริการอย่างเหมาะสม (The Right Quantity at the Right Geographical Location)

มีเลททกล่าวว่ ความเสมอภาคหรือการตรงเวลาจะไม่มีคความหมายเลย ถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอและสถานที่ตั้งให้บริการไม่เหมาะสมต่อผู้รับบริการ

๔. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) หมายถึง การให้บริการที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่จะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

๕. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service) หมายถึง การให้บริการที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถจะทำหน้าที่ได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

แนวความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการ รัฐบาลว่า “มีจิตให้บริการ” โดยมีใจรักที่จะให้บริการด้วยความจริงใจ สุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส ด้วยมิตรไมตรี มีความเอื้ออาทรต่อกัน ไม่นิ่งดูดายและพร้อมให้บริการอยู่เสมอด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน โดยไม่หลบหลีกหรือเลี่ยงการให้บริการแก่ผู้มารับบริการ และ “ไม่เลือกปฏิบัติ” พร้อมให้บริการอยู่เสมอโดยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางทางการเมือง มุ่งที่จะปฏิบัติต่อผู้มาขอรับบริการด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม

๒. แนวคิดการบริหารความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ

การบริหารความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ (Customer Relationship Management : CRM) เป็นเทคนิคหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ โดยการใช้เทคโนโลยีและบุคลากรอย่างมีหลักการ มีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมและความต้องการของผู้รับบริการ ทำให้มีประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนางานการให้บริการ

ขั้นตอนการสร้าง CRM

๑. การรวบรวมข้อมูลผู้รับบริการ โดยการทำให้แบบสำรวจประวัติ และพฤติกรรมของผู้รับ บริการ การรู้ว่ผู้รับบริการเป็นใคร มีความต้องการอะไร การได้รับบริการมีความพึงพอใจหรือไม่ ต้องการอะไรเป็นพิเศษหรือไม่ สิ่งเหล่านี้หากมีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลของผู้รับบริการที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ การพัฒนางานการให้บริการจะกระทำได้อย่างง่าย

๒. การใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูล ที่สามารถเรียกใช้งานได้ง่าย จัดเก็บข้อมูลครบถ้วน ถูกต้อง และคุ้มค่าต่อการใช้งาน

๓. การวิเคราะห์จัดกลุ่มผู้รับบริการ เพื่อกำหนดประเภทของผู้รับบริการ เช่น กลุ่มที่มีประโยชน์สูงสุด กลุ่มที่ควรรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ หรือกลุ่มที่ไม่อาจสามารถรักษาไว้ได้ การแบ่งกลุ่มที่ชัดเจนจะทำให้เข้าถึงผู้รับบริการได้มากขึ้น

๔. การปฏิบัติเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ เป็นกระบวนการที่สำคัญเป็นการมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ที่ผู้ให้บริการต้องเอาใจใส่ต่อความต้องการของผู้รับบริการให้มากขึ้น

๕. การประเมินผล เป็นการทำให้ทราบว่องค์กรสามารถรักษาผู้รับบริการได้หรือไม่ รักษาไว้ได้มากขึ้นหรือลดลง เป็นกระบวนการที่ต้องการทราบผลและนำไปปรับปรุงพัฒนา โดยมีเป้าหมายที่รักษาผู้รับบริการ (Keep Relation) และเพิ่ม Value ให้กับผู้รับบริการมากกว่าคุณค่าที่ผู้รับบริการคาดหวัง

๓. แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงความประหยัด รวดเร็ว มีคุณภาพของงาน ซึ่งสอดคล้องกับการให้บริการทางวิชาการแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ต้องการต้องข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณา การอภิปราย หรือการตัดสินใจอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ (จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์, ๒๕๓๐ : ๗๐)

แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพ หากพิจารณาในเชิงเศรษฐศาสตร์ หมายถึงการผลิตสินค้าหรือให้บริการให้ได้มากที่สุด โดยใช้ต้นทุนหรือปัจจัยการนำเข้าให้น้อยที่สุดและประหยัดเวลามากที่สุด หากพิจารณาในเชิงสังคมศาสตร์ หมายถึง ความพยายาม ความพร้อม ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับผลที่ได้คือความพึงพอใจของผู้รับบริการ

จอห์น ดี มิลเลท (John D. Millet) ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์ และสร้างผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย (human satisfaction and benefit produced)

Simon ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า งานใดมีประสิทธิภาพสูงสุดให้พิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ตามทัศนะนี้ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้าซึ่งถ้าเป็นการบริหารราชการหรือองค์กรของรัฐ จะต้องมี ความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Satisfaction) สามารถเขียนเป็นสูตร ได้ดังนี้ $E = (O - I) + S$ [E=Efficiency, O=Output, I=Input, S=Satisfaction]

เมื่อพิจารณาโดยองค์รวม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มีลักษณะดังนี้

๑. ประหยัด (Economy) อันได้แก่ ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร และประหยัดเวลา
๒. รวดเร็ว ทันกาล (Speed)
๓. คุณภาพ (Quality) เริ่มตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) หรือวัตถุดิบที่มีการคัดเลือกแล้วอย่างดี มีกระบวนการผลิต (Process) ที่ดี และมีผลผลิต (Output) ที่ดี

๔. แนวคิดเรื่องการทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีม หมายถึง การร่วมกันทำงานของสมาชิกที่มีมากกว่าหนึ่งคน โดยสมาชิกทุกคนนั้นต้องมีเป้าหมายเดียวกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน และมีการวางแผนร่วมกัน เพราะทีมงานมีความสำคัญในทุกองค์กร เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงาน ทีมงานที่มีประสิทธิภาพมีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

๑. การมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคล การที่สมาชิกของทีมงานตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความเกี่ยวข้องกันในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สมาชิกภายในทีมต้องตระหนักในความสำคัญของกันและกัน ยอมรับกัน ให้เกียรติกัน ยิ่งหากทีมงานมีขนาดใหญ่จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเป็นเครื่องมือในการสร้างปฏิสัมพันธ์แทนการติดต่อสัมพันธ์ตัวต่อตัว

๒. มีเป้าหมายร่วมกัน ทีมงานที่มีเป้าหมายสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร เป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของทีมงาน

๓. การมีโครงสร้างของทีมงาน ที่สมาชิกภายในทีมให้การยอมรับและปฏิบัติตาม มีแบบแผนทั้งแบบเป็นทางการ (formal group) และแบบไม่เป็นทางการ (informal group)

๔. สมาชิกทุกคนภายในทีมงานมีบทบาทและความรู้สึกมีส่วนร่วม แม้ว่าสมาชิกจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะความรู้ความสามารถ แต่เมื่อมีการแบ่งบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบกระจายตามความรู้ความสามารถ ความถนัดและชำนาญงานแล้ว จะทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพ

สมาชิกของทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

นักคิดสร้างสรรค์ : สมาชิกของทีมงานประเภทนี้เป็นคนเจ้าความคิด มักจะมีความคิดความอ่านมีข้อเสนอแนะให้ทีมงานพิจารณาอยู่เสมอ นักคิดมักจะไม่สนใจในรายละเอียดมากนัก สมาชิกของทีมประเภทนี้ต้องได้รับการจัดการอย่างระมัดระวัง ให้เกียรติ ให้กำลังใจ และยกย่องให้เกิดความภาคภูมิใจ

นักจัดการองค์กร : สมาชิกของทีมงานประเภทนี้จะสนใจในรายละเอียดของงาน รับผิดชอบงานต่อจากนักคิดสร้างสรรค์ เป็นคนเจ้าระเบียบ เจ้าหลักการ มีความคิดกว้างไกล แต่ไม่ค่อยยืดหยุ่น ทำงานท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนมักจะประสบปัญหา ทีมงานต้องมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีการประสานงานกันกับสมาชิกประเภทนี้อย่างสม่ำเสมอ

นักปฏิบัติการ : สมาชิกของทีมงานประเภทนี้เป็นนักสร้างงาน มีทัศนคติที่แน่วแน่มั่นคงที่จะสร้างผลงานให้เกิดขึ้น เป็นคนเปิดเผย แต่มักจะหุนหันพลันแล่น ผิดหวังเมื่อการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจ จึงมักจะไม่อดทนสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอน

นักตรวจสอบ : สมาชิกของทีมงานประเภทนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่เตือนทีมงานเพื่อให้งานก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมาย นักตรวจสอบต้องมีคุณลักษณะที่ละเอียดรอบคอบ มีความยุติธรรมเพื่อไม่ให้เป็นที่เหตุแห่งความขัดแย้งของสมาชิกในทีมงาน

นักประเมินผล : สมาชิกของทีมงานประเภทนี้ เป็นผู้ที่สร้างความสมดุลระหว่างนักคิดสร้างสรรค์กับนักปฏิบัติงาน มีความระมัดระวังและรอบคอบในการวิเคราะห์ข้อมูลหรือประเมินผลงานของทีมงาน

สมาชิกของทีมงาน : เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุดในการผลักดันให้งานหรือกิจกรรมของทีมงานประสบความสำเร็จ สมาชิกของทีมงาน ต้องมีความกระตือรือร้น มีการกระทำที่สนับสนุนเกื้อกูลกัน สามัคคีกัน

การทำงานเป็นทีม เป็นการปรับระบบการบริหารงานจากเดิมที่ต่างคนต่างทำต่างฝ่ายต่างดำเนินการมาเป็นการบูรณาการเชื่อมโยงเพื่อตอบสนองภารกิจขององค์กรร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ

๕. แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

กระบวนการด้านวิชาการเป็นงานหลักที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการสนับสนุนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ คุณภาพที่ผู้รับบริการซึ่งอาจจะเป็นทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือคณะกรรมการการมีความพึงพอใจ และสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างถูกต้อง

หลักการบริหารงานวิชาการเป็นแนวคิดเพื่อปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ จำต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ ดังนี้

๓.๑ หลักการพัฒนาคุณภาพ (Quality Management) เป็นการบริหารงานเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นการสร้างค่ามาตรฐานงานด้านวิชาการและสร้างความเป็นมืออาชีพด้านวิชาการให้กับผู้ปฏิบัติงาน องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดคือ ผลผลิตและกระบวนการที่ทำให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ และเป็นที่ยอมรับ

หลักการพัฒนาคุณภาพไคเซ็น (KAIZEN) มีเป้าหมายที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพ ๖ ประการ ประกอบด้วย (๑) ผลผลิตเพิ่มขึ้น (๒) คุณภาพสูงขึ้น (๓) ต้นทุนลดลง (๔) ตรงตามเวลาที่กำหนด หรือประหยัดเวลา (๕) มีความปลอดภัยมากขึ้น และ (๖) ผู้ปฏิบัติมีขวัญและกำลังใจดีขึ้น และผู้รับบริการมีความพึงพอใจ โดยมีกระบวนการ ๗ ขั้นตอน ดังนี้ (๑) สังเกต ค้นหาจุดที่เป็นปัญหา (๒) สืบสวน ทบทวน ตรวจสอบ (๓) คิดค้น แสวงหาทางแก้ไข (๔) สะสาง จัดระบบหมวดหมู่ (๕) ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา (๖) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และ (๗) รายงานผล

๓.๒ หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของงานทางวิชาการ ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมกันทำงาน ลักษณะของงานวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย การมีส่วนร่วมเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมทำและร่วมประเมินผล

๓.๓ หลักการองค์ประกอบ ๓ E ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด

๑) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรขณะดำเนินการสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การได้ผลผลิต (Outputs) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ บรรลุเป้าหมาย เพิ่มทักษะ มีความรู้ความสามารถมากขึ้น รวมถึงการคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ

๓) หลักประหยัด (Economy) หมายถึง การใช้เวลาน้อย การลงทุนน้อย ใช้กำลังหรือแรงงานน้อยโดยไม่เพิ่มทรัพยากรทางการบริหาร แต่ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่คาดหวัง

๓.๔ หลักความเป็นวิชาการ (Academic) หมายถึง ลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระทางวิชาการโดยผ่านกระบวนการทางวิชาการ เริ่มตั้งแต่การคิดเป็นระบบ การค้นคว้า การเลือกใช้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและเรียบเรียงเผยแพร่

การวิเคราะห์หลักวิชาการและแนวความคิดในการดำเนินการ

ในการให้บริการทางวิชาการด้านการศึกษาแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเป็นการค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ การจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ หรือด้านการบรรยายสรุป (Oral Brief) ดังกล่าวนี้นี้ ได้มีการนำเอาหลักวิชาการและแนวคิดต่าง ๆ มาบูรณาการ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย คือ เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือคณะกรรมการมีเอกสาร ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการอภิปราย และการพิจารณาตัดสินใจว่าจะดำเนินการในเรื่องนั้นๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง ประกอบด้วย ๑. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ ๒. เทคนิคการบริหาร

ความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ ๓. แนวคิดเรื่องประสิทธิภาพ ๔. แนวคิดเรื่องการทำงานเป็นทีม ๕. แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

การให้บริการทางวิชาการแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือคณะกรรมการการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่นั้น มีเป้าหมายของการให้บริการสูงสุด คือ การสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยที่ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Service) แม้ว่าการใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมือง ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาจะมีวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลและตีความข้อมูลที่ได้รับแตกต่างกัน แต่การได้รับข้อมูลที่เหมือนกันของทุกฝ่ายย่อมนำมาซึ่งความยุติธรรมและเสมอภาค มีการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (Timely Service) ทันการใช้งาน ข้อมูลทางวิชาการแม้ว่าจะมีคุณภาพเพียงใด หากไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันเวลา หรือเลยเวลาที่พิจารณาเรื่องนั้นไปแล้ว ย่อมไม่มีคุณค่าใด การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) ที่จะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ จำนวนการให้บริการอย่างเหมาะสม (The Right Quantity at the Right Geographical Location)

การให้บริการทางวิชาการเป็นกิจกรรมที่ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ (Customer Relationship Management : CRM) บุคลากรผู้ทำหน้าที่ให้บริการหากได้มีการใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมและความต้องการของผู้รับบริการแล้วจะทำให้มีประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา งานการให้บริการได้ดียิ่งขึ้น เพราะทำให้ทราบว่าผู้รับบริการมีความพึงพอใจหรือไม่ ต้องการอะไรเป็นพิเศษหรือไม่ สิ่งเหล่านี้หากมีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลของผู้รับบริการที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ การพัฒนางานการ ให้บริการจะกระทำได้อย่างง่าย มีการวิเคราะห์จัดกลุ่มผู้รับบริการ เพื่อกำหนดประเภทของผู้รับบริการ เช่น กลุ่มที่มีประโยชน์สูงสุด กลุ่มที่ควรรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ หรือกลุ่มที่ไม่อาจสามารถรักษาไว้ได้ การแบ่งกลุ่มที่ชัดเจนจะทำให้เข้าถึงผู้รับบริการได้มากขึ้น

๔. การปฏิบัติเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ เป็นกระบวนการที่สำคัญเป็นการมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ที่ผู้ให้บริการต้องเอาใจใส่ต่อความต้องการของผู้รับบริการให้มากขึ้น

๕. การประเมินผล เป็นการทำให้ทราบว่าองค์กรสามารถรักษาผู้รับบริการได้หรือไม่ รักษาไว้ได้มากขึ้นหรือลดลง เป็นกระบวนการที่ต้องการทราบผลและนำไปปรับปรุงพัฒนา โดยมีเป้าหมายที่รักษาผู้รับบริการ (Keep Relation) และเพิ่ม Value ให้กับผู้รับบริการมากกว่าคุณค่าที่ผู้รับบริการคาดหวัง

๘. เงื่อนไขความสำเร็จ :

๑. งานสร้างคุณภาพและคุณค่าการให้บริการและการสนับสนุนเชื่อมโยง (Alignment)

ก. การพัฒนาการบริการโดยใช้ระบบประกันความพึงพอใจ (Satisfaction Guarantee)

เป็นการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากร โดยมุ่งเน้นขีดความสามารถหลัก ได้แก่ ความรู้รอบรู้ (Knowledgeable) ความเป็นผู้นำ (Leadership) การคิดแก้ปัญหา ตัดสินใจ ใช้เหตุผล ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Problem solving and decision making) การฟัง จับประเด็น และสรุปประเด็น (Active listening) การนำเสนอและถ่ายทอดความรู้ (Knowledge transfer) ความมีมนุษยสัมพันธ์ (Human relationship) ความสามารถในการให้บริการ (Service mindedness) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศ (IT proficiency) สำนึกสาธารณะและคุณธรรม (Public mindedness) เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพสูงสุด

ระบบประกันความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในข้อมูลและยอมรับนับถือต่อผู้ให้บริการ โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภาที่ต้องการข้อมูลทางวิชาการ สามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อภารกิจได้

การดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยมีประเด็นการสำรวจ ด้าน (๑) ความพึงพอใจด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (๒) ความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (๓) ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (๔) ความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการ (๕) ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ และ (๖) ความพึงพอใจในการปรับปรุงการให้บริการ

ข. การปรับปรุงระบบบริการ ณ จุดบริการเดียว (One Stop Service)

เป็นการพัฒนาการบริการที่ผู้ใช้บริการสามารถขอใช้บริการวิชาการ ณ จุดบริการเดียว ที่ศูนย์บริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (e-Knowledge) บริเวณชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๑ ซึ่งสำนักวิชาการให้บริการอยู่แล้ว โดยเพิ่มการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลนี้

การดำเนินการ

- (๑) ปรับปรุงพื้นที่ให้บริการมีความเหมาะสม สง่างาม
- (๒) จัดหาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- (๓) ให้บริการทางวิชาการร่วมแบบครบวงจร

๒. งานพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ก. การพัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ด้วยระบบรัฐสภาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Parliament)

เป็นการพัฒนาเครือข่าย และระบบฐานข้อมูลขององค์กร เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหน่วยงาน พัฒนาจากระบบฐานข้อมูล Stand alone สู่ระบบ Online และเพื่อใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทุกที่ทุกเวลา

การดำเนินการ

(๑) ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลทางวิชาการตามยุทธศาสตร์เสริมสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพงานของรัฐสภา

(๒) จัดเก็บข้อมูลทางวิชาการภายใต้คุณสมบัติ ๓ ประการ คือ

Data Definition เป็นข้อมูลที่กำหนดรูปแบบได้เช่น สถิติ ตัวเลข บทความ
Data Manipulation เป็นการนำข้อมูลมาใช้งาน การเพิ่มเติม การ ลบ ตัดทอน หรือการแก้ไขข้อมูลเดิม

Data Control เป็นการควบคุมการใช้งาน หรือการเข้าถึง เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิ์เข้ามาใช้งาน เป็นการกำหนดสิทธิผู้ใช้ (access right)

(๓) ขยายการเป็นผู้มีสิทธิ์ใช้ข้อมูลให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้น ผ่านระบบเครือข่ายของสำนักวิชาการ ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการได้ทุกวัน ทุกที่ และทุกเวลา

ข. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

เป็นการจัดส่งข้อมูลที่ใช้บริการเอกสารวิชาการ เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ ให้กับผู้ให้บริการผ่านระบบ e-Mail ซึ่งจะเป็นการบริการเชิงรุก ส่งถึงผู้ใช้บริการโดยตรง ช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และช่วยให้ผู้ใช้บริการ มีข้อมูลและระยะเวลาในการพิจารณาศึกษาทบทวนมากขึ้น

๓. งานพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ก. การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ

เป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน ทั้งในรูปคณะกรรมการระหว่างองค์กร การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoPs) หรือการทำบันทึกความตกลง (MOU) ในลักษณะมีประโยชน์ร่วมกันในความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยหน่วยงานฝ่ายบริหารมีข้อมูลเชิงลึก ขณะที่หน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติมีข้อมูลสารบบพระราชบัญญัติ และเอกสารประกอบการชี้แจงของกรรมการ ซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูลจะเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งระบบเครือข่ายนี้ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Security) ด้วย log in และ password แยกตามลำดับชั้นของความลับ

การดำเนินการ

(๑) จัดทำชุมชนนักปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภายในที่มีภารกิจเกี่ยวเนื่องกัน เช่น สำนักกฎหมาย สำนักการประชุม สำนักวิชาการ และสำนักกรรมการ ดำเนินการจัดทำ CoPs เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อการปฏิรูปประเทศ

(๒) การสัมมนาประจำปี เพื่อทบทวนและแสวงหาความร่วมมืออย่างยั่งยืนทั้งระหว่างหน่วยงานภายใน และกับหน่วยงานอื่นภายนอก

ข. การสร้างเครือข่ายผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Subject Matter Experts)

ในการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์เข้าร่วมในแต่ละขั้นตอน เป็นกิจกรรมสร้างเครือข่ายกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรทางวิชาการได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการเปิดมุมมองให้กว้างและลึกซึ้ง

การดำเนินการ

(๑) สรรหา พิจารณาผู้ที่มีคุณสมบัติที่ต้องการ เช่น เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาการนั้น ๆ เป็นพิเศษ สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ และมีความเต็มใจและตั้งใจที่จะเผยแพร่ความรู้

(๒) พัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สามารถพูดคุยได้โดยตรง สอดคล้อง หรืออาจใช้ช่องทางอื่นที่องค์กรใช้อยู่

(๓) กำหนดหลักการและบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนระหว่างหน่วยงานกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ค. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้

เป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในองค์กร เช่น Team Briefing จัดการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน และแก้ไขปัญหาร่วมกัน Km Activities เป็นการจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเปิด KM Webboard เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน ความเห็นในเรื่องความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน

การดำเนินการ

(๑) จัดตั้ง Team Briefing เมื่อหน่วยงานมีองค์ความรู้ใหม่ หรือนวัตกรรมใหม่ หรือฐานข้อมูลใหม่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เช่น การมีฐานข้อมูลที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรรองรับเป็นสมาชิก (Publisher Database) ได้แก่ ฐานข้อมูล Westlaw, Lexis, Nexis, ProQuest Dissertations & Theses เป็นต้น การมี Team Briefing ขึ้นมาเพื่อการนี้ จะทำให้ฐานข้อมูลเหล่านี้ได้รับความสนใจ และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

(๒) Best Practice Sharing เป็นการสร้างต้นแบบผู้ให้บริการทางวิชาการแบบมืออาชีพ แล้วนำประสบการณ์ หรือวิธีการปฏิบัติไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นเห็นเป็นแบบอย่างและปฏิบัติตาม

ง. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม

การดำเนินการ สร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่องค์กรนวัตกรรม ตามขั้นตอนกลยุทธ์ ๕ ด้าน ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านภาวะผู้นำขององค์กร	๒.ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร	๓. ด้าน การบริหารจัดการทรัพยากร	๔.ด้านกระบวนการสร้างนวัตกรรม	๕. ด้านยุทธศาสตร์มุ่งเน้นนวัตกรรม
<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ทิศทางในการพัฒนาองค์กร ● การสื่อสารวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ในการพัฒนาองค์กร ● สนับสนุนการสร้างสรรคความคิดใหม่ ● การให้อำนาจตัดสินใจด้านนวัตกรรม ● การส่งเสริมกิจกรรมนวัตกรรม ● การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนวัตกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> ● เปิดโอกาสสนับสนุนการสร้างสรรคความคิดใหม่ ● ให้ความสำคัญและยกย่องชมเชยความคิดใหม่ที่มีประโยชน์ ● โครงสร้างองค์กรรองรับ ● การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามสายงาน ● การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ● บุคลากรยอมรับแนว ความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น ● บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างสรรคความคิดใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสนับสนุนทรัพยากรในการสร้างนวัตกรรม ● ความเพียงพอของเทคโนโลยีการสื่อสาร ● การมีระบบประสานงานระหว่างผู้สร้างนวัตกรรมและผู้มีหน้าที่ในการสนับสนุนทรัพยากร ● การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนจากภายนอก/เครือข่าย ● มีการบริหารจัดการทรัพยากรโครงการนวัตกรรม ● มีการประเมินประสิทธิภาพการใช้และการบริหารทรัพยากร 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการนำข้อมูลความต้องการของผู้รับบริการมาสร้างความคิดใหม่ ● มีระบบคัดกรองความคิดใหม่ ● จัดตั้งโครงการนวัตกรรม ● ดำเนินโครงการนวัตกรรมจนเกิดเป็นสิ่งใหม่ ● ใช้ประโยชน์จากสิ่งใหม่ ● บุคลากรเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการสร้างนวัตกรรม/เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เน้นความต้องการของผู้รับบริการ ● ตระหนักถึงความมีประสิทธิภาพของตน ● กำหนดยุทธศาสตร์สร้างนวัตกรรม ● สื่อสารยุทธศาสตร์การสร้างนวัตกรรม ● กำหนดเป้าหมายในการสร้างนวัตกรรม ● สื่อสารเป้าหมายในการสร้างนวัตกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินการตามแผนงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน่วยงานที่มีขีดสมรรถนะในการให้บริการทางวิชาการในระดับสูง โดย

๑. มีการสร้างระบบประกันความพึงพอใจในการรับบริการ (Satisfaction Guarantee) โดยข้อมูลที่ได้รับต้องรวดเร็ว ทันสมัย ถูกต้อง เชื่อถือได้ ความเป็นกลาง ตรงตามความต้องการ ส่งมอบตรงเวลา
๒. มีระบบบริการวิชาการเป็นจุดเดียว (One Stop Service)
๓. มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เอื้อต่อการให้บริการและการเรียนรู้
๔. มีการพัฒนาเครือข่ายวิชาการ การสร้างเครือข่ายผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Subject Matter Experts) และสร้างชุมชนนักปฏิบัติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้สามารถจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลตามความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผู้เกี่ยวข้องในวงงานรัฐสภาได้อย่างมีศักยภาพ
๕. มีการปรับปรุงระบบการทำงานโดยการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน สามารถให้บริการทางวิชาการได้รวดเร็ว ทันความต้องการ

๑๐. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการเป็นหน่วยงานที่มีขีดสมรรถนะในการให้บริการทางวิชาการในระดับสูง พิจารณาจาก

ด้านประสิทธิผลตามยุทธศาสตร์

- (๑) ผู้รับบริการข้อมูลทางวิชาการ มีความพึงพอใจอย่างน้อยร้อยละ ๙๐
- (๒) เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ สามารถส่งมอบแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาก่อนการประชุมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐
- (๓) เอกสารประกอบการพิจารณาที่มีข้อผิดพลาดหรือได้รับการท้วงติงจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือการประชุมร่วมกันของรัฐสภา แล้วแต่กรณี น้อยกว่าร้อยละ ๑๐
- (๔) ผู้ร่วมฟังการบรรยายสรุป มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ดำเนินการ ร้อยละ ๘๐

ด้านคุณภาพการให้บริการ

ผู้รับบริการพึงพอใจต่อการบริการของศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา อย่างน้อยร้อยละ ๘๐

ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ

- (๑) ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อระบบประกันความพึงพอใจ อย่างน้อยร้อยละ ๘๐
- (๒) จำนวนการเข้าถึงระบบข้อมูลทางวิชาการ อย่างน้อยสมัยประชุมละ ๗๕๐ ครั้ง
- (๓) มีการให้บริการข้อมูลวิชาการไม่น้อยกว่า ๑๐๐ เรื่อง/ปี

ด้านการพัฒนาองค์กร

- (๑) ศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา เป็น Best Practice ในการสนับสนุนกระบวนการของสภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภาในการติดตาม เสนอแนะ เร่งรัด หรือตราพระราชบัญญัติเพื่อการปฏิรูปประเทศ
- (๒) บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพด้านวิชาการ ที่สามารถตอบสนองภารกิจขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เงื่อนไขความสำเร็จและอื่น ๆ

- (๑) นโยบายและการจัดการที่ให้การสนับสนุน
- (๒) บุคลากรผู้ให้บริการวิชาการมีความเป็นมืออาชีพทางด้านวิชาการ
- (๓) ระบบงานรัฐสภาที่มีความชัดเจน

๑๑. ข้อพึงระวัง

ศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา จะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์และการจัดการ

๑. การดำเนินกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการเป็นที่ปรึกษา รวมทั้งการกระตุ้น และการติดตามผลการดำเนินการร่วมกัน

๒. มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีรองรับการบริหารจัดการและการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

๓. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างพฤติกรรมและวัฒนธรรมของบุคลากรในหน่วยงานที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการแบ่งปันความรู้ใหม่ ๆ ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และความร่วมมือกัน และควรมีการจัดตั้งทีมงานข้ามสายงาน เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้กว้างขึ้น

๔. การดำเนินการตามแผนพัฒนาที่เสนอ ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินการดำเนินงาน โดยจัดทำเป็นรายงานผลสัมฤทธิ์ อย่างน้อย ๖ เดือนต่อครั้ง

ปัจจัยด้านบุคลากร

บุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการมีส่วนสำคัญที่สุดต่อคุณภาพของการบริการ เพราะมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้รับบริการ

๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องในการให้บริการ รู้และเข้าใจกระบวนการงานทางรัฐสภา

๒. มีความรู้ในสาขาวิชาการที่รับผิดชอบ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ

๓. มีมนุษยสัมพันธ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพอ่อนโยน แสดงออกซึ่งมิตรไมตรี มีจิตบริการ มีความเสมอภาคในการให้บริการ และไม่เลือกปฏิบัติ

ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ

กระบวนการให้บริการมีความสำคัญต่อคุณภาพงานทางวิชาการ กระบวนการที่เกิดขึ้นต้องสนับสนุนให้บริการมีความถูกต้องและรวดเร็ว ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

๑. มีความถูกต้องแม่นยำ มีกระบวนการกลั่นกรองตรวจสอบเพื่อให้เกิดความถูกต้อง
๒. มีความรวดเร็วในการให้บริการ สอดคล้องกับกระบวนการทางรัฐสภา
๓. เข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย มีสถานที่ให้บริการที่สะดวก มีระบบเทคโนโลยีรองรับการให้บริการ

๑๒. ผลที่คาดหวังและการนำไปใช้ประโยชน์

๑. เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของสภาผู้แทนราษฎร และของรัฐสภาในการติดตาม เสนอแนะ เร่งรัด หรือตราพระราชบัญญัติเพื่อการปฏิรูปประเทศ โดยการสนับสนุนด้านวิชาการอย่างมืออาชีพ มีคุณภาพ มีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พิจารณาดัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในฐานะการเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. ประหยัดเวลาของรัฐสภา การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของรัฐสภามีขอบเขตที่กว้างขวางมาก และการประชุมแต่ละครั้งมีเรื่องที่ต้องพิจารณาและตัดสินใจมีจำนวนมาก ข้อมูลทางวิชาการที่จัดทำขึ้นทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาประหยัดเวลาในการศึกษา ทบทวน หรืออ้างอิงการอภิปรายก่อนตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง จะส่งผลให้ประหยัดเวลาของการประชุม และที่ประชุมสามารถพิจารณาเรื่องอื่นได้อีกจำนวนมาก

๑๓. ศูนย์ข้อมูลเพื่อติดตามการปฏิรูปประเทศของรัฐสภา : การเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งอยู่ระหว่างนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยนั้น มาตรา ๒๗๐ บัญญัติไว้ว่า

“นอกจากจะมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้วุฒิสภามาตรา ๒๖๙ มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน

ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้น เพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ให้แจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบพร้อมกับการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมีได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าว ต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ

เมื่อประธานรัฐสภาได้รับคำร้องตามวรรคสาม ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการร่วม ซึ่งประกอบด้วยประธานวุฒิสภาเป็นประธาน รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนหนึ่ง ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนคณะรัฐมนตรีคนหนึ่ง และประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนคนหนึ่งซึ่งเลือกกันเองระหว่างประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในวุฒิสภาทุกคณะ เป็นกรรมการ เพื่อวินิจฉัย

การวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วมตามวรรคสี่ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการร่วมดังกล่าวให้เป็นที่สุด และให้ประธานรัฐสภาดำเนินการไปตามคำวินิจฉัยนั้น”